

MİLLÎ GENÇLİK

Fikir, Sanat, Aktualite ve Aksiyon Dergisi

Cilt tamamlanırken

MART 1976 / BES LİRA

MİLLÎ GENÇLİK

MART

MİLLÎ TÜRK TALEBE BİRLİĞİNİN AYLIK
NEŞİR ORGANIDIR

Dönem : 4
Sayı : 11

İÇİNDEKİLER :

Millî Gençlik / Okuyucularla Hasbihal (1. Cilt Tamamlanırken)	2
Rüştü Ecevit / Çanakkale	5
Ali Bulaç / Marksist Toplumlara İktisâdî Bir Yaklaşım	7
Millî Gençlik / Profesör Ömer Faruk Akün ile konuşma	11
Fatih Uğurlu / Karikatür	24
Mehmed Mengüç / Sakarov Ne Diyor?	25
Fatih Uğurlu / Karikatür	36
Sükrü Karatepe / İbn Haldun'un Siyasî Düşüncesi	37
M. Atila Maraş / Şiir	47
Muharrem Müradoğlu / Şiir	48
Mehmetçik / Şiir	49
Yaşar Ömeroğlu / Yakın Tarihimizde Siyasî Cinayetler (Kitap Tahlili)	52
Sami Mengüçoğlu / Türk Milliyetçiliği ve Batılılaşma (Kitap Tahlili) ...	54
Mehmed Mengüç / Dergiler Arasında	58
Salih Gökmen / Mücadele Sineması	62
Haberler	66

Millî Gençlik; Aylık Fikir, Sanat, Aktüalite ve Aksiyon Dergisi.

Sahibi : M.T.T.B. adına Genel Başkan Rüştü Ecevit, Yazı İşleri Müdürü : Yunus Dere, Teknik Sekreter : Mustafa Özger, Osman Mermer, Kapak Düzeni : Fatih Uğurlu, Abone : Yıllık 50,— 6 aylık 30,— TL. Posta Çeki No. 20092150, Yazılarının mesuliyeti yazarlarına aittir. Gönderilen yazılar yayınlansın veya yayınlansın iade edilmez. İlanlar tarifeye tâbidir. Yazılar kaynak gösterilmeden iktibas edilemez. Dergi her ayın ilk haftasında çıkar. Dizgi - Baskı : Fatih Gençlik Vakfı Matbaa İşletmesi - İstanbul.

OKUYUCULARLA HASBIHAL :

1. CİLT TAMAMLANIRKEN

Muhterem okuyucularımız,

Bu sayıyla 1. cilti tamamlamış oluyoruz. Böylece Milli Gençlik devreleri boyunca ilk defa 12. sayıya erişmiş bulunuyor. Bu ALLAH'ın bize büyük bir lütfudur.

Ancak, bu 12 sayı maalesef vaktinde elinize ulaşamamıştı. Çünkü bu gün 16. sayıda olması icâb ederdi. 6-7'inci sayıda zâten ars vereceğimizi söylemiştik. Ama, vadettiğimiz tarihte de yeniden çıkmadık. Balahere bunu telafi ederek 8-9 sayı birarada çıktık. Şubat sayısı gene gecikti ve Mart ayında ancak okuyucunun eline ulaşabildi.

Okuyucularımızın anlayışlı olduklarından eminiz. Çünkü, Milli Gençlik var gayesiyle çıkmayan, profesyonel olmayan bir mecmuadır. Milli Gençlik kaderin mesut bir tevafuku olarak bir araya getirdiği; 150 yılın bütün çabalarına rağmen bir milletin 1500 yıllık kökünden filiz veren bir gençlik kitlesinin sesidir. Onların hissiyatının tercümanıdır. Hepsi sahasında ihtisas yapan yaşları 25-26'ya geçmeyen genç ve dipdiri bir kadroya sahiptir. Aksaması onların birçok meşguliyetleri arasında kaliteli, vâzih, emek mahsulü doyurucu yazıları yazabilme titizliğinden; veya, üniversitedeki çalışmalarından. Değişen M.T.T.B. kadroları, Milli Gençlik'in kendine mahsus havasına ters düşmediği müddetçe Milli Gençlik çıkmasına devam eder. Çok şükür ki bugüne kadar MTTB'nin idari kısmından en ufak bir müdahale olmamış, bilâkis teşvik ve teşyi görülmüştür. Esasen, Milli Gençlik yazarlarının büyük bir kısmı MTTB'nin geçen devrelerdeki idarecileridir... Milli Gençlik artık «toparlama», «lütfen verilen yazılar»la değil bizzat kendi teşkilâtın yetişmiş elemanlarının yazılarıyla çıkmaktadır. Bu da MTTB'nin son 10 yıllık devresinde atılan mayanın mahsulüdür. Rabbimize hamd ederiz.

Millî Gençlik'in 12. sayısı içinde gördüğümüz en mühim kusur elbette «tashih» hatalarıydı. Maalesef elde olmayan sebeplerle bunlar zuhûr etmiştir... Hatta çok büyük hatalar da yapılmıştır.

Baş yazılarda kısaca temas ettiğimiz mevzuları araştırma, inceleme yazılarıyla daha mufassal okuyucularımıza arzutmeye çalıştık. Bu mevzular bizim için hayati mevzulardı. Bir «Vakıf» meselesi, «Marksist felsefeyi tenkid» yazıları gibi... Çünkü bunlar günlük hayatımızın içinde gençlerimizin her zaman propogandalarına maruz kaldıkları mevzulardı... Kuşları bile korumak için «Vakıf» kurmuş bir ecdadın nasıl olurda «insan»ı köleleştiren; onu «sınıf»lara ayıran bir «nizam»ı olabilirdi? Batıcı eğitimin 1000 yıllık irfanımızdan koparttığı hain tatbikatı; binlerce genci silahsız Marksizme teslim etmiştir. Elbette sınıfsız ecdadını; merhamet ve aşkın yağurduğu imân medeniyetini bilmeyen nesiller; kan ve gözyaşlarıyla yarılmış, emperyalizmin salyalarıyla büyümüş Batı Uygarlığının günah çocuğu; kin ve tepki sistemi «Marksizm»i tek kurtuluş yolu olarak benimseyeceklerdi... Çünkü Batıcı nesiller onları harfiyle, diliyle, özüyle teması gelemeyecek şekilde muazzam bir tarihten, ve irfandan koparmışlardı... Geçmişe küfredecek büyüyen bu nesiller eyyamcı bir dünyanın uyuturucu havasından elbette sıkılacaklardı. Hayatın en ufak bir meselesini yorumlayamayan mevcut düzende onlar düşünmek istediler!.. Tabii sırf kin, öç ve hırsla dayandığı için «tatmin olmamışlar» «az gelişmişler»i de sinesine çekti. Yeni bir Avrupa yalanı daha önlerine sürüldü: Marksizm... Her yabancı isme hayran oldukları gibi hayran oldular bu yeni Mâbuda.. Ve binlerce genci tam batıcı hainlerin yalanları ve ihanetleri anlaşılacağı bir anda, yeniden bir devrim şokuyla sersemlettiler. Fakat bizim yetişmemize mâni olamadılar. Biz bütün bu imhâ metodları, bombardumanları içinde her nasılsa yetiştik! Tabii Allah istedi..

Gördük, «koskoca emanet»in ne yapıldığını.. Gördük ihanetlerin en alçakcasını.. Gerçekten bu kadar büyük bir MEDENİYET nasıl oluyorda böyle bir ihanete maruz kalabiliyordu? Öyleydi. Bir mütefekkimimizin dediği gibi: «Bizim CİNNETİMİZ, BÜYÜKLÜĞÜMÜZ NİSBETİNDEDİR» Kahrolduk! Acının bir milyar kere bir milyarıyla... Nesildaşlarımızın nasıl kırıldıklarını, nasıl ellerinde oyuncak olduklarını gördük. Onlar, gençliklerinin sâikiyle bu yalanlara kanmış, vuruşuyorlardı. Onlara karşı olduklarını iddia edenlerde Devleti ali'yye'yi parçalamak için sokulmuş bir başka Avrupa kaynaklı cereyana sarılmışlar. Binbir yalan arasında bu milletin geleceği ne olacaktı? İşte «Millî Gençlik» bu ıstırabın mahsulüdür. Zayıf omuzlarımızda büyük bir yük vardı. Aynı nesilden olduğumuz bu genç insanlara bulduklarımızı aktarmak ve ikâz vazifesini, tebliğ vazifesini yapmak! Kavgaya değil, sevgiye; dövüşmeye değil diyalog'a davet! Bunun için çabaladık, yazdık, çizdik.. Onları düşünmeye dâvet ettik. Bilmedikleri bu âlemi önce tedkik ve araştırıp, sonra karar vermek istedik. Bunu yapma-

ya çalıştık 12 sayı... Hatta bu gayemizi bir günlük gazete yüzbinlere duyurma fırsatını verdi. Ve üç arkadaşımız gidip konuştular. Diyalog kurmak istediler.. Maalesef acının yağurduğu kalbimizin sesine, onlar ezberledikleri sloganlarla cevap verdiler. Ama biz tebliğ vazifesini gene yaptık. Hiç dayetin Allah'a ait olduğunu biliyoruz ve onun için müsterihiz.

Milli Gençlik oturana kadar aksaklıklar, ara verişler olabilir. Olmaması temennimizdir. Ama bu kadro mevcut olduğu, yâni, MTTB ana gayesinden sapmadığı müddetçe, Millî Gençlik, Allah'ın izniyle çıkacak. Hoşça kalın!

MILLİ GENÇLİK

www.mttb.com.tr

Çanakkale Zaferinin 61. Yıldönümü münasebetiyle Genel Başkanımızın Çanakkale'de yaptığı konuşma :

ÇANAKKALE

Rüştü ECEVİT
M.T.T.B.
Genel Başkanı

Dün 1915, Bugün 1976. Türk Gençliği olarak altmışbir yıl önce Haçlı sürülerinin, hayasızca saldırılarına karşı; imânından aldığı güç ve şevk ile Hak'kın batıla, ruhun maddeye üstünlük mücadelesini veren kahraman Mehmetçiği ve aziz şehitlerimizi şükranla, rahmetle ve Fatihalarla yadediyoruz.

Her meselede olduğu gibi Çanakkale için de törenler tertip edip nutuklar atarak meseleyi geçiştirmekten öte değerlendirilmesi gereken hususlar, ibret sahneleri ve geleceğe istikamet vererek bu yolda sağlam adımlar atmamızı sağlayacak ince noktaları iyi kavrayıp, değerlendirmemiz gerekmektedir.

Bugün gerçek nesil olarak Çanakkale ve 18 Martı bir zafer olarak geçiştirmemek gayreti içindeyiz. Zira o gün binlerce şehitimizi katleden zihniyet, bugün metodunu değiştirmiş fakat hedefinden bir şey kaybetmemiştir.

Bir kaç ay önce «Üç atlı»nın haçlı zihniyetini yeniden alevlendirip körükleyen bir hareketine şahit olduk. Anadolumuz asırlardır haçlı zihniyetinin her türlü saldırı ve tehditlerine maruz kalmıştır.

Son yüz yıla kadar aynı gaye, aynı his ve aynı iman aşkı ile çarpan kalpler sayesinde «Hak'kı» her yere ileten ecdadımızı durduramıyan, Batı zihniyeti, haçlı zihniyeti, maskesini değiştirmiş aramıza ajanlar sokarak «Kaleyi içten fethetme» Koca ağacı kurt ile çürütme hareketine girmiş ve Tanzimat fermanının ilânı ve büyük insan ikinci Abdülhamit Han'ın halli ile kendisine bir yuva yapabilmiştir. Tarihin yeni yeni su yüzüne çıkardığı bu hadiseler teşhir edilmemiş, birçoğları Hak'kın şaşmaz takdirinin tecelli edeceği günü beklemektedirler.

BEŞ

Çanakkale ve İstiklâl harbinden sonra haçlı zihniyeti; bizi içten kuşatmış, en mahrem yerlerimize kadar girmiş bulunmaktadır. Üstelik bir çoğumuz bilerek, isteyerek veya farkında olmadan ruhumuza işleyecek kadar kendimize yakınlaşma ve gördükten sonra, bunu inkâr etmek işi kimsenin haddi değildir. İçimize yerleşen her türlü yabancı nesneyi atmadıkça millî benliğimizi bulmaya haçlı zihniyetine, dur demeye, müsadık olmamıza imkân yoktur. Bunu yapmak için de Çanakkalede inandığı dâvâ uğruna cihat eden Mehmetçiğin o günkü imânına sahip olmak mecburiyetindeyiz.

Vazifemizin ve mesuliyetimizin o günkü kadar, hattâ daha ağır olduğunu, bilmeli, idrak etmeliyiz. Bu gün Türkiyemizde tesir gücü olanların çoğu bu şuura ermiş değillerdir.

Dün, aynı iman, aynı gaye, aynı his ile çarpan kalpler, bu gün değişik, hatta birbirine zıt gayeler için sapma yoluna getirilmiştir. Bu gün memleketimizde şahsiyetsiz, gayesiz, nereden gelip nereye gideceğini bilmeyen, tarihi yerinden habersiz bir nesil olduğu gibi, bunların arasında zehirlenerek Kıbrıs'ta vatani, milleti için can veren Mehmetçiğe karşı (geri dön) faşist mehmetçik» diyebilecek kadar yolundan saptırılmış batıl ideolojiler peşinde koşan zavallılarda bulunmaktadır. Bunlar, batının damarlarına haçlı kanı doldurduğu gafil bürokratin yetiştirdiği nesildir.

Buna karşılık, yıllardır devam ettirilen «nesilleri kendi öz değerlerinden uzaklaştırma gayesi» ecdadının çizdiği yoldan yürüyen ve gün geçtikçe gelişen millî gençliği durduramamıştır. Millî şairimizin;

«Asımın nesli, diyordum ya nesilmiş gerçek...

İşte çiğnetmedi namusunu çiğnetmiyecek..»

Mısralarında ifade ettiği gerçek nesil, asımın nesli millî gençliğe; hiç bir şey yapamamış, sadece onun azmini kuvvetlendirmiştir. Onu şahsiyetinden koparıp köle haline getirememiş, ancak kendisini ona köle olacağı endişesine kapılmıştır.

Bugün, meyvelerinden aldığımız bu imanlı nesil; tarihine ve tarihi şahsiyetine sımsıkı bağlı, üzerine düşen vazifelere müdrük olup üstesinden gelecek güç ve azme sahiptir. Bu şahlanışı hiç kimse, hiç bir beşerî kuvvet durduramayacaktır. Buna gücü yetmeyecek, elini uzatamayacaktır. Çünkü; kuvveti imânından gelmektedir.

Her yıl üniversite gençliğine Çanakkale şehitlerini anmak üzere tahsis edilen gemi, bu yıl millî cephe hükümetinin, ulaştırma bakanı tarafından tahsis edilmemiştir.

Türk Yüksek Tahsil Gençliğine yapılan bu hareketi protesto ediyor, milliyetçi geçinenlerin gerçek şehitlerine ne kadar değer verdiğini görmüş bulunuyoruz. Millet iradesine ters olan bu tutum Çanakkale tarihine ve şehitlerin aziz hatırasına sürülen bir kara lekedir.

MARKSİST TOPLUMLARA İKTİSADİ BİR YAKLAŞIM

Ali BULAC

Aslında bu başlık yanıltır. Çünkü bugün sosyalist üretim ilişkisine bağlı hiç bir toplum Marksist teorinin kendisine bağlı değildir. Teorik açıdan konuya yaklaşırsak dünyada hiç bir sosyalist ve komünist hareketin temelinde ilmî ve tarihî anlamıyla marksın anladığı ve savunduğu teorinin yatmadığını göreceğiz. Belki bu ilmî verilerin ve içtimai gelişmelerin Marksizmi çürüğe çıkardığının en güzel bir belgesidir. Günümüz sosyalist ve komünist akımları, artık Marksizmin teorik tezlerinden ayrı birer siyasi ve ideolojik yapı taşımaktadırlar. Fakat buna rağmen şekil olarak Marksizm hâlâ varlığını sürdürmektedir; ve bir çok ülke Marksizmi tatbik ettiğini ya-hut tatbik etme kavgasını verdiğini ideri sürdürmektedir. (Kavram) kargaşılı-ğına düşmemek ve daha anlaşılır bir yol izlemek bakımından biz de gü-nümüz sosyalist ve komünist toplumlardan «Marksist» olarak söz edece-ğiz.

Yukarda da belirttiğimiz gibi dünyada bir çok ülke ve milyonlarca in-san Marksist olduklarını söylerler. Söz gelişi başta bir milyar nüfusu ile dünya nüfusunun 1/4 ünü teşkil eden Kızıl Çin, Sovyet Rusya, Yugoslav-ya, Küba, Vietnam ve Varşova ülkeleri hep Marksisttir. Hattâ sosyalizmin temelinde Marksizmi görmek istersek sosyalist Arap ülkeleri de bu kap-samın dışında değildir. Özellikle 20. yüz yılda çağımızı yakından ilgilendi-ren önemli bir hareket olması bakımından biz de müslüman olarak Mark-sizme belirli açılardan yaklaşacağız; teorik, sosyal, ekonomik ve politik bir takım tahliller yaptıktan sonra son hükmümüzü vereceğiz.

Vakıa olarak Marksizm Batı Avrupa'da gelişen Kapitalizme bir tepki olarak çıkmış ve bütün kapitalist zulümleri, çıkmazları burjuva sınıfında bulmuştu. Kapitalizmin kendi bünyesinde taşıdığı amansız çelişkinin bu sistemi mutlaka çökerteceğini söyleyen Marks, yeni kurulacak toplumda hâkim sınıf burjuvanın yıkılacağını ve özellikle bütün üretim araçlarının kollektifleşeceğini belirtmişti. Esasında Marksizmin amaçladığı eylem, bur-juva sınıfının ortadan kaldırılması ve üretim araçları üzerinden mülkiyet hakkının ilgası ile kollektif bir düzene geçileceği merkezinde kesafet ka-zanır. Her ne kadar mevzumuz bu noktadan Marksizmin teorik yapısını

YEDİ

tenkid değilse de bugünkü Marksist toplumları daha iyi anlamak için teo-
rinin de iskeletini bilmemiz zaruridir. Önemli bir kriz döneminde çok azın-
laşan, küçülen burjuva sınıfının günden güne büyüyen proleter sınıf tara-
fından yıkılacağını söyleyen Marks, bu merhaleden sonra sınırsız, sınıfsız
ve devletsiz bir toplum düzenine varılacağını da ısrarla açıklamıştı. Biz, bu-
günkü Komünist toplumlarda Marks'a ters düşen en önemli noktanın dev-
letin varlığında belgelendiğini görüyoruz. Bu toplumların iktisadî yapıları-
nı irdelerken devletin var olduğu bu toplumlarda sınıfların da varlığını ka-
hatlıkla göreceğiz. Zaten Marks da devleti, hakim sınıfın bir soygun aracı
olarak görmemiş miydi? Teoriye göre devletin var olduğu her yerde mül-
laka ve mutlaka sınıf çelişkisi de vardır; tarihte hep böyle olduğu gibi ku-
ruluş sebebi itibariyle bundan sonra da böyle olacaktır. O halde biz, Marksın
esas teorisinden hiç bir taviz vermeden bugünkü komünist toplumları eleş-
tirirken, nefes aldirmayan böyle güçlü devletlerin varlığından kalkıp sınıf-
çelişkisinden söz edemez miyiz? Yani bugünkü Rus ve Çin toplumlarının
sınıf çelişkilerini bağırlarında taşıdıklarını söylerseniz Marksist teoriye ters
mi düşeceğiz? Tartışmasız, şeksiz, şüphesiz, cevabımız «hayır»dır. Konu
üretim araçlarının mülkiyeti açısından da alındığında bile aynı sonuca var-
mak zorunda kalıyoruz. Marksizmi yanlış anlamıyorsak, teoride üretim
araçlarının devletleştirilmesi ütöpik sosyalizm biçimlerine aittir. İlk mer-
halede sosyalist toplumun bu araçları kolektifleştirmesi gerekir; son mer-
halede ise komün topluma varılacağından artık zaten devlet mülkiyetinden,
hattâ sınır ve sınıftan da söz edilmiyecek. Oysa 20. yüzyılın bütün komü-
nist ve sosyalist toplumlarında bütün üretim araçları kolektif değil, dev-
letin mülkiyetindedir. Önemli olan mülkiyet kavramının varlığı söz konusu
ise devletin bunu üstlenmesi bir devlet mülkiyet tekeli doğuruyor ki nite-
kim Komünist ülkelerin bir **devlet Kapitalizmi** içinde oldukları pek alâ söy-
lenebilir. Buna rağmen devlet mülkiyetinin merkezi bir planlama ile eko-
nomik sektörlerin her kesimini denetlemesi, yöneltmesi bir sürü zorlukla-
rı, başarısızlıkları doğurmuştur. Zaten kişi fitratında var olan bu en tabii
temayülü söküp atmanın başka bir şekil ortaya çıkarması beklenemezdi.
Bunu patates üretiminde daha açık müşahade etmekteyiz. Patates üretimi-
nin beklenilenin çok altında randıman vermesi üzerine sovyet yöneticileri
patates üretiminin % 3'ünü özel aile ve şahıslara, % 18'ini de devlet sek-
törüne vermişlerdir. Uzun bir zaman geçmeden % 3 topraklar üzerinde elde
edilen patates ürünü, % 18'lik alandan çok daha fazla olmuş ve Sovyet yö-
neticilerini ürkütmüştür. Yine Kolhozlarda ilk uygulama yılları ile bugün-
kü durum arasında çok farklar vardır. Devlet mülkiyetinin tutmadığını gö-
ren Sovyet yöneticileri ekim alanlarının bir kısmını özel köylü ailelerine
dağıtmışlardır. Bütün bunlar bize gösteriyor ki, Sovyetlerdeki devletçilik
hem Marksın saf teorisine aykırı, hem de son derece başarısız ve tutarsız-
dır.

Bolşevikler 1917'de Çarlık yönetimini devirip iktidara geçince vekaleten işçi sınıfı yönetimi Komünist partisine devretti (!) Lenin işçi tam teşkilâtlanınca yönetimin başına geçip diktatoryasını kuracağını söylemiş ve Marksizmde ilk sapma için böyle fetva çıkarmıştı. Her ne kadar Bolşevik devriminden 60 senelik bir zaman geçtiyse de Komünist Partisi halâ Rus proleteryasının iyi bilinçlenip örgütlenemediğini kabul etmekte ve yönetimi vekaleten (!) elinde bulundurmakta ısrar etmektedir. Bunun da Marksizmle ne derece bağdaştığını bilemiyoruz..

Bolşevikler ilk yıllarda komünist ihtilâle karşı gelen veya gelmek isteyen milyonlarca insanı öldürdükten sonra bütün hürriyetleri kaldırdılar. Bu katliamlar Lenin ve Stalin döneminde özellikle zirveye çıktı. İktidarlardan iyice sağlamlaştırdıktan sonra bu sefer hızlı sanayileşmeğe koyuldular. Lenin'in ısrarla, mükerreren belirttiği gibi sanayi toplumu meydana getirmediğe Komünizmin tutunamayacağı bellidir. Kapitalizmin bir çok ürün ve başarılarından yararlanıp 1921'den sonra sanayileşmeğe büyük bir hız verildi. Esasında Komünizmin var olabilmesi için bir sanayi toplumunda olması ve işçi sınıfına dayanması şarttır. Çünkü Marksizmin var oluşu sebebi sanayileşmedir. Sanayileşmenin olmadığı bir üretim döneminde ve bir toplumda Marksizm yaşayamaz, söz söyleme hakkına bile sahip değildir. Sanayiisiz bir Marksist eylem, karada bir balığa benzer.

Merkezi bir planlama ve çok sıkı bir çalışma temposu izlenerek Sovyet Rusya sanayileşme sürecine girdi. Aslında devirdiği çarlık döneminde de sanayileşme belirli bir nisbette vardı. Fakat bugünkü büyük Rus sanayiinin Komünistler tarafından gerçekleştirildiği muhakkaktır. Tesbit edilen planlı ekonomi bütün zahmetlere rağmen beklenen başarıyı verebildi mi? Bu soruya «evet» cevabını vermek hayli güç. Devletçi sistemin bu konuda hiç olmazsa diğer kapitalist ülkelerin gerisinde kaldığı da muhakkak. Söz gelişi Almanya iki büyük dünya savaşı sonunda sıfırdan başlamış ve bugünkü Rus sanayisiyle yarışır bir duruma gelebilmiştir. Bunun yanında 58 yıllık bir üretim döneminden başka Rusya'nın çok daha ayrı şartları vardır. Meselâ, oldukça geniş topraklar üzerinde olması, bu toprakların yeraltı ve yerüstü zenginlik kaynakları unsuruna sahip olması, onu bugün dünyanın süper Amerikasıdan daha zengin yapması beklenirdi. Kalkınma açısından mesele incelenirse Sovyet Rusya'nın Amerika'dan çok geride olduğu itiraf edilmelidir. Eğer Amerika'nın dünyayı sömürdüğü ileri sürülürse, bu sömürden Rusya'nın yoksun kaldığını kim ileri sürebilir?

Konumuzun sınırları dışına çıkmakla beraber yine de esas tartışmaya geçebiliriz: Bugünkü Komünist ülkelerin merkezî bir planlama takip ettiklerini söyledik. Bunun bütün ekonomik sektörleri içine alması, bazı zorlukları doğurmuştur. Bir kere planlama bürosu her an her mesele için yeni

kararlar vermek zorundadır. Bu da bütün ülke ekonomisine çok pahalıya mal olmuştur. Verilen bir çok karar isabetli olmamış ve bu da genellikle üretici güçlerde aranmıştır. Belirli bir plan tespit edildikten sonra çıkan aksaklıklar., yahut planlamadan sonra yapılan yeni teklifler reddedilmiştir. Uzmanların yeni teklifleri ve tasarıları uygulanmadığı gibi kaale bile alınmamıştır. Üstelik merkezi planlama tam bir totalitör yönetimi doğurmuştur. Planın sağlıklı ve zamanında uygulanıp tam randıman vermesi için bir çok hürriyetler kısıtlanmıştır. Bu kısıtlamalar eleştiri ve düşünce alanlarını ne aldığı gibi çalışmayı da isteğe bağlı olmaktan çıkarmıştır. Komünist bir ülkenin işçisi istese de istemese de çalışmak zorundadır. Çünkü önceden tespit edilmiş bir plan vardır. Bütün güçler hesaplanmış ve her şeyin azamısından yararlanılacağı kabul edilmiş ve plan uygulanmaya başlanmıştır. Aslında çalışmanın istek dışı olması Marksizmin temelinden gelen bir şeydir. Çünkü Marksizm insan tipi üreten ve tüketen olarak tarif edilmiştir. İnsan madem ki üretime katılmak istemiyor, o halde hem tüketemez ve hem de yaşayamaz. Miras hukukunun tanınmaması vasiyet hakkının yasaklanması bir anlamda bundandır. Komünizm insanı üreten ve tüketen bir araç olarak görmektedir. Bunun dışında onun bir takım yanları, eğilimleri, ihtiyaçları varsa da bunlar maddenin ürünüdür ve daha çok üst yapı kurumu olup burjuva özelemlerini ifade ederler. Bütün bunlara merkezi bir planlama da eklenince artık zorluk büsbütün büyür. İşe devam etmek her erkek ve kadın için şart olduğu gibi, işi yavaşlatmak da ağır bir suçtur. Nitekim 1975 yazında Sankhayda işçiler işi yavaşlatınca Mao 10.000 askerin başına geçip fabrikaları bizzat işgal etmiştir. Bu da bize gösteriyor ki üretimin olmasında Komünist ülkelerde polise ve jandarmaya çok büyük işler düşmektedir. **Kapitalist bir toplumda burjuvalar kâr ve kazanç için, işçiler aç kalmamak için çalışır; Komünist toplumlarda ise yoldaşlar kamplara sürülmemek ve polis ile jandarmanın copları altında kalmamak için çalışırlar, üretime katılırlar.**

PROFESÖR

ÖMER FARUK

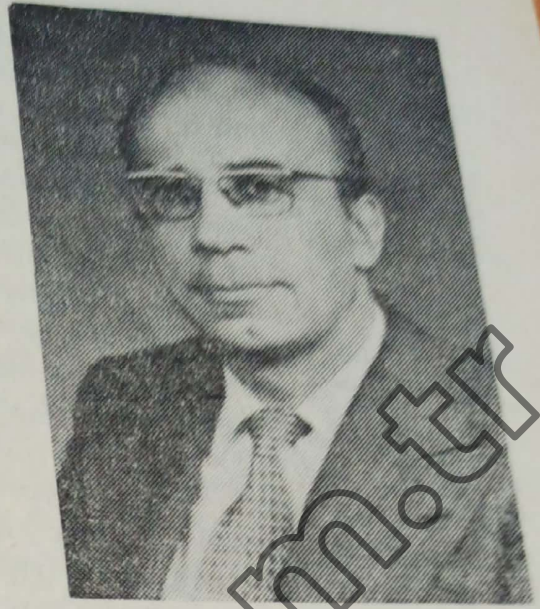
AKÜN İLE

KONUŞMA

Hâl Tercümesi :

1926 da İstanbul'da doğdu. İlk tahsilini Beylerbeyi ilkokulunda, orta tahsilini Kabataş Lisesi'nde yaptı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirdi ve buraya öğretim üyesi olarak girdi. Hâlen bu bölümün Yeni Türk Edebiyatı Kürsüsünde Profesördür.

İki yıl Fransa'da kalarak (1954-1956) kütüphanelerde ilmi tetkikler yaptı. 1969 yılında tekrar Avrupa'ya giderek çalışmalarını sürdürdü. Türk Edebiyatı, Türk kültürü ve siyaset tarihi üzerinde malzeme topladı. İlmî araştırmalarını İslâm Ansiklopedisi Türkiyat Mecmuası ve İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı dergisinde devamlı olarak neşretmektedir. İslâm Ansiklopedisindeki yazılarının büyük bir kısmı hazırladığı kitapların birer özetidir. (Şinasi, Nâmık Kemal, Şemsettin Sami) Türk Edebiyatını İslâmdan öncesinden zamanımıza kadar gelen bu kadro içinde ele alarak bu sahada pek çok araştırmalar yapmıştır. Bunlar peyderpey neşrolunmakta ve neşrolunacaktır. «Nâmık Kemal'in Mektupları» adlı kitabını, «Türk Halk Şiirinde Tabiat» isimli kitabı takip edecektir. Geniş bir Türk Edebiyatı Tarihi hazırlamaktadır.

MİLLÎ GENÇLİK : Edebiyatımız bir kısırlık içinde. Belki sizin talebelik yıllarınızda bir Yahya Kemal, Necip Fâzıl, Ahmed Hamdi Tanpınar, Peyâmi Safâ, Refik Halid, Faruk Nâfiz gibi yedi - sekiz ustanın ismini saymak mümkünken, biz bugün bir kaç isim sayabiliyoruz. Bâzı ümit verici genç sanat-kârlarımız var, ama gene de eski nesil ile övünüyoruz. Sol denen zümrede de bir şey yok. İdeoloji papağanlarını sanat-kâr saymıyoruz. Siz edebiyatımızdaki bu kısırlığı neye bağlıyorsunuz, sayın hocam?

Prof. Ö. F. AKÜN : Belki sizin bu sorunuzu bazıları kabul etmeyecekler, doğru bulmayacaklardır. Diyeceklerdir ki : «Bugün ortada eskiden pek çok isim ve eser var. Bir yirmi otuz sene evvelinde bu kadar zenginlik gösterebilir misiniz? Sâdece bugünkü mecmualardan kaçını daha önceki devirlerde sayabilirsiniz?» Bu itiraz böyle sürdürülüp götürülebilir. Daha hazırlıklı ve akıllı görünenler işi istatistige dokerek, şu son yıllarda çıkan roman, şiir, hikâye kitaplarından başlayıp diğer sahalardaki eserlere kadar meseleyi sayıya vurmağa çalışırlar; itiraz ve iddiaların sayı ile isbatlamak isterler ve sizi susturduklarını zannederler.

Ancak ne var ki bir edebiyatın zenginliği ve kuvveti istatistik ile ölçülemez. Kalabalıklık, çokluk ile zenginlik aynı şeyler değildir. Bugün edebiyatta bir kalabalıklık vardır, fakat bu bir zenginliği ifâde etmiyor. Birbirinin tekrarından ibâret bir sayı çokluğu, zenginlik olabilir mi? Bugün roman, şiir ve öteki dallar hep aynı şeyin tekrârı içinde. Ortaya konulan roman ve hikâyelerde söylenenler, sınırlı istisnâlarla, değişik insan ve yer isimleri altında hep aynı şeylerdir. Büyük bir varlık olarak gösterilmeye çalışılan köy romanı hemen hemen her yazarda basit ve belirli bir şemanın tekrarından başka bir şey değildir. Şiirin, hikâyenin istatistik kabarıklığını tahlile vurduğumuzda buradaki çokluk mütemâdiyen tekrarlanan sayılı temler ile çok sınırlı bir lûgata iniveriyor. Bugün edebiyatımızda benim gördüğüm, sayı bolluğu içinde bir darlıktır. Pek çok roman, hikâye, şiir yazarı var, pek çok sayıda edebî «üretim», fakat hep birbirini tekrarlama, hep aynı şeyi söyleme...

Eskiden romancı sayısı bu kadar değildi, romancı olarak sayılı isimler vardı : Yakub Kadri, Hâlîde Edib, Reşad Nuri diyordunuz. Fakat bu sayılı adlar birbirinin tekrarı, dili, söylediği biribirinin aynı olan kimseler değildi. Birinden diğerine bir iklim değiştirir gibi geçilir. O derece şahsiyettirler. İçinde buldukları cemiyeti, insanları ve meseleleriyle o derece birbirinden farklı verirler; yirminci asrın türkçesi herbirinde o derece farklı bir üslûb ve lûgatın içinden gelir. Bunlara bir Refik Hâlîde, bir Peyâmi Safâ, Ahmed Hamdi Tanpınar'ı, birkaç ismi daha ilâve edebilirsiniz : Sayısı az, fakat söyledikleri ve dilleri birbirinden başka romancılar... Acaba edebiyatta gerçek zenginlik bundan başka bir şey midir? Edebiyatta gerçek zenginlik bu mudur, yoksa hep birbirini tekrarlayan, birinin söylediği ötekinden farksız bir sayı kalabalığı mı?

Edebiyatımızdaki sığılığın birinci derecede sebeplerinden biri, sanata gereken haysiyeti verme zihniyetinden uzaklaşmış olmaktır. Sanatta kolayca gitmek, başarıyı onun dışındaki yollarda aramak, sanat eserinin istediği çetin çalışmadan kaçınmak bugünkü manzarayı doğurmuştur. Bugün eline kalem alan az emekle, sanatın çilesini çekmeden, en kestirmeden eser ve şöhret sâhibi olmak istemektedir. Kendi kendine çalışan, sanatta kendi başına olmağa, olgunlaşmağa gayret eden yazı erleri artık çok azalmıştır. İdeolojik çevrelenmeler içinde yer almak, bugün gâyeye girecek yolu kısaltmış, kolay bir hâle getirmiştir. Artık edebiyat nâmına ortaya çıkarılan eserler kuvvetlerini kendilerinden değil, dayandıkları ideolojik çevrenin destek ve propagandasından almaktadır. Edebiyat, zamanımızda ideolojik çevrelere bağlı bir pazarlama işi olmuştur. Eseri lanıttıran, sattıran, yazarın ismini yayan, gerçek değeri yerine, pazarlanmasıdır. Sütunlar, ekranlar seferber edilerek elbirliği ile isimler, şöhretler yaratılmaktadır. İsim bolluğuna mukabil, sanat işçiliğinin düşüklüğü, gerçek değer ve şahsiyetlerin kıtlığı bu ucuz pazarlama işinin getirdiği bir neticedir. Sanatta kolayca gitme zihniyeti edebiyat piyasasında isimleri ve «üretimi» çoğaltmış, fakat eserin sanat haysiyetini ve değerini düşürmüştür. Edebiyatta zarûri olan çiraklık, kalfalık devrelerini geçirmeden, sanat görüşünü kazanmadan, sanatın dışından vasıtalarla «usta»lık pâyesinin alındığı bir zeminde aldâtıcı bir çokluğa, genişliğe mukabil, aslında bir sığılık ve kısırlık halinin hâkim olması tabii bir neticedir.

MİLLÎ GENÇLİK : Bunda büyük bir kültür - irfan kopukluğunun, mâziden gelen irfan malzemesinden, istifade edememenin bir rolü var mıdır?

Prof. Ö. F. AKÜN : Süphesiz. Edebiyat çok çalışma, çok yönlü bir mânevî beslenme işidir. Kültürü dar çenberler içinde kalmış bir edebiyatçı kafaca kısırdır. Bir edebiyat adamı kültürünün zenginliği nisbetinde hürdür, yaratıcıdır. Bugünün edebiyatçıları içinde şarktan garba, garbdan şarka edebiyatın büyük eserlerini kültürünün içine sokabilmiş, yâhud da sokmağa çalışan kimleri gösterebilirsiniz? Günün edebiyatçısı ideolojinin getirdiğini okuyor. Okumak ihtiyacını duydukları ideolojisini okşayan eserler, liste isimlerdir. Ben buna dehliz okuyuculuğu diyeceğim. İdeolojinin dışında kalan eserler onu fazla alâkadar etmiyor. Onlara yaklaştığı oluyor-yorsa, bu ya ideolojisine ters düşenin tenkidini yapma fırsatını kollamak, yahud da onlarda ideolojisine bir malzeme aramak niyetile olan bir şeydir.

Günün edebiyatçısı hep tek bir görüş sahasının kitaplarını okuyor. Okuduklarının sayısı ne olursa olsun, temas ettiği saha çok dar ve mahdut kalıyor. Onun okumalarında mâziden gelen irfan mîrasına bir açılış yoktur. Ancak bir ideoloji vehmi ile halk edebiyatına ve folklorla bunda biraz yer verilmiştir. Fakat bu alâka, onda milliyi, Türklüğü yapan değer

leri arama istikametinde bir sevgi ile değil, ideolojiye bir pay çıkarma fikriyledir. Yâni bu, milliyi görmeden, milliyeye gözleri kapalı bir temastır.

Türk medeniyeti mirasına uzak kalış, bugünkü edebiyatımızda üst üste bütün nesillerin kültür anatomisinde müşterek bir ârâzdır. Kendi milliyet medeniyet varlığını zaman içindeki çeşitli tecellileri ile görememek, onlarla temas kuramamak bu nesillerin ufkunu daraltmış, yabancılaştırmıştır. Geniş görüşten yoksunluk, bazılarını milliyi köyde buldukları vehminin darlığına sevketmiştir. Selçuk'tan bu yana bu topraklarda, köyün de içinde bir parça olduğu terkibi, bütünü yapan büyük oluşa, onun mânâ ve gerçeklerine yabancı nesiller yetişmiştir. Bu topraklar üstünde kendine mahsus bir medeniyet kuran, yepyeni, bambaşka bir tarih safhası açan 900 yıllık bir Türk çağına sâdece yabancı değil, düşman yetiştirilmiş nesiller mâziden gelen mirası aramak, ondan istifade etmek ihtiyacını hissetmemişlerdir. Bilakis bu nesillerin edebiyatçıları, millî mâzi sevgisinden kopmuş, bâzı daha yaşlı edebiyat başlarının kılavuzluğunda 900 yıllık Türklüğü atlayıp Bizans öncesi gayrı Türk kavimlerin medeniyet miraslarına tâlib olmuşlar, toprağımızda Türk asırlarından önceki insanları ve medeniyetleri terennüm etme sarhoşluğu içine düşmüşlerdir. Öyle bir noktaya gelinmiştir ki, toprak altından bir Bizans mermerinin ucu gözüktüğünde sevinç çığlıkları koparanların, bir Hitit taşı ortaya çıktığında heyecandan bayılacak hale gelenlerin, dökülen bir Selçuk minâresi, göçmüş bir kubbe, yere kapaklanmış bir çeşme kitâbesi, tarih sahifesi bir mezar taşının parçalanmış işlemeleri ve yazıları karşısında, —hepsi bizim olduğu, bizi anlattıkları için— yüreklerinde ne bir burkulma geçer, ne de içlerinde bir sızı kıpırdar. Bu öyle bir hümanizma terbiyesidir ki, onda Türklükten gayrı her millet, her medeniyet yer alır, yalnız Türk ve onun medeniyet değerleri yoktur. Öyle bir hümanizma terbiyesi ki, toprağımızda Türk'ü değil, Türk olmayanı arar. Türk'te Türk'ü değil, Türk olmayanı bulmağa çalışır. Bu bir hümanizmadır ki, Türk olana, Türk'ten gelene bütün sevgi kapılarını kapamıştır.

Türk'ü Türk yapan cevher ve değerlere yabancı yetişmiş, mâzi mirasının gâfil ve câhili kalmış nesillerin edebiyatı tabiidir ki bir takım illetlerle mâlûl olacaktır. Gördüğümüz ufuk darlığı bundandır.

MİLLÎ GENÇLİK : Sol uydurukça yazıyor. Ve Türkiye'nin meselelerine bir Avrupa solcusu gibi bakıyor. Tabii ki yerli olamıyor. Kendisi bile farkında değil bunun. Avrupalılaştığı için tutarlı, ama mevcudiyeti ile milletin ve tarihine ters düşüyor. Bin yılın dili, irfanı, îmânı ile hareket etmesi her halde mümkün değil. Ancak her geçen gün yeni nesil çeşitli haberleşme vasıtalarının, okulları ele geçirmiş bu yabancılaşmış zümrelerin tesiri altında, «uydurukça» dinliyor, okuyor ve ister istemez konuşuyorlar; onların dünyasına şartlanıyorlar. Bu yangının önüne nasıl geçebiliriz?

Prof. Ö. F. AKÜN : Dil konusunda, solun Türkiye'nin meselelerine Avrupa solu gibi baktığı görüşüne iştirak edemem. Müsâede ederseniz bir düzeltme yapayım. Batı solu kendi ana dillerine karşı bizdekiler gibi bir davranış içinde değildir. Dilindeki kelimelerin yüzde sekseni İngilizce olmayan İngiltere'de, İngilizceyi saflaştıracağım diye yabancı asıllı yerleşmiş kelimeleri söküp atmak dâvâsına kalkışmış bir sol gösterebilir misiniz? Alman solu, Almancadaki Slav, Fransız ve İngiliz dillerinden gelen kelimelere bir savaş açmış mıdır? Babayı oğlu ile görüşemez, büyük kardeşi küçük kardeşe söyleşemez, birakalım yüksek tahsili, halkı orta mektepten, liseden çıkan kendi okumuşlarını anlayamaz duruma getirmiş bir dil hareketi peşinde bir Fransız komünisti söyleyebilir misiniz? Rusya'da proletaryacı bir dil inkilâbı teklif eden bir dil âlimi ilk samanı Stalin'den yemiştir. Batılı solcu, dilin realitesini kabûl etmiştir. Ben kendi edebiyatında bir yirmi - otuz sene öncesine ait eserleri okunamaz, anlaşılamaz hâle düşürmeğe savaştan bir dil çığrının içinde yer almış batı solu bilemiyorum.

Bizde ise dil, solun gittikçe büyüyen bir hırsla ve taassupla yüklendiği bir temel hedef hâline gelmiştir. Dili değiştirmek bütün solun ana maddesi olmuştur. Halk nâmına halkın anlamadığı, yaşamadığı bir aydın dili, yani bir kast dili yaratmak bura solunun düşüncesidir.

Bugün Türkiye'de arı dil diye geçimle bağlarını kesmiş, bir yirmi yıl öncesinin eserlerinden bile kopmuş, Türk milletinin bugüne kadar konuşmadığı bir başka dil meydana getirilmeğe ve kabûl ettirilmeğe çalışılmaktadır.

Bir taassup ve hırs cephesi bütün müesseseleri ile işbaşındadır, her fırsat ve imkândan faydalanarak alabildiğine bunu gerçekleştirme gayreti içindedir.

Hâkim kılmak istediği yeni dil Türk milletini dilde medeniyetinin, milli benliğinin ifâdeleri ile temas imkânından mahrum kılacağı, Türk dilini 1250 yıllık mecrâsı dışına çıkaracağı, bu dilin yirmi sene evveline kadar gelen eserlerini okunup anlaşılmasız bir hâle sokacağı için, bu cephe bütün hırsı ile bu işin üstüne düşmüştür. Bu cephe istediği ve beklediği neticeleri bu dil hareketinde alabileceğini çok iyi bilmektedir. Bunun için olanca gücü ile meseleye yüklenmektedir. Memlekette bir dil tedhişi estirilmeğe, harekete karşı çıkanlar çeşitli baskı ve vâsıtalarla sindirilmeğe çalışılmaktadır.

Dil meselesi bugün Türkiye defterinin ilk sahifesinde bir baş meseledir. Bunun karşısında kayıdsızlık ve pasifliğin gafletten öteye, ihânete komşu bir tutum olacağını artık herkes bilmelidir.

Türkiye'nin eskiden meselelerinin çoğu hudud boylarında çözüldü. Türkiye bugün mektebine, kitabına, gazetesine, ekranlarına, sahnesine ve

evinin içine kadar adımını atmış, yakın bir gelecekte bir daha kalkmamak üzere yerine bütün bütüne oturacak bir gâile karşısındadır.

Türkiye yalnız bugünü değil, bugün kadar geleceği de içine alan bir dil stratejisi çizmeğe mecburdur. Dâvâ çok çetindir. Çok dal budak salmıştır. Hareket, bütün istismar silâhları ile silâhlanmış; bir dil bahsi ol- miyesi, millîyi parçalamak, millî mirası bertaraf etmek hedefine yönelmiş bir hareketin bir millîlik, yabancı unsurlardan arınmış gerçek bir millî dil kurmak gayreti şeklinde gösterilmesi vaziyeti karşısındadır. Demagoji ve istismar bu hareketin baş ve en aldatıcı unsurları olmuştur.

Gerçek dilin bu salgına karşı korunması yolunda yapılacak birinci iş, herşeyden önce memleket umûmî efkârını, dilde gerçek sadeleşme ile, «arılaştırma» diye millet hayatında mevcut olmamış başka bir dil, bir oku- muşlar lehçesi ortaya çıkarma arasındaki fark, bunun Türk dilinin geliş- mesi içindeki yeri ve getireceği neticeler üzerinde sabırla ve yılmadan aydınlatmaktır. «Öz Türkçe» adı ile «yapma», halk ve millet dilinden kop- muş bir aydınlar dili kurma ve empoze etme hareketinin karşısına çıkma- manın çok ötesinde politik buudlara erişmiştir. Memleket efkâr-ı umû- nın dilde millîye karşı olmak dilin sâdeleşme ve gelişmesini durdurmağa çalışmak, bir gericilik ve tutuculuk demek olmadığını memleket umûmî ef- kârına bütün gerçeği ile açıklamak ve anlatmak şarttır. Demagojinin ve istismarın silâhını elinden düşürmek birinci plânda bir zarûrettir. Türk dilinin başına çöken gaileye karşı ancak çok iyi hazırlanmış, seviyeli ve devamlı, yurt çapında bir kampanya ile netice almak mümkün olacaktır.

MİLLÎ GENÇLİK : Millî eğitimi millî buluyor musunuz? Mekteplerde- ki edebiyat kitapları yeterli midir?

Prof. Ö. F. AKÜN : Yakın zamanlardaki mâhiyet ve muhtevâsı ile «mil- lî eğitim»i millî saymak kabil değildir. «Millî Eğitim»deki millî, sâdece an- tette kalmış bir sözden ibârettir. Millîyi öğretip sevdirmek kaygısı bulun- mayan, nesilleri Türk milletini yapan bütün değerlere yabancı düşüren bir eğitime millî demek nasıl mümkün olur?

Mekteplerimizde okutulan edebiyat kitapları ve programları, elli se- neden beri devamlı bir münâkaşa konusu olmuş bir meseledir. Edebiyat kitaplarının ve programlarının seviyesi, bu arada gittikçe düşmüştür. Bu- gün okutulmakta olan edebiyat kitapları ile Türk edebiyatının asırlar içîn- den süzölmüş değerleri tanıtılıp sevdiremez. Mevcud ders kitapları eh- liyetsiz, dar düşünceli kimselerin elinden çıkma, eskimiş, bayatlamış bilgi ve görüşlerle dolu, zevksizlik numûnesi eserlerdir. Bunlarla, memleketdeki kültür buhranı içinde günün şartlarına ve ihtiyaçlarına cevap verilemez. Türk edebiyatı, bugün Türk medeniyeti fikri ile ele alınıp okutulmak mec- bûriyetindedir.

Edebiyatı, içinde doğduğu cemiyet şartlarından, tarihî çerçevesinden ve bağlı olduğu kültürden tecrit edilmiş metin parçaları çerçevesine in-

diren bir görüş, en aşağı 1250 senelik mâcerâsile bir Türk edebiyatını öğ-
retmez. Tek başına antoloji ile —hem de derme çatma, rastgele yapılmış
seçmelerle bir milletin edebiyatı kendi medeniyeti ve tarihi içinde-
ki yeri ve gelişmesi ile öğretilemez. Edebiyat tarihi, bir milletin edebî geç-
mişine toptan bakıştır. Parça parça metinlerden meydana gelme eserlerle
bu bütün ne gösterilebilir, ne de kavranabilir. Sırf metinler etrafında ede-
biyat tarihini tesis etmek her babayiğidin harcı değildir. Devirleri, zaman
değişmelerini, estetik idealleri, bir kültür ve dünyâ görüşünü temsil eden
eser ve metinleri seçmek, ayırmak bir salâhiyet ve büyük bir ilmi tecrü-
be işidir. Müellifinden terkiбі zihniyet ve ehliyet ister. Edebiyat tarihi,
mahiyetini anlamayan, onu hâlâ basit bir planda gören kafalarca lüzumsuz
gösterilip kaldırılmakla Türk edebiyatı dersleri büyük bir rahne almıştır.
Mekteplerde edebiyat tarihini lüzumsuz görenler Avrupa mekteplerindeki
edebiyat öğretiminden dahi habersizdirler. Oralarda, milletin kendi ede-
biyatı sadece antolojiye tenzil edilmemiş, talebenin eline edebiyatının ta-
rihi de verilmiştir. Bir seçilmiş metinler kitabı ancak edebiyat tarihinin
kılavuzluğunda faydalı olabilir, kendisinden beklenen vazifeyi yerine ge-
tirebilir. Mekteplerde okutulan edebiyat kitaplarını yeni baştan yazmak bir
mecbûriyettir. Edebiyat tarihini bir isimler listesi, eser hülâsaları ve bi-
yografi kütüğü haline getirmiş, lüzumsuz yığılma bilgilerle doldurmuş ki-
taplar yerine, Türk medeniyeti görüşünden hareket ederek terkiбі zihni-
yetle ele alan eserlerin ortaya konulması zamanı çoktan gelmiştir. Böy-
le bir görüşle yazılmış bir edebiyat tarihinde, 600 yıllık divan edebiyatı da,
artık kısırlaşmış, kemikleşmiş görüşlerin dışına çıkarak fonksiyonuna ve
tarihî realitesine uygun yepyeni değerlendirmelerle değişik bir mânâ ve
mûsbet bir hüviyet kazanacaktır. Bu, eski edebiyatın artık, içinde hep bize
yabancı unsurlar ve kusurlar aramak yerine, Türk hassasiyetinin, dilimizin
orijinal ifâde imkânlarının, geçmiş yaşayış tarzının, yeni bir estetikte
geçirilmiş çiraklık devresinden sonra yükselinen Türk şiir ustalığının akis
ve görünüşlerini bulmak istikametinde bir ele alınışı olacaktır.

Böyle bir edebiyat tarihi kitabını da, edebiyata bu şekilde bakmasını
bilen, onu alışılmışın ötesindeki yönleriyle görüp değerlendirebilen bir zih-
niyetin, Türk edebiyatını yeni ölçü ve dikkatlerle görmeğe çalışmış bir
araştırma tecrübesinin meydana getirebileceğini bilmem söylemeğe lü-
zum var mı?

MİLLÎ GENÇLİK : Uydurukça felâketinin önüne nasıl geçeceğiz? Bu
dil ilk mektepten başlayarak cahil öğretmenler sayesinde yayılıyor. T.R.T.
ve yabancılaştırmış basın da buna ön ayak oluyor. Bu dille düşünce, sanat,
edebiyat olabilir mi? «İmâl-i fikir» eden kafalar yetişebilir mi? Bu nesiller
sakat yetiştirilirlerse nasıl tedavi edilecekler?

Prof. Ö. F. AKÜN : Az önce buna temas etmiştim. Bu artık tek cephe-
li olmaktan çıkmış, büyük buudlar kazanmış bir meseledir. Dağınık, münfe-

rid gayretlerle önüne çıkılamaz. Memleket çapında toplu çalışma ve tedbirler isteyen bir dâvâ olmuştur bu. İlk elden, hedefi başta umûmî efkârı aydınlatmak üzere, çeşitli müesseseler ve teşekküllere danışma imkânını temin edecek bir çalışma merkezi kurulmak gerekir. Bu merkezin vazifesi Türk dilini maruz kaldığı kasıtlı, ilim dışı tasallut ve demagojilere karşı her türlü neşir vâsitasından istifâde ederek umumî efkârı uyararak, bâtil karşısında gerçeği göstermek olacaktır. Dil meselesini ayrı ayrı yönlerinden ele alan bir kitap serisi yanında, bununla ilgili mevzulara devamlı olarak işlediği bir mecmuanın neşri ve yürütülmesi bu merkez için başlıca işini teşkil edecektir. Gayesi Türk dili üzerindeki bütün yanlış hareket ve teşebbüslerin, arılaşma diye yayılmasına çalışılan bâtil düşüncelerin, demagojilerin teşhir ve tenkidini yapmak, dil ilminin gerçekleştirdiği dar ihtisas dairelerinden dışarı çıkarıp geniş bir kitleye indirmek olan böyle bir mecmua, çok geniş millî ve fikrî ihtiyâca cevap verirken, tahmin olunamayacak derecede hayırlı bir uyandırıcı, aydınlatıcı bir rol oynayacaktır. Ayda veya iki ayda bir her sayısında dilde bâtilin her yönü ile hesaplaşmayı getiren, eski ve bilhassa daha da şahlanacak yeni saldırıları cevaplandırıp çürüten, dil meselelerine ilmin disiplinini hâkim kılmağa çalışılan böyle bir mecmua toplayıcı bir rol oynamaktan başka, yurdun dağıntık köşelerindeki destekten mahrum münevverlere, Türk dili gönüllülerine bir mânevî güç kazandıracaktır. Karşı görüşü radyo ve televizyonda münâzara, açık oturum masası başına oturmağa dâvet ederek, şimdiye kadar bu müesseselerde gerçekleştirilmemiş bir diyalogu umumî efkâr önünde kurmak sûretile bu merkez, medenî bir alışkanlık yolu açan hayırlı bir hizmetin de sâhibi olabilir.

Türk dilinin içine düşürüldüğü bâdireden kurtarılabilmesi her şeyden önce bütün memlekete hitâb eden inandırıcı, doyurucu bir fikir ve tenkid hareketinin kurulmasına bağlıdır. Bu olmadan, alınmak istenen diğer tedbirler hep yetersiz ve geçici kalmağa mahkûm olacaktır.

Dikkat ederseniz sâdece «merkez» diyorum. Çok iddialı, memleketteki bütün dil mevzularını tekeli altına alacak herhangi bir müesseseden bahsetmiyorum. Dernek, enstitü, merkez gibi mütevâzi ve şartlarına uygun bir isimden dışarı çıkmıyorum. Bu dâvâda, kapasitesinin üstünde bir selâhiyet yüklenecek parlak unvanlı bir müessese fayda getirmekten çok bir iflâsa sebebiyet verebilir. Çeşitli klik ihtiraslarının göz diktiği, politika ve politikacıların oyuncağı olmağa namzed bulunan böyle bir müessese, Türk dilinin başına bir başka problem açabilir.

MİLLÎ GENÇLİK : Uydurukçacılar ikide bir «ağdalı dil!» diye tutturmuş gidiyorlar. Gerçekten «halk»la «münevver» arasında bir kopuş var mıydı? Ve bir kültür ikileşmesi...

Prof. Ö. F. AKÜN : Bugün «arı dil», «öz türkçe» adı altında, halkın, milletin dilinden kopmuş yeni bir okumuş zümre lehçesi yaratılmak yolu-

na girildiğini işâret ettim. Gaye, mektepte bu dil ile şartlandırılmış nesiller yetiştirmek ve bu yeni okumuşlar lehçesini, radyo - televizyondan başka aşılama, empoze etmektir. Gaye hedefine erişirse Türk milleti sade dil değil, asırlar içinde var olmuş dilinden başka bir dili konuşacaktır. Arı dil ile yazılmış bir sahifeyi halktan birine okuyun, bu dili anlayabiliyor mu? Oradaki sözler kendi dilinde olan kelimeler midir? Bu meseleden gerçekçi miyâr budur. Kendisine öz türkçe, arı dil adı verilen, fakat halkın, milletin anlamadığı bir dil! İşin mahiyeti ortadadır işte.

MİLLÎ GENÇLİK : «Yazı dili ile konuşma dili arasında bir fark var mıydı?» sorumuzun ikinci kısmı...

Prof. Ö. F. AKÜN : Bunun cevabı eski nesrin kategorilerine göre de-ğişik olacaktır. Bütün eski nesrimiz, yâni yazı dilimiz halktan kopmuş, halkın anlayamayacağı bir dil ile değildir. Eski nesrimizde halka hitap eden, hattâ halk sentaksıyla ortaya koyulmuş pek çok eser vardır. Bunların başında dinî konulu olanları hemen söylememiz icâbeder: meselâ, başta in hayatını anlatan eserler), Evliya menkıbeleri (en hacimli olanı itibarıyla Saltûknâme'yi bilhassa zikretmek isterim)... Hamzanâme, Battal Gazi destanı gibi kahramanlık menkıbelerini anlatan eserlerde ve bilhassa Aşıkpaşazade, Lütfi Paşa gibi müelliflerle anonim Osmanlı tarihlerinde gördüğümüz nesir, halkın anlayacağı bir dilin temsilciliğini yapmaktadır. Bu itibarla eski çağlardaki yazı dilinin mutlak olarak halktan kopmuş zannetmek büyük bir hata olur. Kaldı ki bu zikrettiklerim dışında hükümdar mektupları, büyük mutasavvıfların mektupları gibi günlük hayatla ilgili nesir sahalarında dahi normal ve sâde dilin ifadelerini daima görebiliriz.

Bir Evliya Çelebi seyahatnâmesi biraz lûgatlı dahi olsa halk dilinin zevkiyle kaleme alınmıştır. Evliya Çelebi'de kendisini hissettiren baştan başa kitabı bir ifade tarzı değil, halkın konuştuğu dil zevkidir. Sadece bu misâller içinde kaldığımız halde dahi eski yazı dilinin tamamen halkın dışında kendi içine kapanmış bir daire teşkil etmediği hakikatı anlaşılabilir.

MİLLÎ GENÇLİK : Sayın Cemil Meriç, Osmanlı Medeniyeti üzerindeki fikirlerini söylerken, «edebiyat» mevzuunda da şöyle der: «Osmanlı, edebiyatı bir oyun olarak telâkki ederdi. Ama, vasıtası kelâm olan muhteşem bir oyun. Edebiyat içtimaî bir vazife yüklenmemiştir. O dinî ilimleri ciddi, meşgul olunacak saha kabul etmiş ve bu sahaya ağırlık vermiştir. Fıkıh, tefsir, hadis vb. bunlarla ciddî olarak meşgul olmuştur. Arapçaya da mezkûr sebepten ehemmiyet vermiştir. Edebiyat, «Cihad» eden bir milletin kelâmdaki asil bir oyunu idi; o kadar! Bir dinlenmesi idi... Avrupa ile iki ayrı dünyada yaşıyordu. Dünyayı ikiye ayırmıştı: «Ehl-i islâm», «Ehl-i küfür». Ancak Tanzimatla, harp meydanlarında karşılaştığı düşmanı-

nı bu sefer kültür planında karşısında buldu. Tanzimatla, Türk nesri ve şiiri içtimai bir vazife yüklendi. Bugün anladığımız manadaki edebiyatın başlangıcı Tanzimat'tan sonradır. Yeni kurulan nesrin ve şiirin mükemmele ulaştığı ve tam meyvelerini toplayacağı bir sırada koştuk bu dünyadan, irfan hazinesinden. Mahvoldu bunca emek! Ve her şeye sıfırdan başladık. Yeni kurulan nesir ve şiir Osmanlının umman gibi bir dil hazinesiyle karşı karşıyaydı. Seçerek alıyordu işine geleni. Ardından gelen kelime leri katletme cereyanı, dil devrimcilerinin arılaştırma, dedikleri hadise de felaketi tamamladı...

Bir sohbetinde dinlediğimiz bize çok yeni, çok çarpıcı gelen bu izah tarzı karşısında Edebiyat Tarihimizi en iyi bilen bir ilim adamı olarak siz ne dersiniz?

Prof. Ö. F. AKÜN : Bu düşüncelerin ilk kısmına nüfuz edebilmem için, çıkış noktalarını lâyükile bilmem faydalı olurdu. Onları kabuklaşmışın, söylenegelenin dışına çıkmış yeni bir bakış olarak karşılarım. Eski edebiyatımıza örneklik etmiş, aynı estetiğe sahip Fars şiiri ve edebiyatını aynı tefsirin içine yerleştirmek gerekmiyecek midir? Ben en sondaki görüşleri daha mûnis ve alâka çekici buluyorum. Burada mühim bir noktaya parmak basılmıştır. **Gerçekten en mükemmel bir şekilde istifade olunabilecek bir merhaleye gelinmişken, kültür mirasımızdan birdenbire koştuk.** Edebiyatımızda ve fikir hayatımızda milli kültür erozyonu böyle başladı. Cemil Meriç söylemesi gerekeni o derece kuvvetli ve kesif ifade etmiş ki, bir şey ilâve etmeğe lüzum kalmıyor.

MİLLÎ GENÇLİK : Hocam, Türk nesrinin başlangıcını hangi isimden itibaren alıyorsunuz? Tarihi tekâmül seyri içinde zirvedeki isimleri kronolojik olarak nasıl sayarsınız?

Prof. Ö. F. AKÜN : Bize bütünü ile nesrimizin ilk örneğini verebilen Köktürk âbidelerinden başlayarak tabii. Bugün okuyucuya tarihî seyri içinde nesrin lezzetini verecek eserler Osmanlı sahasında bir silsile gibi duruyor. Sıyerler, Aşık Paşazâde ve anonim Osmanlı tarihleri, Tazarrûnâme başta Sinan Paşa'nın eserleri, Lûtfi Paşa ve müverrih Âlî'nin nesri, Naima ve Evliyâ Çelebi, nihâyet Cevdet Paşa, eski nesrin kendileri ile temas edilmesi gereken başlıca duraklardır. Nâmık Kemal, Ahmed Midhat, Muallim Nâci, Recâzâde Ekrem, Hâlid Ziya, Cenab Şehâbettin, Ahmed Râsim, Ziya Gökalp, Fuad Köprülü, Yahya Kemal, Ahmed Hâşim, Fâlih Rifkı, Vâ-Nû, Yakub Kadri, Reşad Nuri, Refik Hâlid, Abdülhak Şinâsi Hisar ve Ahmed Hamdi Tanpınar yeni nesirde kendilerine mahsus lezzetleri, kusur ve mezziyetleriyle ayrı ayrı yoklanması, tanınması faydalı, görüş ve mukayese sağlayıcı isimlerdir. Dikkatli ve husûsî bir görüşe göre yapılmış seçmelerle bunların nesirleri Türkçenin ifade imkânlarını ve zenginliklerini günümüzün okuyucularına açan bir kaynak olabilir. (Hâlid Ziyâ ve Cenab'ı hep akla gelen meşhur pasajların dışında, külfetsiz ifadeye çok yaklaştık-

ları parçaları ile düşünüyorum. Onların artistik üslûbdaki fazla lûgatlı me-
tinleri de Türk nesrinin hangi merhalelerden geçtiğini, kazançlarına muka-
bil kayıplarının neler olduğunu görmeğe yarayacaktır. Ziya Gökalp ve
Fuad Köprülü'yü sanatkâr sınıfla değil, sağlam ve oturmuş bir ilim nesri-
nin temsilcileri olarak kaydettiğimi söylemeliyim). Ahmed Hamdi Tanpı-
nar'ı tarihî seyri içinde Türk nesrinin çok zengin ve orijinal bir merhalesi
olmak hüviyetile başlı başına zikretmek gerekir. Yeni edebiyat nesillerinin
belki en zayıf tarafı nesirdir. Dil hareketinin kurbanı olan bu nesiller nesir
sahasında fazla varlık ve şahsiyet gösterememiş, örnek alınacak bir ne-
sir ortaya koyamamıştır.

MİLLÎ GENÇLİK : Ahmet Hamdi Tanpınar'ın asistanı oldunuz, yani onu
çok yakından tanıma fırsatı buldunuz. Biz ise onu kitaplardan tanıyoruz.
Ahmet Hamdi Tanpınar'ın en sevdiğimiz tarafı, Şark ile garp arasında bo-
calarken Şark'ı olduğu gibi veren, yakaladığı çok ilgi çekici «tesbit»ler-
dir... Hissen «Şark»a bağlı, ama Garblılaşılmaya da taraftar. Yıkılmış bir
dünyanın hatıralarında kalmış. Batılılaşmayı adeta kader gibi görüyor. Bi-
zim kitaplarından anladığımız kadarıyla iç dünyası böyleydi Tanpınar'ın.
Siz hocam, bu hususta başka şeyler biliyor musunuz? Hiç bilmediğimiz,
hükümlerimizi zenginleştirecek tarafları...

Prof. Ö. F. AKÜN : Tanpınar eserlerindedir. Eserlerinin dışında, onla-
rı nakzeden, onlarla bağdaşamaz bir fikri tutumu yoktu. Fransa'da bir ara
kendisiyle beraberken ve daha sonraları da, onun yabancılarla konuşma-
larında edebiyat ve kültürümüzdeki batıya göre eksikleri gizlemeğe çalı-
mak, bunlardan dolayı bir sıkıntı duymak yerine, 'bizim realitemiz budur'
deyip —başı dimdik— açıkça söylemek ve kabûl etmekten çekinmediği-
ne şahit olmuşumdur. Onda da Yahya Kemal'deki gibi bir Renesans, bir
doğu-batı terkibi özleyişi vardır. Manevî hayatımızda iki medeniyetin kar-
şılaşması ve getirdiği problemler üzerinde «Doğu ve Batı» ismi ile bir eser
yazmayı istiyordu. Buna başlayacaktı. Beklenmedik ölümü ile bu mevzû
artık bir Tanpınar dikkatinden mahrûm kalmıştır. O, yalnız bize değil, Av-
rupa fikir dünyasına da hitab edebilmeğe namzed bir eser olacaktı.

MİLLÎ GENÇLİK : Bir hikâyecimiz; «Ahmed Hamdi Tanpınar, san'atkâr
mizacını ilmî disiplin altına sokmasaydı, daha çok edebî eser verirdi» di-
yor; siz ne dersiniz?

Prof. Ö. F. AKÜN : Asıl ölçü eserin sayısı mıdır? Yoksa derinliği, bes-
leyiciliği ve zenginleştiriciliği midir? «Huzur»daki kesâfet ve yüklülük kaç
esere bedeldir. «Beş Şehir» önünde bütün sayı meseleleri iflâs eder. Tek
başına bu eseri, edebiyatımızın ve millî kültürümüzün rakibsiz bir âbidesi-
dir. Gönül, edebiyatımızın tabîi ondan daha çok eser kazanmış olmasını
isterdi. «Beş Şehir»de şehirlerimizin protrelerini yaptığı gibi, bir başka ese-
rinde de tarihimizin, kültürümüzün büyük simâlarının portrelerini yapmak
istiyordu. Fırsat bulamadı. Ömrü olsaydı bunu mutlaka ortaya koyacaktı.

«Sanatkâr mizacını ilmi disiplin altına sokması» Tanpınar'ın vereceği edebî eser sayısına belki tesir etmiştir. Fakat buna mukabil bu, onun eserine olgunluk ve derinlik kazandıran bir taraf da olmuştur. Ben eserin sayısı yerine, seviyesini ve kendi iç zenginliğini daha mühim tutuyorum.

MİLLÎ GENÇLİK : Tanpınar'ın Abdülhamid düşmanlığını da yersiz buluyoruz. Bu konuda garazkâr bir tutum görüyoruz. İnsan ister istemez zamanının tesiri altında kalır. Biz de onu «devrin moda olan Abdülhamid düşmanlığının tesiri altında kalmıştır.» diyerek benimsiyemediğimiz bu tarafını görmemezlikten geliyoruz. Siz Tanpınar'ın bu yönünü nasıl mütalea ediyorsunuz?

Prof. Ö. F. AKÜN : Tanpınar bunda yalnız mıdır? Mehmed Akif de bu le aynı tutumu görmüyor muyuz? Bu, Abdülhamid'e hep rejim meselesi çerçevesinden bakılma alışkanlığından ileri geliyor. Çökme devresinde en az zâyıatla onun imparatorluğu otuzüç sene nasıl ayakta tutabildiği, sanayi ve maarif sahasındaki müsbet program ve hizmetleri yeni yeni farkedilmeğe başlanmıştır. Tarihi şahsiyetler, zaman perspektivi kazanıldıkça kendilerini devirlerinin ve buna yakın zamanların görüldüğünden daha başka hüviyetle gözüküyor, gerçek yerlerini bulmağa başlıyorlar. Tarihi şahsiyetler hakkındaki ilk hükümler «değişmezlik» ve «kat'ilik» imtiyâzına sahip değildir. Yakın zamana kadar Abdülhamid, 31 Mart hâdisesinin el altından hazırlayıcısı gösterilirdi. Bugün vesikalar karşısında bu hüküm çökmüştür.

MİLLÎ GENÇLİK : Nâmık Kemal'in sürülmesine gerçek sebep Vatan —yâhud— Silistre isimli piyes midir, sayın hocam? Bu mevzu hemen hemen bilinmiyor. Siz bu hususta bir dersinizde bazı hakikâtlere bahsetmişiniz, okuyucularımız için rica etsek...

Prof. Ö. F. AKÜN : Buna önce, «İslâm Ansiklopedisi»nde Nâmık Kemal hakkındaki araştırmamda işâret etmiştim. «Nâmık Kemal'in Mektupları» adlı kitabında üzerinde daha etraflı durarak izah ettim. Nâmık Kemal'in sürgüne gönderilmesine sebep olan şey «Vatan —yâhud— Silistre» piyesinin muhtevâsı değildir. «Vatan —yâhud— Silistre»nin temsilinde bir kısım seyircilerin piyesin çerçevesini aşarak veliahd Murad Efendiyi iyiden iyiye imâyâ varan tezâhüratı hâdiseyi doğurmuştur.

Nâmık Kemal'in sürgüne gönderilmesinden bahsedenler meseleyi hep «Vatan —yâhud— Silistre» çerçevesinden almışlardır. «Vatan —yâhud— Silistre» sâdece bir netice, bir zincirin son halkasıdır. Vatan —yâhud— Silistre'den önce Nâmık Kemal'in zorlu bir muhâlif olarak yığınla faaliyetleri vardır. Vatan —yâhud— Silistre'ye bu gerginliğin içinden gelinir. Nâmık Kemal'in sürgüne gönderilmesine asıl sebep veliahd Murad Efendi ile gitikçe sıklaşan temaslarıdır. Bir siyasî grupun Abdülaziz'i indirip yerine Murad'ı çıkarma niyeti hal vak'asından çok önceleri biliniyordu. Hüseyin Avni Paşa'nın Avrupa'da bununla ilgili temasları ve pazarlıkları çok-

tan şâyi olmuştu. Murad Efendi ile temasları kollanan Nâmık Kemal'in tevkifine ve sürgüne gönderilmesine «Vatan —yâhud— Silistre» temsili esnâsındaki tezâhürat sadece bir vesile teşkil etmiştir. Piyes ve temsille alâkası olmayan başka arkadaşları da sırf öteki sebep yüzünden tevkif edilip sürgüne gönderilmiştir. Nitekim en yakın arkadaşı Ebûzziyâ Tevfik, sürgün yolculuğuna çıktıkları zaman vapurda Nâmık Kemal'e kendilerinin onun veliahd Murad Efendi ile münâsebetlerinden dolayı sürgüne gönderildiklerini söyleyip çıkarır. Ebüziyyâ, «Yeni Osmanlılar Tarihi»nde bunu etraflıca anlatmıştır.

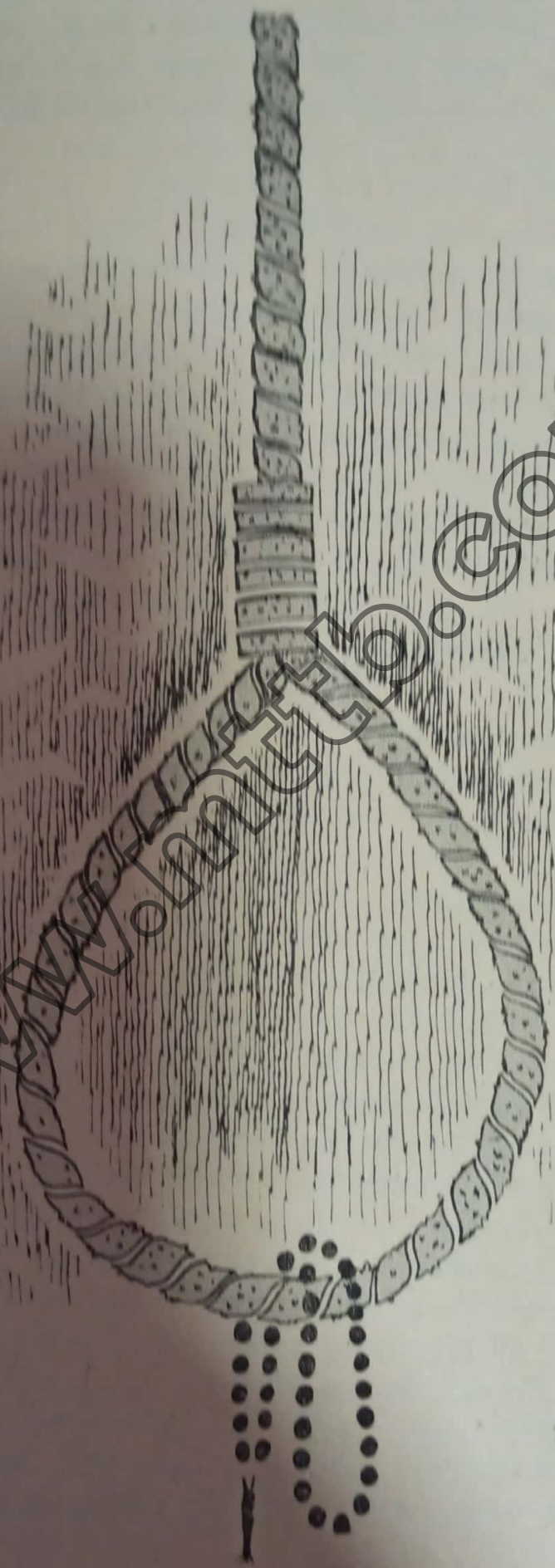
MİLLÎ GENÇLİK : Gençlere bir tavsiyeniz?

Prof. Ö. F. AKÜN : Çok okumak, meslek bilgisi yanında geniş ve millî bir kültüre yükselmek... Bugün memleketimizin şartları içinde kültür kapılarını açan vasıtaların başında bir yabancı dilin öğrenilmesi geliyor. Batı dillerinden birini öğrenmedikçe, memleketimizdeki neşriyatla kültür ihtiyaçlarını tam mânâsile karşılamak, düşünce ufkunu genişletmek mümkün olamaz. Kitapları anlayacak derecede bir yabancı dili öğrenmek şarttır. Kuvvetli bir tarih kültür ve görgüsünü kazanmak en başta tavsiyem olacaktır. Tarih, bir millî görgü ocağıdır. Yetişen Türk münevverlerinin bu ocağın terbiyesinden geçmeleri kendilerine zenginlik ve şahsiyet kazandıracaktır.

MİLLÎ GENÇLİK : Teşekkürler...

fatih

WWW.WOLFFB.COM.TR

Fatih

Türkiye'nin Sovyetçi - Komünist

Gençleri Uyanın

SAKAROV

NE

DİYOR?..

Bir sel gibi kitapçı vitrinlerini istilâ eden, Stalin'den Lenin'e; Mao'dan Kastro'ya, Kore'deki Komünist Partisi'nin tüzüğüne kadar tercüme edilen kitapları harıl harıl okuyan gençler! Biliyoruz. Size Hz. Muhammed'i (s.a.v.), Ahmet Cevdet Paşa'yı, İbn-i Haldun'u, Gazali'yi okuyun; hergün yerli kültüre duyulan alâka ile Osmanlı Devlet arşivlerinden çıkartılan belgelerle anlaşılan sınıfsız - imtiyazsız bir Medeniyetin çocuklarıyız, anlayın! diyemiyoruz. Çünkü maşallah hepiniz ellerinize silâhları alıp eyleme geçtiniz... Kitaplardaki, kurulmamış hayali dünyayı kurma özlemleri içindediniz... Eylem sizi narkozlamış. Gaspolmuşsunuz. Romantik bir devrimcilik; sloganlar, mitingler, kızlar, heyecan, sizi sürükleyip götürüyor. Şimdilik sizi ikaz etmekle vazifeliyiz. Ne komünistiz ne de kapitalist. Fikirlerimizi, dünya görüşümüzü mecmuamızın bütün sayılarında görebilirsiniz. Yalnız bu sefer size Rusya'nın içinden çıkan bir insana kulak vermenizi diliyoruz. Konuşan bir ilim adamı! «İlmi mevkii» bölümünde göreceksiniz, öyle sıradan bir adam da değil... Doğrudan doğruya Komünizme de karşı çıkmıyor... Ama o romantik fikirlerin tatbikatının ne neticeler verdiği hakkında bir şeyler söylüyor. Kulak vermenizi rica ediyoruz.

Mehmet MENGÜÇ

NOT: Bu yazı Andrei Sakharov'un Tercüman Gazetesinde yayınlanan «Memleketim ve Dünya» yazı serisi; Necdet Sander'in çevirdiği Sovyet Rusya'da Düşünce Hürriyeti kitabı ve çeşitli gazetelerde bu mevzuu ile ilgili yayınlanan makale ve haberlerden iktibas ve hülâsa yoluyla meydana getirilmiştir.

YIRMİBEŞ

Sakharov'un İlmî Mevkii :

Sakharov'un Sovyetler Birliğindeki «ilmî mevkii»ni şöyle hülâsa edebiliriz :

24 yaşında Lebedev Fizik Enstitüsü'nde İgor Tamm'in maiyetinde araştırmacılar arasında tahsil görüyordu. Parlak zekâsı yüzünden milyonlarca Rus gencinin arasından seçilmişti. Değeri öylesine bârizdi ki II. Dünya Savaşında herkes silâh altına alınırken o muaf tutuldu. 1942 yılında Moskova Üniversitesi'nden iyi dereceleyle diploma aldı.

Stalin 1942 yılında atom bombasının geliştirilmesi için kesin emir vermişti. Amerikanın nükleer silâhlarıyla dünyaya hâkim olmasından korkuyor ve Rusya'nın bir an evvel atom bombası yapmasını arzu ediyordu. Polis şefi **Lavrenti Beria** bu işi yürütmekle vazifelendirilmişti. Beria mezkûr iş için tahsis edilen hususi laboratuvarlarda hapsediği mühendis ve bilginlerin yanısıra Rusya'daki esir Alman âlimlerinden ve dış ülkelerdeki casuslar vasıtasıyla edinilen bilgilerden de istifade ediyordu. Fakat asıl ağırlık noktası temel fizik alanında çalışan Sovyet mütehassıslarındaydı. **Sakharov** Hocası **Tamm** henüz atom çekirdeğini parçalamak konusunda ihtisas sahibi değillerdi. Ama **Quanta** Mekaniğini Rusya'da en iyi **Tamm** biliyordu.

Sakharov 1947 yılında 26 yaşında doktorasını verdi. Kozmik ışınlar konusunda o yaşta verdiği doktora Rusya için hâdise oldu. İlmî dergilerde makaleleri yayınlanmaya başladı. 1948 den sonra yazıları kesildi. Zira **Sakharov**'un yaptığı çalışmaların açıklanması güvenlik düşüncesiyle mahzurlu görülmüştü. Atom bombası 1949 un sonlarında bulunmuş **Tamm** ve **Sakharov** Hidrojen Bombasına doğru yol alıyorlardı. Ve **Sakharov** Sovyet ilim tarihinde eşine hiç rastlanmıyan bir şekilde 32 yaşında İlimler Akademisine üye seçildi Hocası **Tamm**'la birlikte. Hocası **Tamm**, Akademinin 20 yıl stajyer ve muhabir üyesi olduktan sonra bu mevkie getiriliyordu. **Sakharov**'un sayesinde Ruslar Hidrojen Bombasının ilk denemelerini Amerikalılardan önce yaptılar.

1950 yılında **Sakharov**'la **Tamm** «kontrol edilebilir termonükleer kaynaşım kanunu»nun formülünü ortaya atmış, böylece Hidrojen atomunun taşıdığı enerjinin, elektrik enerjisi üretmekte ve daha başka barışçı hizmetlerde kullanılması yolunu göstermiş oluyorlardı. Bu buluşla **Sakharov** Stalin ödülünü, hocası **Tamm**'da 1958 Nobel armağanı kazandıracak araştırmalar serisine adım atıyorlardı.

Sakharov geniş halk yığınlarınınca 1958 den itibaren tanınmaya başlar. O sıralarda iktidar koltuğunda **Krutçev** vardır ve **Stalin** döneminin cinayetleri açıklanmakta ve kınanmaktadır.

1960 senesinin başlangıcında **Sakharov** Rusların seçmeci irsiyet teorisini şiddetle eleştirmeye ve bunun yerine **Mendel**'le **Morgan**'ın naza-

riyeleri üzerine kurulmuş klâsik okulu müdafaaya başladı. Bu nazariyelere göre nebatî ve hayvanî canlılardaki karakterlerin tevarüsünde başlıca rolü «gen» denilen belirli vasıflardaki üniteler oynamaktadır.

Böylece **Sakharov** ilmî olduğu kadar siyasî olan bir çatışmanın içine giriyordu. Çünkü bu mevzuu yüzünden aksi kanaatte olan birçok bilgin ya sürgüne gönderilmiş veya öldürülmüştü. Yani devletin kabul ettiği **Biyolojik gerçekler dışında herhangi bir ilmî araştırma yapılamazdı!** Dayanıştı: **İvan Mitçurin** adında bir ağaç yetiştiricisi bir teori ortaya atmıştı; **Nebatlar (Bitkiler)daki irsiyet, ortamın tesiriyle değiştirilebilir.** Meselâ, tohumları soğukta tutmakla, düşük ısılarla karşı daha dayanıklı bitki soyları elde edilebileceğini inatla müdafa etmekteydi. **Mitçurin** 1935'de öldü. Ama nazariyelerini haris ve kendi menfaatından başka bir şey düşünmeyen **Trafinj Lysenko** tarafından ele alınarak daha da geliştirildi. **Kremlin diktaörü bu nazariyeyi kabul etti. Klâsik irsiyet teorisini yasak etti.** Böylece **Sovyet biyolojisinin, botaniğinin ve tarımın ilerlemesini ağır bir şekilde aksattı.** **Lysenko** o güne kadar **Stalin** ve polisinin desteğiyle bir çok değerli insanı zindana, toplama kamplarına ve idam sephasına göndermiş bulunuyordu.

Lysenko Stalinin ölümünden sonra eski gücünü yavaş yavaş kaybetti. 1960 dan sonra **Krutçev** döneminde eski selâhiyetlerini yeniden elde etti. Ama 1963 - 64 de bir kere daha iş başından uzaklaştırıldı. Fakat tartışma bitmemişti. İşte bu sıralarda **Sakharov** biri ormancı öbürü de ipek böcekçisi **Efrayimson** ve **Steeptiev** adlı iki ünlü tarım mütehassısı ile **Lysenko**'nun nazariyelerine karşı çıktı. Sovyet genetik'i ile biyolojisinin batı ilimlerinden çok geri kalmış olmasının tek mesulü olarak bu nazariyeleri gösterdi.

Sakharov'un bu çıkışı Sevyet Rusya Tarım Akademisi Başkanını kızdırdı. Ama artık bayrak açılmıştı: **Devlet doktrini ilime burnunu sokamazdı!**

Biyolojiden başlayan bu tepki ilmin diğer sahalarındaki ideolojik baskıya da aksedecekti.

Sakharov'un ismi 1965 lerde ilmi dergilerde yeniden görülür. Tamamen ilmî ve yepyeni mevzularda yayınladığı makalelerin içtimaî hayatla da bağlar kurmaya başladığını görüyoruz. Yaptığı incelemelerde mikroskopla görülemeyecek kadar küçük elemanlardan Makrokozma doğru açılan gelişmelerin yanı sıra içtimaî ilimle alâkalı meselelerden başlayarak bütünü kucaklamak isteyen bir tavra yönelir.

1966 da devrilen **Krutçev**'in yerini alan Bürokratlara **Stalin**'in polis baskılı ve törürcü siyasetine dönülmesini isteyen yeni **Stalincilerle** mücadelelesini görüyoruz. Bundan sonra **Sakharov** ilmin vermiş olduğu na-

muslu olma ölçüsüyle çıktığı yola, daha da hızlanarak, zenginleşerek devam edecek ve bugüne ulaşacaktır.

Sakharov'un Fikirleri :

Sakharov «Burjuva ideolojisi»ne kapılanmış veya batının «ajan»lığını; veya müslümanlığı kabul etmiş bir adam falan değildir. O sadece ilim namusuna sahip bir insandır.. Hidrojen bombasının Rusya'daki babasıdır.. İnsanoğlunun birbirine aç kurtlar gibi saldırmasına, iki süper devletin dünyayı «bir atış talimi yapılan saha» olmaktan çıkarmasını; güçlerini birleştirerek aç ve yoksul öteki insan kardeşlerine ellerini uzatmasını; ve dünyayı bekleyen nükleer silâhlarla yok olma tehlikesinin önüne geçilmesini istiyor. O kadar masum, o kadar bitaraf ki.. İdeolojik hiç bir yobazlık yapmıyor. Zararı yok! Rejim gene komünist olsun, devlet gene herşeye hâkim olsun; ama bir tek partinin diktatoryası değil bir kaç komünist parti olsun millet içinden birinin seçsin, diyor. «Düşünen adam» öldürülmek veya akıl hastahanesine deli diye yatırılmak korkusundan kurtulsun diyor.. Başka bir şey demiyor! İnsanlığa zıt, hürriyeti, şahsiyeti boğan bir avuç kızıl - kanlı diktatör istemiyor. 10 milyon insanı boğazlayan Stalin'i onun için sevmiyor. Yeni Stalincilere onun için düşman..

Andrei Sakharov'un tezi şu : Amerika ve Rusya'nın elele vererek, dünyayı bekleyen nükleer savaş, çevre kirlenmesi, açlık, ham maddenin akılsızca harcanarak tükenmesi; insanın kimyevî ürünler ve elektrodlar vasıtasıyla bir robot durumuna düşmesi, veya elektronik beyinin vereceği bir kararla yok olma tehlikesi gibi, istikbalde insanlığın üstüne bir kâbus gibi çökecek karanlık günlerin önüne geçmesi şarttır! Bir ilim adamı hüviyetiyle insanlık adına endişe duyuyor, ilim namına «insanlığı kurtaralım!» diye haykırıyor. Bunun için mutlaka Amerika ve Rusya işbirliği yapmak zorundadır diyor.. Ve bu işbirliğini de bir plân'a bağlıyor kendine göre.

Yirminci asrın gelecek günlerini, dört bölüme ayırmış. Birincisi 1960 - 1980 arası. Bu devrede Rusya'da çok partili sistem kurulmalı veya komünist partisinin içinde en hür düşüncelerin tartışabilme ortamı gerçekleştirilmeli.. Bu demokratlaşma komünist rejimin ekonomik temellerine tesir etmez! Yâni üretim vasıtaları gene devletin elinde olsun ve ekonomi tek merkezden yönetilsin.

1972 - 1985 arası ikinci dönemde, iki tarafda sürekli olarak barış içinde bir arada yaşamayı gerçekleştirmiş olacaktır. Batı dünyasının sosyalistleşmesi ve komünist toplumun da demokratlaşması.. Bu yakınlaşma nisbetinde dünya yüzünde «Irkıç» ve «Militarist» güçler de yok olup gidecektir.. Hatta «Çin» tehlikesi için de dünya elele verebilir.

Üçüncü devrede A.B.D. ve S.S.C.B. ancak bu devrede büyük imkânlarını dünyanın yoksul ülkelerinin hayat seviyelerini yükseltmek gayesiy-

le birleştirebileceklerdir. Bu devrede (1972-1990) her iki süper devlet milli gelirlerinin yüzde 20 sini dünyada açlığın önlenmesi için tahsis edeceklerdir.

Dördüncü ve son devre: «Ayrı yönlerden sosyalizme doğru gidiş» kaidesine dayanan bir «Dünya Hükümeti»nin kuruluşu.

İşte Sakharov'un düşüncelerinin, tezinin hülsesi... Var mı bunun yobazlık tarafı, ajanlık tarafı? Dünya için endişe eden bir adam... «Tasasa» diyor. «Dünya mahvolup gidecek. Bu ihtiras bütün insanlığı yitirecektir.»

Sakharov bu düşünceleri yüzünden bugünkü Sovyet idaresiyle tartışmaktadır. Brejnev - Kosigin rejiminin gelenekçi, bürokratik, insan şahsiyetine kıymet vermeyen politikasına ters düşmektedir. Şimdi onun bugünkü Sovyet idaresine ait çeşitli neşir organlarında fikirlerini, tenkitlerini iktibasup ara başlıklarıyla tasnif ettik. İşte onları gözlem:

STALİN'İN HİTLERDEN NE FARKI VAR?

«Almanya'da Nazim on iki yıl sürmüştü; Sovyet Rusya'da Stalinizm iki kat daha uzun sürmüştür. Her iki rejimin de ortak nitelikleri vardı, ama yine de bazı noktalarda birbirlerinden ayrılırlar. Stalinizm çok daha ince bir demogojiden ve iki yüzlülükten yararlanmıştı. Hitler gibi yamyamcı bir programı açıkca ortaya atmamış, aksine ilerici bilimsel ve sosyalist bir ideolojiden yana olduğunu ileri sürmüştü.»

«En aşağısından on, onbeş milyon insan N.K.V.D. nin (gizli polis) işkence odalarında can vermiş, ya da Sibiry'a'daki kamplarda kayıplara karışıp gitmiştir. Haberleşmenin yasak olduğu bu kamplarda kulaklarla (zengin köylüler) sözde yarı-kulak'lar aileleriyle birlikte birbiri üstüne yığılı olarak kapatılmışlardır. (Bu kamplarda eskiden onbinlerce insanın nüfus fazlalığı veya hususi emirler sebebiyle mitralyöz ateşine tutularak öldürüldüğü Nazi kamplarından hiçbir ayrılığı yoktu.)

Norilsk ve Varkuta madenlerinde gayri insanî şartlar içinde çalışmak, çeşitli merkezlerde ağaç kesmek, kanal açmak, bina yapmak zorunda bırakılan sürgünler ya soğuk, açlık ve yorgunluktan can veriyor veya daha yoldayken, hapishaneye çevrilmiş tren vagonlarında, tıka basa doldurulmuş ölüm gemilerinde ölüp gidiyorlardı. Kırım Tatarları, Volga Almanları, Kalmuk'lar ve daha başka Kafkas kavimleri ise bir yerden bir yere taşınırken yığın halinde yok olmaktaydılar.»

«Tarladan iki demet ekin çalana beş yıl hapis cezası veriliyordu.»

«Sadece 1936 ile 1939 yılları arasında partinin bir buçuk milyondan fazla üyesi bütün kayıtlı üyelerin yüzde ellisi hapse atılmıştı. Bunların arasından yalnız elli bini serbest bırakıldı. Üst tarafı ya sorgulanı sırasında işkenceye uğradılar, ya kurşuna dizildiler. (600.000 kişi) veya kamplarda can verdiler.»

«Bazılarına göre Stalinizm, siyasi görünüşüyle anti - Leninist bir sözde - Sosyalizm'in iktisadi temelleri üzerine kurulmuş bir çeşit üst yapıdır. Bu temel ise imtiyazlı bir sınıfın türemesine yol açmıştır. Bütün kitli noktalarını işgal eden ve resmi olduğu kadar gizli bir takım imtiyazlardan da yararlanan seçkin bürokratlar sınıfı.»

DÜŞÜNCE HÜRRIYETİ :

Sovyet Rusya'da, edebiyata ve politika incelemelerine uygulanan baltalayıcı sansür yeniden geniş ölçüde güç kazanmaktadır.

Son zamanlarda Rus Cumhuriyeti Yüksek Sovyetince yayınlanan ve ceza kanununu değiştiren kararname Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği Anayasasının açık bir ihlâlidir. (Bu kararnameye göre, yazarların **girişecekleri protesto hareketleri**, ceza kanununun **cinayetlerin vaktinde haber verilmemesini cezalandıran 190. maddesinin kapsamına almaktadır.**)

«Siyaset suçlularından bir çoğu, şu anda, Mordves Cumhuriyetindeki kamplarda hapsedilmişlerdir. Buralarda kamu suçlarından cezaya çarptırılanlar da içinde olarak aşağı yukarı **ellibin tutuklu vardır.**»

«Ginzburg, Galantskov ve daha başkaları, sadece yurttaş hürriyetini ve Siniavski ve Daniel'in dâvâlarını savundukları için tutuklanmışlardır. Henüz muhakeme edilmeden sekiz ay tutuklu kalmışlar daha sonra mahkemeye çıkarılarak beş ile yedi yıl arasında çeşitli hapis cezalarına çarptırılmışlardır. Bu da bir alçaklık değil mi?»

«Khaustov ve Bukovski'nin sırf arkadaşlarını savunmaktan başka amacı olmayan bir toplantıya katıldıkları sebebiyle muhakeme edilerek üç yıl kamp cezasına çarptırılmaları aklın alacağı şey midir? Ya psikiatri servisleriyle mahkemelerin davranışları üzerindeki düşüncelerini açıkca söylemekten başka bir suçu olmayan bir sürü aydınının, eski zamanların büyük ayı geleneklerini aratırcasına işkenceye uğratılmasına ne diyelim?»

«Kaç tane genç yazarın gazetecinin intelligentsia üyesinin böylece bütün yaşama imkânlarından mahrum bırakıldığını biliyor musunuz?»

«Başta çocuklar ve yaşlılar olmak üzere **nüfusunun yüzde 46 sını Stalin terörüne kurban vermiş olan Kırım Tatarlarının** yurttaşlık haklarını bugün bile tam olarak yeniden kazanmamış olmaları karşısında bir kez daha «rezalet!» diye bağılmamak elde mi?»

«Yaptığım savaşta beni destekleyenler için korkuyorum. Halen tutuklu bulunan arkadaşım. Kovalev ile Bukovsky ve plyesh gibi şimdi cezaevinde olan arkadaşlarım için endişe ediyorum. Şuna inanıyoruz ki, toplumumuz içinde en önemli olan insan haklarına saygı gösterilmesidir. Ben ülkeme bir çeşit reform getirecek bir program önerisinde bulundum. Batı bize nasıl yardımda bulunur. Batı ile gayretlerimizi nasıl birleştiririz.

Sakharov'un bu mücadelesinin mahiyetini bilmeyenler için açıklama babından Düşünce Hürriyeti kitabının notlar kısmında şu bilgiler veriliyor :
«Aleksandr Soljenitsyn'in 16 Mayıs 1976'de Sovyet yazarları Milli Kon-
gresinden bir gün önce Yazarlar Birliğine gönderdiği mektupta Glavlit (Ede-
biyat Yönetim Merkezi) diye tanınan servisin kötü yanlarını açıklıyordu.
Rusya'da **Glavlit'in** ön izni alınmadan ne roman, ne şiir, ne de deneme ya-
yınlanabilir. Kibrit kutularının kapaklarındaki yazılarla lokanta tarifeleri için
bile bu teşkilatın verdiği müsaade numarası açıkça belirtmek mecburiyeti
vardır.

Soljenitsyn, altı yüzü aşkın yazarın Stalin kamplarına atıldığını, Yazar-
lar Birliğinin ise bu duruma en ufak bir karşı koymada bulunmadığını baş-
ka, tersine Stalin denilen cellâda yardımcı olmaktan bile kaçınmadığını ha-
tırlatıyor ve sansür kurbanı olarak yardımcı olmaktan hapse hatta idama mahkûm
edilen yazarların uzun bir listesini sunuyordu. Bunların arasında özellikle
aşağıdaki adlara rastlanmaktaydı. Anna Ahmatova, İsaak Babel, Mihail Bul-
gakov, İvan Bunin, Sergei Essenin, Aleksandr Grin, Vasili Grosman, Niko-
lai Gumilev, Nikolai Klyviev, Ossip Mandestam, Vladimir Mayakovski, Boris
Pasternak, Boris Pilniak, Adrei Platonov, Aleksi Remizov, Titian Tabidze
Marina Tsvetaiva, Arlem Veseli, Pavel Vasiliev, Maksimilian Volçin Evgesi,
Zamiatin, Nikslai Zabolsteki ve Mikhail Zoşçenko.»

«1925'de kendini öldüren büyük şair Sergei Essenin'in oğlu matema-
tik profesörü Aleksandr Essenin-Volgin ise **bir kere daha akıl hastahane-
sine gönderilmiştir.** (Bir kere daha diyoruz, zira A. Essenin ilk defa, rejime
karşı yazdığı modern bir şiiri batıda yayınladıktan hemen sonra hastaha-
neye atılmıştı) Ginzburg olayı, daha başka tanınmış kişilerin protestoları-
na da yol açmıştır. Bunların arasında, şimdi ölmüş bulunan yetmiş beş ya-
şındaki büyük romancı Konstantin Paustovski, şair Pavel Antokolski, yazar
Benjamin Kaverin, Romancı Vassili Aksimov, Kırım Tatarlarının gözde tem-
silcisi Doktor Zamira Azonovci, romancı Aleksel Kalerin, İktisatçı Viktor
Krazin, öğretmen İlya Gabay, filozof Boris Şaragin, da ilahiyatçı Anatol Ve-
litin, Öğretmen Yuli Kim ve dil bilgini Yuri Glazov da vardır. Bunların hep-
si de polis'in uyurularıyla karşılaşmış ve kendilerine «kötü davranışlar»
da bulunmayı sürdürecekteler olurlarsa başlarına çok şeyler gelebileceği ha-
tırlatılmıştır.»

Sakharov bütün bunlardan sonra şöyle diyor :

«Yazarlar, san'atkârlar, aktörler, öğretmenler ve ilim adamları öylesi-
ne korkunç ideolojik baskı altındadırlar ki, ilim ve sanat memleketimizden
nasıl silinmedi, insan şaşıyor.»

Sakharov'un düşüncelerine devam etmeden burada bir parantez aç-
arak Türkiye'nin fikri sefaleti ile ilgili bir not vermek istiyoruz.. Bu nota ben-
zer bir kaç not daha müteakib başlıkların arasında vereceğiz.

Rusya'da Sakharov'un bahsettiği şeyler yâni «düşünce»yi, idam seh-

pası, akıl hastahanesi, Sibiryaya sürgünü ile karşılaşayan cinayetler sürerken; İstanbul'da münteşir CUMHURİYET GAZETESİ'nde de aynen şunlar yazıyordu :

«— Yahu, diye sormak gelmiyor, Avrupa'da bileklerine fikir suçundan ötürü kelepçe vurulmuş yazar var mı?»

Bırakın Avrupa'yı, Sovyetlerde yok. Enson örnek Solyenitsin Rusya aleyhine atıp tutan, Hitler'e övgüler düzen, Amerika Vietnam'dan neden çekildi diye hayıflanan **bu garib yazar**'ın gürültüsü artınca, Sovyet yöneticileri :

— Haydi aslanım, dediler, sen git çok beğendiğin Batı dünyasında istediğin gibi yaşa, yaz, çiz, özgürlüklerini kullan!»

(İlhan Selçuk, Cumhuriyet, 22 Ekim 1975)

Sakharov'a devam edelim!

DEVİRİM

1885'te Marx'ın ölümünden biraz sonra Vera Zassuliç, Engels'e Rus Marksisti Plehanov'un bir kitabı üzerindeki düşüncelerini sormuştu. Engels bu mektuba verdiği cevapta Rusya'nın yakında bir devrim durumu karşısında kalacağını söylüyor ve herhangi bir devrimi yapanların o andaki niteliklerinin pek önemli olmadığını, zira bu çeşit bir patlama sonunda bu kişilerin de sürüklenip gitmelerinin akla çok yakın olduğunu ekliyordu :

«Bir devrim yapmış olmakla ögünenlerin hepsi, her zaman, bunun arkasından yaptıkları işin ne olduğunu farkına bile varmadıkları ve söz konusu devrimin kendi umduklarına hiç mi hiç benzemediğini anlamışlardır.»

SINIF VE SOSYAL ADALET

Toplumumuzda sosyal adalet olmaması dikkati çekicidir. Sosyolojik incelemeler memleketimizde ya yapılmamıştır, yahut gizli tutulmuştur, ancak denilebilir ki, 1920-30'larda ve İkinci Dünya Savaşından sonra özel bir parti bürokratik sınıfı ortaya çıkmıştır. Bu sınıf kendine nomenklatüra demektedir. Milovan Djilas ise bunlardan «Yeni sınıf» diye bahsetmektedir. Yeni sınıfın kendine has hayatı kesin sınırlı statüsü (Patronlar ve Başkanlar) kendine mahsus konuşma ve düşünüş tarzı vardır. Nomenklaturanus üstünlüğü yerleşmiştir ve irsî olarak babadan evlâda geçen sosyal önemi görülmektedir. Karışık, açık ve gizli resmî imtiyazlar, temasları tanıdıklar ve karşılıklı «hatır oyunları» —ve aldıkları yükse ücret— sayesinde, bu kişiler çok daha rahat meskenlerde oturur, iyi giyinir, yer, gezer.

Yeni çıkan bir kanunla bütün «Özel vatandaşlar» yeni yapılmış apartmanlara yerleştirilmiştir. Batıya göre basittir blok apartmanlar ama, Rus halkının yaşadığı meskenlerle karşılaştırılınca lüks sayılır, özel vatandaşların evleri. Ayrıca Eski Moskova'nın büyük konakları tarihi evleri yıkılmaktadır, küçük bir sınıf meydana getiren özel kişilere lüks binalar inşa edilmektedir. Binalar en yüksek kalite inşaat malzemesi ile yapılmaktadır.»

OTUZİKİ

İŞÇİ CENNETİ :

«Pistonsuz kimselerin çocukları okuyamıyor.»

«Sağlık teşkilâtı büyük halk kitlesi için çok ilkel bir seviyede. Hastalar sabahtan akşama kadar klinik kapısında doktor bekliyor (...) Pistonlu kişiler ise iyi hastahanelerde bakım görüyor.»

«İşçi cenneti Rusya'da iyi bakım sırası en son işçiye ve köylüye geliyor.»

SEYAHAT HÜRRİYETİ :

«Rusya'da memleket dışına çıkmak için değil, sınırlar dahilinde bir bölgeden diğerine gitmek için de pasaport lâzımdır.»

IRKÇILIK — KURTARILMASI GEREKENLER :

«Bütün dünya 31 yıl önce yerlerinden sürülüp başka bölgede oturmaya mecbur edilen Kırım Tatarlarının çektikleri sonsuz - acıyı bilir. Bu sürgün esnasında yaşlı ve çocukların yarısı açlık ve soğuktan ölmüştü. Tatarların ana vatanları Kırım'a dönmeleri hâlâ engellenmektedir. Volga'daki Almanlar, Meşki Türkleri ve daha birçok topluluk aynı kaderi paylaşmaktadır.»

«Sovyetlerin ırk ve sosyal fark gözetmediği iddiası korkunç bir yalandır. Büyük Rus, Büyük Sovyet hayali Şoven tutumunu son derece de kuvvetlidir. Arap memleketlerine giden Sovyet uzmanlarının oranını halkını küçümseyen, aşağılayıcı davranışı yabancıların Rusları sevmemelerine sebepdir.»

HÜRRİYET — İŞÇİ HÜRRİYETİ — BÜROKRASİ :

«Totaliter rejimin şiddete bağlı kuvveti ve halkta yarattığı korku ve boyun eğme isteğidir. Sovyet işçisi İngiliz (hatta Polonyalı) işçiye benzeemez, canı isteyince elini kolunu sallaya sallaya gezemez. Hoparlörler hergün Sovyet vatandaşına memleketin efendisi olduğunu söylerse de o çok iyi bilir ki, asıl efendiler sabah akşam boş sokaklarda zırhlı lüks arabalarda gezenlerdir. Dedesinin akibetini unutmamıştır. Ve bugün de kendi kaderinin devlete bağlı olduğunu bilmektedir. Ev bulması, çocuğunun okula alınması devlete bağlıdır. Yanı başında çalışan işçinin gizli polisten olmadığını da bilemez.»

EKONOMİ :

Komünist ihtilalden önce dünyanın buğday ambarı olan Rusya, şimdi yanlış tarımla yalnız kendine değil, bütün memleketlere yiyecek, gıda problemi yaratmıştır.

Sosyalist memleketlerin ekonomiyi ayarlamaktan âciz oluşu, bürokrasinin hataları, gizliliğin yarattığı meseleler, bütün bunlar çevreyi refaha ulaştırmayı engellemektedir.»

Bu arada CUMHURİYET'ten bir not daha verelim :

«Türkiye'de gözler genellikle Federal Almanya, Japonya gibi ülkelerin «mucize» diye nitelendirilen kalkınmasına yöneldiği için, **sosyalist ülkelerden habersiz bulunuyoruz.** Orta Asya'daki Türk halkları kurtarılması gere-

ken toplumlar olarak biliniyor bizde... Ama bu gidişle; kurtarmaya gideceğimiz ülkelerden ekonomik ve bilimsel yardım istemek zorunda kalacağız. Çünkü endüstri aşamasına onlar bizden önce geçmişlerdir.»

İlhan Selçuk, Cumhuriyet / 16 Ekim 1975

BAŞKA MEMLEKETLERDE DEVLETİ YIKMA FAALİYETİ

«Toplumumuzdaki gizlilik, idaremizin tetoliter baskılı tutumu, gizli kararlar varmak yetkisi, başka memleketlerde komünizm için harcanan sermaye, dış memleketlerde diplomatik, ticari, ilmi ve propoganda müesseseleri hep bir merkezden idare edilir, tek bir plana bağlıdır. Sovyet dış politikası, neticede, hiçbir vicdani temele dayanmaz. **Sovyet devletinin yayılması gayesi ile herşey mübah sayılır.** Anlaşmalara sızık kalmaz. Dış memleketlerde komünizmi yaymak idareleri devirmek için çeşitli yeraltı faaliyetleri sürdürülür. **Rüşvet, yalan, santaj ve «beşinci kol» teşkilatları ile yabancı memleketlerin gençleri zehirlenir,** kendi milletlerine karşı çıkmaları sağlanır. Zaten problemler içinde olan dünya, Sovyetlerin faaliyetleri ile yeni yeni tehlikelere maruzdur. Sovyetlerin yayılma silahlanma dünya devletlerinin silahlanma mecburiyetini şiddetlendirmektedir.»

Sakharov bunları söylerken Türkiye'li İlhan Selçuk gene Cumhuriyet'te şunları yazıyor :

«Dünya olaylarını izleyenler, bugün yeryüzünde «beynelmilel komünizm» diye bir şey kalmadığını bilirler.»

(Cumhuriyet, 4 Aralık 1975)

VIETNAM SAVAŞI :

«Taylandlı bir bakan Kanboçya'ya kendi istekleriyle dönenlerden çoğunun derhal öldürüldüğünü açıkladı.»

«Amerika'nın Vietnam savaşına girişini tenkid edenler savaşın Cenevre anlaşmalarının doğrudan doğruya ihlal edilmesinden yıllarca Çin ve SSCB tarafından askeri ve politik baskı yapıldığını düşünmediler. Batı devletleri Japonya ve üçüncü dünya da neticeden sorumludur. Ne yardım ettiler ve sorumluluklarını bildiler.»

ORTADOĞU HALKLARI :

«Kanlı olaylara başka bir sahne de Orta-Doğudur. Çatışmaları hazırlayan ortam 1950'lerde Sovyetlerin menfaat güden politikaları ile başlatıldı. 1955'te Kremlin'de ilim adamlarına Sovyet ileri gelenlerinden biri tarafından konuşmada (o sıralarda Sepilov Mısır'ı ziyaret ediyordu) Sovyetlerin yeni Orta-Doğu politikasının ana hatlarını açıklamıştı : Arap milliyetçiliği istismar edilecek, böylece batı ile araları açılacaktı. Sovyet politikası daima dost devletlerin aralarını açmak olacaktı.

Filistin halkının hali Orta - Doğu'nun büyük problemlerindendir. Bence

bu konuda Sovyet ve batı devletleri kendi çıkarlarını düşünmeden çekilse Filistin ve İsrail anlaşmaya varır. Kürt halkının akibetine Sovyet stratejisi açıktır.»

SON SÖZ, SOLİJENİTSYNE'DEN...

Son söz olarak isterseniz «Solijenitsyne'nin Batı'ya uyarısını» dinleyelim :

«Komünistlerin bize silâh zoruyla kabul ettirdikleri rejimin ne olduğunu müsaadenizle sizlere hatırlatayım. Bu rejim, Anayasaya dayanan Meclisi dağıttı. İdareye keyfi icraatı getirdi, grevleri ezdi ve her şeyleri emirlerinden alınan köylüler isyan ettiklerinde insanları vahşice imha etti. Mübetleri yıktı ve bir eyâleti açlığa (1921'deki korkunç Volga Açlığı) mahkûm etti.

Rusya'yı iç savaşla harabeye döndürdükten sonra Amerika'yı «Biz açları besle!» diye yardıma çağırdılar»

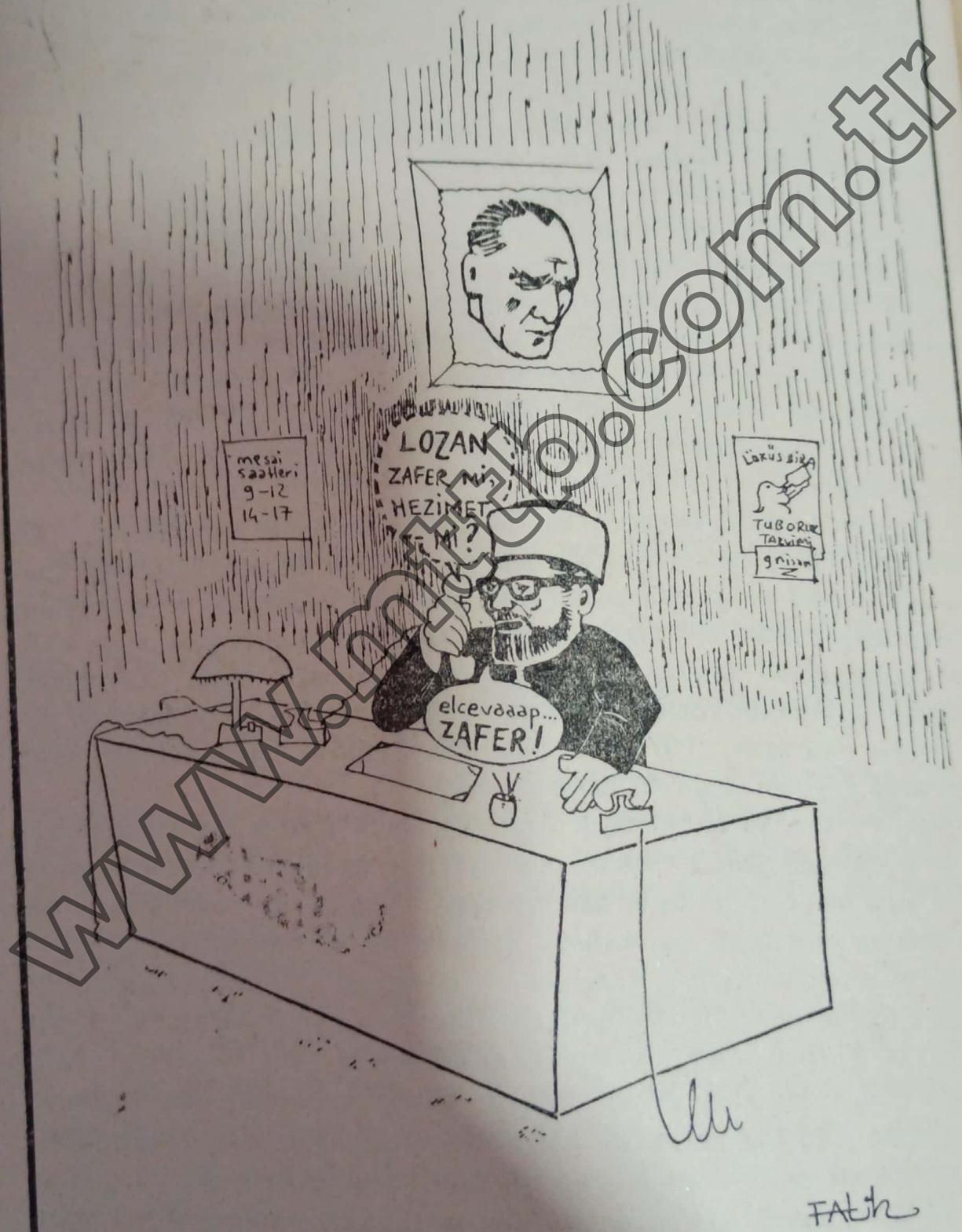
«Tarihle ilk temerküz kamplarını Sovyet rejimi kurmuştur. XX. yüzyıl da rehine almak usulünü ilk def'a uygulayan rejimde bu rejimdir. Yine bu rejim siyasî partiler kapatmış, bununla da yetinmemiş bu partilere kayıtlı üyeleri de ortadan kaldırmıştır. Köylülerin kitle halinde katliamını tertiplen de bu rejimdir. Bu tertiple 15 milyon köylünün hayatına mal olmuştur. Barış devresi yaşarken 1932 ve 1933 yıllarında sun'î bir açlık felâketini yaratan komünist rejimi, 6 milyon Ukranya'lıyı ölüme terketmiştir. Böylece Avrupa sınır çizgisinde 6 milyon insan yok olurken Dünya bunun farkına bile varmadı.

Kıyaslama yerine geçecek bazı rakamlar vermekle yetiniyorum: 1917 devriminden önceki seksen yıl içindeki bu devrede ihtilalci kuruluşlar Çar'ın hayatını hedef tutan suikastları arttırmışlardır. Rusya'da yılda ortalama 17 idam olayı tespit edilmiştir. Meş'um İspanyol Engizisyonu ayda oniki kadar doğru yoldan sapmış saydığı kimseyi yakmıştır. Oysa 1920 yılında yayınlanan bir kitapta komünist polisi «Çeka» ayda bin kişiyi kurşuna dizmiş olmakla övünüyor. 1937 - 1938 yıllarında Stalin'in tedhiş idaresi, idam edilen insan sayısını ayda 40.000'e çıkardı!»

«İngiltere, Fransa ve Birleşik Amerika İkinci Dünya Savaşı'nı kazandılar. Bilindiği gibi galipler kendi prensiplerine kendi hürriyet anlayışlarına ve çıkarlarına göre bir barış kabul ettiler. Oysa devlet adamlarımız mütareke üzerine mütareke imzaladılar. Yalta'da hiçbir mecburiyyet yokken Mongolistan'ın Moldovya'nın, Estonya ve Litvanya, Letonya'nın Sovyetler tarafından işgalini tanıdılar. Bunun hemen peşinden yedi veya sekiz Doğu Avrupa ülkesi Sovyetlerin âdeta kucağına atılmıştır.»

«Memleketde binlerce siyasî tutuklu vardır ve İngiliz uzmanlarının tahminine göre 7000 kişi zorla ruh hastalıkları tedavisine tâbi tutulmuşlardır. Rusya'da binlerce mâsum inleyip ölürken yahût günde üç kez dimağ hücrelerini tahrip eden enjeksiyonlara tâbi tutulurken yumuşama mümkün müdür?»

(Soljenitsyne'nin Batıya Uyarısı, Çeviren V. B. Meydan)
OTUZBEŞ

İNCELEME :

İBN HALDUN'UN SİYASİ DÜŞÜNCE Sİ

Şükrü KARATEPE

KÖPRÜ KURMAK :

Kendi medeniyetimizi yeniden diriltme savaşımda, çalışmalarımız medeniyet kavramının ağırlığına eş bir olgunluk ve bütünlük göstermelidir. Medeniyetden kastımız, en küçük noktaya kadar bir hayat biçimi olduğuna göre; özlediğimiz hayat biçimine yeniden kavuşabilmek için, çağın yaşayışında gerekli olan her boşluğu doldurmak, bize zıt olan her kurum ve davranışın yerine bizim olan kurumları yerleştirmek zorundayız. Bir işi başarmada önce istekli olmak gerekir ama, sadece inanmak ve istemek hiçbir şeyi halletmez. Ne getireceğimizi, nasıl getireceğimizi de bilmeliyiz. Bunun tek yolu, toplum bilimleri alanında yapacağımız çalışmalarla yerli kurumlarımızın neler olduğunu, tarih içinde nasıl bir gelişme gösterdiklerini ortaya koymaktır.

Madem ki, devlete talibiz, en küçük çalışmalarımızın bile hedefi devlet olmalıdır. Dualarımızda devlet dilemeliyiz, sanat ve bilim çalışmalarımızda devleti ele geçirmenin yollarını aramalıyız. Devleti ele geçirmenin ve devlet idare etmenin adı siyasettir. O halde her İslâm Savaşçısı devlet ve idare konularında İslâmın görüşü nedir, gelmiş geçmiş Müslüman düşünürler neler söylemişler bilmelidir. Biz ortaya yeni bir şey koymuyoruz, yürürlükten kaldırılan, bir daha ayağa kalkmasın diye yedi kat yerin dibinde gömülen büyük bir medeniyeti diriltmeye çalışıyoruz. Bu yüzden kaldığımız yerden başlamak, bir yandan halin gereğini yaparken, öte yandan da kaldığımız yere uzanmak, bu günden eskiye büyük bir köprü kurmak zorundayız. Medeniyetlerin gelişmesi akan su gibidir, başı ile sonu arasında bir boşluk bulunmaz.

Batılıların ilk sosyoloğ, ilk tarih felsefecisi, ilk siyaset bilimci dediği İBN HALDUN'un siyaset ve devlete ilişkin görüşlerinin ne olduğunu araştırmamız bu yüzdendir. Bizim bu yaptığımız sadece ehliyetli kişilere bir hatırlatmadır, yoksa böyle ufak tefek çalışmalarla yarışı kaybedeceğimiz inancındayız.

OTUZYEDİ

ÇAĞINA GENEL BİR BAKIŞ :

XIV Asır, Avrupa sefalette, her yanı sise bürünmüş, çehreler bulanık, herkes bir birinden korkuyor. Kilise iradesi her şeye hakim, bu haki-miyet birçok şeyin yanında merkezi devletlerin kurulmasını engelliyor. İnsanların sınıflaşması zirve noktada, senyörler aşağı sınıflardan olanları diledikleri gibi kullanıyorlar. Düşüncede gene kilise hakim. Yanlış anlaşılmış bir Aristoculuk ile ondan kuvvet alan dini bir iskolastik etkisini sürdürüyor.

Avrupa bu durumdayken, İslâm Dünyası da en büyük felâketlerinden birini yaşıyor. Doğuda Timur istilâları siyasi dengeyi bozarken, Kuzey Afrika'da Berber kavimleri düzenli saldırılarıyla, yerleşik medeniyet kurmuş toplumların huzurunu bozuyorlar. Cinayetlerin en büyüğü ise İspanya'da işleniyor. Müslümanların İspanya'yı tamamen terketmelerine daha bir asır gibi bir zaman bulunmasına rağmen, Müslüman idare birliğini kaybetmiş, yerine kurulan devletçikler türlü entrika ve zulümle varlıklarını sürdürme çabasındalar.

İbn Haldun, böyle bir dönemde Kastil Kralı Ferdinand'ın Sevil'i işgali üzerine Afrika'ya göç etmiş Endülüslü bir ailenin çocuğudur. 1334 yılında çağının bilim ve kültür merkezi olan Tunus'da doğmuştur. Ailesinden birçok bilginin yetiştiği söylenir. İlk hocası babasıdır. Kur'an-ı yirmi-bir kez hatmetmiş, mantık ve matematik tahsil etmiştir. Daha küçük yaşta ünü çevresinde duyulmaya başlamış, 15 yaşındayken Fas Kralı Ebu Hasan'ın sarayına başkatip tayin edilmiştir. Çeşitli yerlerde siyasi görevlerde bulunmuş, devrinin siyasi merkezlerinden çoğunu gezerek bilgisini artırmıştır.

1381 yılında hacca gitmek için Mısır'dan geçerken, Mısır'da kalmasını ısrar etmeleri üzerine uzun süre Ezher'de hocalık yapmış, Maliki Mezhebi baş kadlığında bulunmuş, bu arada Timur istilasına karşı katıldığı savaşta Timur'a görüşerek kendisinden saygı ve ikramlar görmüştür. Epey maceralı bir hayattan sonra 1406 yılında, 74 yaşındayken Kahire'de ölmüştür.

ESEBLERİ :

Bütün kaynaklarda on taneyi aşkın eseri olduğu yazılı olmasına rağmen, elde olan ve bilinen eseri üç tanedir.

1 — Mukaddime : En önemli eseridir, Kuzey Afrika'daki Selame Oğulları Kalesi'nde yazmıştır. Biri Ayasofya öteki Esat Efendi Kütüphanesi'nde iki el yazması vardır. Ayasofya nüshasının İbn Haldun'un kendi el yazması olduğu sanılıyor. Mukaddime dilimize iki kez çevrilmiştir. İlk çevirinin iki bölümünü Şeyhülislâm Pirizade Sahip Efendi, üçüncü bölümünü Ahmet Cevdet Paşa yapmıştır. İkinci çeviriyi Zakir Kadiri Ugan yapmış ve Milli Eğitim Bakanlığı yayımlamıştır. Her iki çeviri de yeni neslin anlayacağı ölçülerde değildir. Birincisini anlamaya dili engel, ikincisi ise bozuk us-

OTUZSEKİZ

lubu ile yanlış çeviri yanında, gûya daha iyi anlaşılın diye eklenen bir sürü uydurma bilgi ve yorumlarla doludur. Yeni bir çevirisi yapıp mutlaka yayımlanmalıdır.

2 — Dünya Tarihi : İki büyük bölümden oluşur. Birinci bölüm, başlangıcından gününe kadar Arap Tarihi. İkinci bölüm, Kuzey Afrika kavimlerinden olan Berberiler'in tarihidir. Bu kitap Türkçeye çevrilmemiştir.

3 — Şifa'us - Sail Litehsibil Mesa'il : Tasavvuf hakkında bir incelemedir. Amacı tasavvuf hakkında Şeriat hükümlerine göre bir fetva vermektir. Muhammed Bin Tawit At-Tanji'nin önsöz ve açıklamasıyla İlahiyat Fakültesi tarafından Arapça yayımlanan eserin Türkçe baskısı yoktur.

TARİHÇİ İBN HALDUN :

Biz İbn Haldun'u sadece Mukaddim'esiyle tanıyoruz. Bu kitabında coğrafyadan filolojiye, siyasetten astronomiye kadar her konuda bilgi var. Bu kadar çeşitlilik içinde en başarılı olduğu yerler toplum bilimleriyle ilgili bölümlerdir. Genel tarihinden hiçbir bilgimiz olmamasına rağmen, sadece Mukaddime'de söyledikleriyle bile onun büyük bir tarihçi olduğunu görmek mümkündür. «Tarih insanların ve kavimlerin hal ve durumlarının nasıl değişmiş olduğunu, devlet sınırlarının nasıl genişlemiş, kuvvet ve kudretin nasıl artmış olduğunu, ölüm ve yıkılma çağı gelinceye kadar yer yüzünü nasıl imar ettiklerini bize bildirir. Bu tarihin dıştan görülen manasıdır. Tarihin içine saklanan mana ise, incelemek, düşünmek, araştırmak ve varlığın sebep ve illetlerini dikkatle anlamak, hadiselerin vuku ve cereyanının sebep ve terkiibini inceleyebilmekten ibarettir» (1) O'na göre tarih, saydığımız bu sebeplerle şerefli bir ilimdir, hikmetin içine dalmıştır. Olaylar bilimi değil, hikmetler bilimidir. Bununla dolay tarih, felsefe bilimlerinden sayılmalıdır.

SİYASİ DÜŞÜNCELERİ :

İbn Haldun'u, kimi ilk sosyoloğ, kimi ilk tarih felsefecisi, kimisi de —Hamide Topçuoğlu gibi— sosyolojinin ilk habercisi sayarken, bakın kendisi eseri hakkında ne diyor? «Aristo'ya nisbet edilen ve önemli bir parçası elden ele dolaşan 'siyaset' adlı bir kitap vardır. Fakat bu kitap da bizim bu eserimizde incelediğimiz konulara dair yeter derecede bilgi verilmemiş, delil ve buhranlar da yeteri derecesinde anılmamıştır... Biz bir ilim vazettik ki, kendi fikir ve düşüncemizin mahsulü olan bu eseri telif etmekte emsal ve seleflerimizi geçtik» (2) Başta Farabi, İbn Sina ve İbn Rüşd'ün içinde bulunduğu ortaçağ İslâm düşünürlerinin çoğu, Aristo'nun fikirleriyle İslâm'ın hükümlerini birleştirmeye çalışmışlar. O döneme kadar Aristo Avrupa'da bile tanınmazken, İslâm ülkelerinde çok rağbet görmüş, hatta Aristo'yu Avrupa'ya bile Müslümanlar tanıtmıştır. İbn Haldun,

(1) Mukaddime, C. I, Sh. 5.

(2) Mukaddime, C. I, Sh. 102.

Aristo'cuların dışında kalmış, hatta onları sert bir dille eleştirmiştir. Kendisi yazmış olduğu eserin sahasında ilk eser olduğuna inanmakta, hatta bu işi yaparken emsal ve selefelerini geçtiği kanaatindedir. Aristo hakkındaki eleştirilerine gelince haklıdır. Çünkü Aristo belli konularda sadece fikir yürütüyor, ileri sürdüğü fikirleri isbatlayamıyor. İbn Haldun işleri sürmüş olduğu her iddiasına tarihten bir örnek göstererek isbatlamak yoluna gidiyor.

Toplum çeşitleri :

Toplum halinde yaşama olgusu insanların kendi iradeleriyle elde ettikleri bir alışkanlık değildir. Bu hal insanın özünde vardır ve yaratılış özelliklerindedir. İslâm inancına göre insan tam olarak yaratılmıştır. Yani, insan belli evrelerden sonra bu duruma gelmemiştir, ilk insanlar da şimdikilerin aynısıdır. Toplumlar da öyledir, batılı sosyologların saymış olduğu devrelerden geçmemiştir. İbn Haldun'da bu konu kısa yoldan çözümlenmiştir. O'na göre iki çeşit toplum vardır : göçebe toplumlar, yerleşik toplumlar.

Göçebe toplumlar ilkel toplumlardır, her yerleşik toplum bu devreden geçmiştir. Göçebe toplumları reisleri idare eder, reisi, toplumda şan ve asabiyet bakımından en üstün olan aileden seçerler. Asabiyet, asil ve birleştirme gücüne sahip olmak demektir. Göçebe toplumlarda ırkın saflığının bozulmamasına dikkat edilir, bu yüzden kabile reisinin mensup olduğu ailenin soy temizliği bakımından diğerlerinden üstün olması gerekir. İbn Haldun göçebe toplumları küçük birer devlet gibi incelemiştir. Böyle toplumların hukuku, örf ve adetleridir. Tüm uyuşmazlıklar kabile uluları ve reisler tarafından çözüme bağlanır.

Meselesi çok ve karmaşık olan toplumlar yerleşik toplumlardır. Yerleşmeyen toplumlar devlet kuramazlar. Çünkü, göçebe devlet olmaz. Aynı zamanda medeniyet de kuramazlar. Göçebe toplumlar, devlet kurdukları zaman, ya da herhangi bir devlete teba oldukları zaman yerleşirler. Bu açıklamaya göre yerleşik toplumlardan, devlet kurmuş toplumlar anlaşılıyor. Bu yüzden yerleşik toplumları devlet başlığında inceliyeceğiz.

Devletin görevleri :

Devlet, dünyada bayındırlık ve medeniyetin madde ve kaynağıdır. Ancak yerleşmiş ve şehirleşmiş toplumlar devlet kurabilirler. İbn Haldun'a göre; toplum halinde yaşamak isteğiyle, devlet kurma isteği ayrı sebeplere dayanır. İnsanlar birbirlerine duydukları karşılıklı gereksinmelerinden dolayı bir arada yaşarlar. İnsanlarda huy olarak iki tab vardır. İnsani tab ve hayvani tab... İnsani tablarından dolayı bir arada yaşamak istedikleri halde, hayvani tablarından dolayı da birbirlerine saldırmak, zarar vermek eğilimindedirler. İşte insanlar, bu hayvani tablarından dolayı birbirlerinin zararından emin olmak için devleti icat etmişlerdir. Bu açıklamaya göre devlet, insanları birbirinin kötülüklerinden koruyan teminat oluyor. «Dev-

let insanları birbirlerinin şerrinden korumak için kurulmuştur.» tezi; Saint Agustin ve Hobbes tarafından da savunulmuştur.

Yerleşik hayata geçmekle mertlik, atılganlık, çalışkanlık, dayanıklılık, ahlâklılık gibi göçebelik erdemlerinden çoğunu yitiren insanlar, ancak iyi bir siyasî ve hukukî teşkilâtlanma sayesinde bir arada ve sulh içinde yaşayabilirler. Devletin görevi, ülkede güven ve düzeni sağlamak, halkı içve dış tehlikelere karşı korumaktır. Devletin halka halkın da devlete karşı görevleri vardır. Halkın bütün eylem ve işlemlerinden devlet sorumlu tutulur. Devlet her türlü kolaylığı halka iletmek zorundadır. Bütün insanların üstünde İslâm Devletinin bir görevi vardır ki, o da din için çalışmaktır.

Tavırlar Nazariyesi :

Devlet bir canlı varlığa benzer, doğar, yaşar ölür. Çağdaş birçok tarih felsefecisi de bu tezi savunmaktadırlar. Hatta devleti insana benzetebilirler. «**Takriben bundan bir miktar az yahut biraz daha çok zaman doğru olmasa bile tamamen tutarsız da değildir. Nitekim tarihte göstereceğimiz pek az örnek dışında —Osmanlılar ve Romalılar gibi— çoğu devletin ömrü ancak bu kadar olmuştur. Hele yazarın yaşadığı çağ düşünülürse kendisine daha çok hak verilir. Canlı varlığa benzetilen devletin ömrü belli safhalarda geçer. İbn Haldun devleti beş devrede ince-ler.**

Birinci devre : Zafer ve amaca erişmek için tüm karşı gelenler sindirilir. Önceden egemen olanların iktidarının artıklarına son vererek devlete ve iktidara tam sahip olmaya çalışılır.

İkinci devre : Devlet sınırları içinde yaşayan insanların hepsini egemenlik altına alma, iktidarda olanların, kimseyi karıştırmadan devleti idare etmeye başladıkları devredir.

Üçüncü devre : Artık devlet sınırları içinde tam egemen olmuş, sınırlarını emniyete almıştır. Devlet en zengin günlerini yaşamaktadır. Bu devrede halk devletin nimetlerinden yararlanmak ister. Ülke bu devrede bayındır hale getirilir ve büyük eserler bu devrede meydana getirilir. Devletin en güçlü olduğu devredir ve adı refah çağıdır.

Dördüncü devre : Bu devrede devleti koruyanlar para ile çalışanlar ve yabancılardır. Devlet başkanı iktidarını sağlamlaştırmak için çevresini kendisine bağlamaya çalışır.

Beşinci devre : İktidarda bulunanlar zevk ve eğlenceye dalmışlardır. Devlet giderleri çoğalır, bu giderleri karşılamak için vergi oranları yükseltilerek halka zulmedilir. Devlet hayatının bu son devresine israf ve

(3) Mukaddime, C. I, Sh. 384.

satıp dağıtma çağı denir ki, altıncı bir devre beklenmez sonrası yıkılıştır.

Devletin yıkılışını hazırlayan sebepleri de şöyle açıklıyor. Devlet iki temel üstünde durur. Birincisi devlet başkanının şahsî yücelikleri sayesinde teba üzerinde sağladığı güven ve birlik duygusu. Bunun teminatı kuvvetli bir ordudur. İkincisi asker beslemek, ülkeyi imar etmek ve zorla kalınca kullanmak için gerekli olan paradır. Devlet içinde fesat birlik duygusunun bozulmasından ve parasızlıktan doğar. Burda bir karşılaştırma yapmak istiyorum. Mchiavel, orduyu hükümdarın koruyucusu saydığı halde, İbn Haldun devletin koruyucusu sayıyor. Sadece devlet başkanını korumak bir noktada onun zulmünü de korumak demektir. Devleti korumakta ise, düşünce devlet olduğu için icabederse devletin güvenliği için hükümdar da korunur.

Hükümdar ve Halife :

Pek çok meselede kaç türlü çözüm yolu olduğunu belirttikten sonra kendi benimsediğini de ayrıca söylüyor. Devlet idaresi konusunda da, Müslüman olmayan toplumlarda İslâmî olmayan idarenin olduğunu, Müslüman toplumlarda ise ancak İslâmî idarenin başarılı olacağını söylüyor. Egemenliğin kurulması meşrulaşması, değişmesi, iktidar, hükümdar ve Halife konularında, onu tamamen İslâm düşüncesine bağlı görüyoruz. İslâmî idarede Hükümdar ve Halife ayırımına getirdiği açıklık bugün bile çok soruyu cevaplayacak güçte. Şöyle diyor : Müslüman devlet başkanları önceleri halifeydi, sonraları halifelikle hükümdarlık birbirine karıştı. Harun Reşit'in oğullarından sonra halifelik tamamen hükümdarlık şeklini aldı. Hilâfet makamının bu şekilde anlamını yitirdiği doğrudur ve İslâm tarihinde açıkça görülür. İslâm'ın devlet başkanlarına Halife, Emir veya İmam denir. Esas olan bütün Müslümanların bir tek halifenin buyruğunda, tek devlet halinde yaşamalarıdır. Resulullah ve Dört Halife Devrinde böyle olmuştur. Zamanla birbirlerinden uzaklarda birden çok devlet kurulunca (Selçuklular, Abbasiler, Endülüs Emevileri) Abbasilerden başkasının devlet başkanları hükümdar olmuştur. İbn Haldun, birden çok Halife olamayacağını düşünerek, Halife olmadan, hükümdarlık şeklinde İslâm Devleti kurulmasına cevaz vermiştir. Çünkü : «Şeriat hükümdarlığın kendisini değil, kaynağı hükümdarlık olan kahır ve zulmün nimetlerinden faydalanmayı yermiştir.» (4) O halde ideal olan şekli gerçekleştirmek mümkün olmazsa, birden çok devlet kurulabilir ve bu devletleri hükümdarlar idare edebilir. Çünkü insanlar ancak devlet kurmakla barış içinde yaşarlar, ancak devlet sayesinde medeniyetler kurar, ülkeleri bayındır edebilir.

(4) Mukaddime, C. I, Sh. 514.

lirler. «Tanrının hüküm ve kanunlarını amelde tatbik eden ve Tanrının yeryüzündeki naibi hükümdarlıktır.» (5) İslâmî esaslara uygun hareket eden ve görevi «Tanrının hüküm ve kanunlarına göre kullarını idare etmek» (6) olan hükümdarın, aşağıda sayacağımız iyi huylara sahip olması gerekir.

Kendi akıl ve düşüncesiyle Kur'an ve Hadislerden hüküm çıkarabilecek kadar ilim sahibi, müçtehit olmalıdır.

Halk arasında ayırım yapmadan herkese hakkını vererek idare etmeli, adil olmalıdır. «Yurt ancak adaleti kaim kılmakla bayındır olur. Adalet Tanrı'nın yarattıkları arasında kurulmuş bir ölçüdür. Onu Tanrı kurmuştur, bu ölçünün başına bir idareci dikmiştir ki, o da hükümdardır.» (7)

«İdare edenler Ziyad Bin Ebi Süfyan ve Amr ibn'l As gibi ifrat derecede zeki ve akıllı olmamalıdır.» (8) Fazla zeki ve akıllı hükümdarlar halktan gücünün üstünde şeyler isterler, bu da halka zulüm olur.

Eli açık, mert, küçük kusurları bağışlayıcı, zora dayanıklı, misafir se-ver, sözleşmelerine bağlı, şeref ve namusları korumak için para harca-yıcı, Şeriat'ı yüceltici, Şeriat büyüklerine saygılı ve onların gösterdiği ölçülere uyucu olmalı, ibadetini ihmal etmemeli ve katiyen ticaretle uğraşmamalıdır.

Saydığımız özelliklere sahip bir devlet başkanı, tavırlar nazariyesi bölümünde saydığımız beş devrenin hepsinde de aynı derecede başarılı olamaz. Örneğin, beşinci devrede gelse yıkılışı önleyemez, ancak erteler.

Osmanlı devletini örnek gösterirsek, son devirlerde gelen güçlü devlet adamları, en ünlülerinden Abdülhamid Han bile yıkılışı önleyememiş ancak bir süre geriye ertelemiştir. Aksine iyi vasıfları olmayan bir devlet adamı, örneğin üçüncü devrede başarılı olabilir. Yine örneğimizi Osmanlı'dan seçersek, yükselme devirlerinde gelen çocuk padişahlar zamanında bile devlet büyük sarsıntılar geçirmemiştir.

Meşru İktidar :

İbn Haldun'un iktidara gelme ve iktidarın değişmesi konusunda ileri sürdüğü düşünceler hâlâ geçerliğini koruyor. İktidarın meşru olmasını şöyle anlatıyor : her toplum bir yasaklayıcı hakime ihtiyaç duyar, bu hakim birinin hakkını ötekinden alarak insanların bir birine saldırmalarına engel olur. Hakimiyet kuracak olanların asabiyeti (birleştiricilik kabiliyeti) olmalı, tebasını kendine boyun eğdirmeli, vergileri toplamalı, sınırları korumalıdır. Şerefli bir aileden gelen asil olan hükümdarlar daha başarılı olurlar. Asalet, nesiller boyu saygı görmüş bir aileden gelmekle

(5) Mukaddime, C. I, Sh. 384.
(6) Mukaddime, C. II, Sh. 85.
(7) Mukaddime, C. II, Sh. 86.
(8) Mukaddime, C. I, Sh. 506.
(9) Hamide Topçuoğlu, Hukuk Sosyolojisi, C. I, Sh. 355.

kazandığı için, birinci şartı soy temizliğidir. Bununla beraber asalet irâi değildir, babadan oğula geçmez. Bir devlet başkanı ancak asil olan atalarının yolunda gitmekle asil olur, yoksa atasının büyüklüğü ile öğünmek asillik değildir. Saydığımız şartlar dahilinde devleti elinde bulunduran bir iktidarın meşruluğu, meşru işler yapmasına bağlıdır. Böyle diyor İbn Haldun, bir iktidar geliş yolu ne olursa olsun, meşru işler yaptığı sürece meşrudur. Yoksa bugünkü iktidarlar gibi, sırf meşru yollarla iş başına geldiklerini iddia ederek kendilerini gayri meşru işlerinde bile meşru ilan edemezler. Seçimle olsun, zorla olsun, dıştan istilâ ile olsun, veliaht tâyin edilmekle olsun, bir iktidar; meşru işler yaptığı sürece meşrudur. **«Hükümdarın iktidara gelişi ve hükümdarlık değişmesi izahı tamamen çağdaş sosyolojinin anlayışına uygundur»** (9). İbn Haldun en fazla veliaht tâyini üzerinde duruyor, hatta bir bakıma bu yolu hepsinin üstünde tutuyor. Sağlıklarında halkın yararına ve İslâmın emirlerine göre iş yapanlar, hayatlarının sonunda da Müslümanların iyiliğini düşünürler. Bu yüzden ümmetin menfaatine iş yapmış hükümdarların veliahtlarına itiraz etmemelidir, çocuklarını veliaht tâyin etseler bile... Çünkü onlar tâyin ettikleri insanların bu işe ehil olduğunu bilerek yaparlar. **«Veliaht tâyin etmekte maksat oğulları varis bırakmak ise, bu takdirde veliaht tâyini dinî maksatlardan uzaklaşır. Çünkü bu bir emri ilâhi olup, yüce tanrı hükümdarlığı ve devleti arzu ettiği kuluna tahsis eder. Veliaht tâyin ederken dinî mansıplarla oynamaktan sakınıp, hayırlı bir niyetle hareket etmek gerekir. Devlet tanrınındır, O devleti arzu ettiği kuluna bağışlar»** (10).

Bugün bizim için tartışma konusu olan şeylerden birisi de İslâm devletinde devlet başkanının nasıl seçileceğidir. Dikkat edilirse belli bir yolda ısrar etmiyor. O iktidarın meşruiyetini, seçilme yoluna değil, yaptığı işlerin meşruluğunda arıyor. Örnek devrimiz Asr-ı Saadet'te de böyle olmuştur. Dört halifeden her biri ayrı bir yolla iş başına gelmişlerdir.

Gaston Beuthol, **«Meşru bir iktidar ve cemiyetin rasyonel bir şekilde teşkilatlanması konusunda İbn Haldun tamamen şarkın fatalist geleneği içinde kalmıştır»** (1). Hamide Topçuoğluna göre ise, **«İbn Haldun, iktidarın kurulması, korunması, tebanın iyi idare edilmesi, refah ve düzenin korunmasına bağlıdır; dediği için Machiavel'den daha az fatalisttir»** (12) demektedir. İbn Haldun Avrupa'lıların anladığı mânâda fatalist değildir ama, İslâmî ölçüler içinde kadere inandığı muhakkaktır. Bu yüzden İbn Haldu, **«kisinkes fatalist bir düşünürdür.»** fikri yanlıştır.

(10) Mukaddime, C. I, Sh. 568.

(11) Gaston Bouthol, Triata de Sociologie - Paris, 1949.

(12) Hamide Topçuoğlu, Hukuk Sosyolojisi, C. I, Sh. 583.

Siyaset :

Her iktidar kendine göre bir siyaset izler. İktidarların siyasetlerinde başarılı olması, önce halkına kendini kabul ettirmesi ve siyasî otoritesini kurması ile olur. Her insan siyasetle meşgul olur ama, başarılı olmanın şartı belli yeteneklere sahip olmaktır. Siyasî hayatta güçlünün üstünlüğü siyasî hakkını da doğurur. Siyasî otoriteye esas olan unsurlar her toplumda ayrı ayrıdır. «**Yerleşik toplumlarda ırk, siyasî otorite de esas olma özelliğini yitirir. Bunun yerini din ve hanedan bağlılığı alır**» (13).

Devlet nasıl olursa olsun iktidarlar ancak iki çeşit siyaset izleyebilirler. Akli siyaset ve Dinî siyaset.

Akli siyasette kanunları, devletin ileri gelenleri ve akıl sahibi kişileri yapar. Devlet de siyasetini insanlar tarafından yapılan bu kanunlara göre yürütür. Akli siyasetin iyi ve kötü olanı vardır. İslâm Devletleri için en hayırlısı dinî siyasettir. Akli siyasetin hükümdar yararına olanı kötü, halk yararına olanı iyidir.

«**Dinî siyaset insanlar için daima faydalıdır. Çünkü yaratılıştan maksat sadece dünya hayatı değildir. Dünya hayatı boş ve aldatıcıdır. Sonu ölümdür. İnsanı yaratmaktaki maksat onları ahiret saadetine götüren din ile amel ettirmektir. Şeriat insanların bütün hallerinde, insan cemiyetleri için tabii olan devlet işlerinde dahi amel edilmesi gerekli dinî hükümlerle indirilmiştir**» (14). Bu bölümde sözü fazla uzatmamak için, hiç yorum yapmadan kaynağa döneceğiz. «**İnsanların gözleri ile görüp akılları ile bilmedikleri konularda bile Allah, insanların maslahatına uygun olanını bilir. Gerek devlet, gerekse sair işlerde en hayırlısı Şeriat'ın emrettiği yoldur**» (15). Bundan dolayı insanları Şeriat'e göre iş görmeye sevk etmelidir.

İbn Haldun, akli ve dinî siyasetten başka bir de uygulama imkânı olmayan medenî siyasetin varlığından söz ediyor. Ama, böyle bir toplumun imkânsız olduğunu, devlet ve siyaset olmadan insanlar idare edilemeyeceğini belirtiyor. «**Filozoflar bu cemiyet hakkında ancak tahmine dayanarak söz söylerler**» (16). Medenî siyasetin uygulandığı toplumda devlet ve iktidar yoktur bu yüzden insanların siyasetle uğraşmalarına gerek duyulmaz. Her türlü otorite kaldırılmıştır, insanlar iyi geçinirler ve düzen içinde yaşarlar. Belli ki böyle bir toplumun varlığı kendisinden önce pek çok filozof tarafından savunulmuş, fakat kimse varlığı hakkında kesin deliller gösterememiş, ancak tahminlere dayanarak konuşmuşlardır. Marks'ın hayâl ettiği komünist toplum, İbn Haldun'un medenî toplumuna benzer.

(13) Mukaddime,

(14) Mukaddime, C. I, Sh. 508.

(15) Mukaddime, C. I, Sh. 509.

(16) Mukaddime, C. II, Sh. 131.

diği için bazı Markistler İbn Haldun'a İslâm'ın Marks'ı demişlerdir. «Des-
certes ve Montesquieu'nun öncüsü ve İslâm Marks'ı İbn Hadun» (17).

Siyasî idarede hüküm ve irade tek elde toplanmalıdır. Hükümdarın yanında ikinci bir kuvvet iktidara ortak olmak isterse, bütün idare bozulur. İbn Haldun, çağımızdaki gibi siyasî propaganda, parti, seçim ve benzeri kurumlara karşıdır. Devletin devamı için, devlet başkanı meşru işlerini otoritesi ile yapmalıdır, iktidarına kimseyi ortak etmemelidir. «Bir ülkede birden çok asabiyet olursa bu hâl devletin yıkılmasına sebep olur» (18).

Öncülerin Yolunda :

Bilim ve düşünce hayatımızda, işe batı dünyasından örneklerle başlamak, batıya açıldığımız günlerden beri gelenek halini almıştır. Kendi doğrusunu kendi terazisinde ölçemeyen, kendi ölçülerine inancı yitirmiş, aşağılık duygusu içinde kıvranan aydınımız; dış kaynaklı delillerle iddiasını sağlam temellere kurduğu ve bilimsellik kazandırdığı inancındadır. Yıllardan beri bilim adamlarımız; iktisat mı öğretiyorlar, Keynes'den girip Karl Marks'ta bitirirler. Sosyoloji mi öğretiyorlar, Montesquieu'dan başlar, Auguste Conte'de bitirirler. Hukuk tarihi anlatanlar Justinyanus ve Roma Hukuku dışında hukuk tanımazlar. Sanki bu ülke, Avrupa semalarında seyahat eden bir uçan halıdır! Kendi değerleri, kendi kaynakları yoktur! Batıyı tanıyana kadar yememiş, içmemiş, düşünmemiş, çalışmamış, yamyam gibi yaşamıştır. İçimizdeki yabancılar bu saydığımız şeylere inanmasalar bu kadar büyük ihanetin içine düşemezler.

Böyle düşünen Prof.larımızdan biri, İbn Haldun'u «**Çağı Avrupa'sının iktisadî ve sosyal olayları hakkında yeterli bilgi vermiyor.**» diye suçlamaktadır. Avrupa'luların mağara devri yaşadığı bir devirde, «**700 den 1200 e kadar beş yüzyıl süreyle İslâmlık gücüyle, bilimiyle ve uygarlıktaki öncülüğüyle Dünya'ya hükmetti**» (19). Bir Avrupa'lının böyle konduğu çağ için, İbn Haldun'un «**Hristiyanlar, Akdeniz'de bir tahta parçası bile yüzdüremez duruma düştüler.**» demesi fazla abartılmış olmasa gerek. Bir tahta parçası bile yüzdüremeyecek durumda olan insanların uygarlığı hakkında ne söylenebilir?

Bir başka Profesörümüz İbn Haldun'a lâiklik arıyor ve bulduğuna da inanıyor. Tabii eserinden delil veremiyor ama, hükmünü en kolay yoldan şöyle bastırıyor : «**Çağdaş batı uygarlığının temellerinden birisi lâikdir, bu uygarlığın gelişmesinde lâik düşünürlerin rolü büyük olmuştur. İbn Haldun'a çağdaş batı düşüncesini etkilemiştir, o halde lâiktir.**» Bu gülünç iddia Üstad Necip Fazıl'ın fare ile fil misâline benziyor : «**Farenin tüyü**

(17) R. Garaudy, Sosyalizm ve İslâmiyet, Avcıoğlu - Tüfekçi Çevirisi.

(18) Mukaddime, C. I, Sh. 442.

(19) R. Garaudy, Sosyalizm ve İslâmiyet, Avcıoğlu - Tüfekçi Çevirisi.

ile filin tüyü bir birine benzer, o halde fare fildir.» Birbirine temelde tamamen zıt iki düşünce sistemi arasında bazı benzerlikler olabilir, hattâ bu sistemler bir birlerinden faydalanmış bile olabilir. Bu tür benzerliklerden yola çıkarak, iki ayrı fikrin aynı olduğunu savunmak, fareye fil demek kadar abestir.

Bununla beraber birçok düşünce sistemleri bir birlerinden faydalanmışlardır. İbn Haldun tarafından XIV. asırda ileri sürülen toplumsal teorilerden çoğu XVIII. ve XIX. asırda Avrupa'lı bilim adamlarınca savunulmuştur. Doğudan ve batıdan birçok tarihçi ve bilim adamı onun eserlerini izlemişlerdir. Doğudan: Naimâ, Kâtip Çelebi, Ahmet Cevdet Paşa v.b., Batıdan: Avusturyalı Cumploveicz, Alman Sipengler, İngiliz Toynbee bunlar arasında sayılabilir.

«İbn Haldun esas olarak tarih sosyolojisi ve siyasi sosyolojisinin kurucusu sayılır. Aristo'dan sonra devlet ve cemiyet araştırmalarıyla meşhur olmuş, sosyal hayat şartlarıyla siyasi kurumlar arasındaki nedensellik bağıını sezmiş tek bilgidir» (20). Modern iktidarın temel kavramlarından arz - talep bağlantısı ve değer - emek teorisi onun eserinde geniş bir şekilde anlatılır. Ayrıca sosyoloji ve siyaset biliminin bütün konularında yeterli bilgiye yer verilmiştir. «Egemenlik nasıl kurulur, hanedan soylarının kaynağı nedir, hanedan nasıl kurulur? Sorularını, somut ve bilimsel olarak ortaya koyduğu zaman İbn Haldun: XV. Y.Y.da Machiavel'in Prens'inde ulaşamayacağı bir ustalık ve düşünce gücü göstermektedir» (21).

İbn Haldun Avrupa'nın en iyi tanıdığı Müslüman düşünürlerdendir. Bunun en büyük sebebi sosyal olayların izahına getirmiş olduğu açıklıktır. «O'nu orta çağ çemberi içinde yenilik zihniyetinin bir müjdecisi, modern metodolojinin bir öncüsü olarak karşılamak lâzımdır» (22).

Tepemize çöken evimizi yeniden inşa edebilmek için; tüm enkazları temizleyip, duvarlarımızı kaldığımız yerden örmeye başlamazsak, daha çatıya varmadan binamız temelinden çöker. Meydanlardaki külleri temizliyerek öncülerimizin izlerini bulup, bu izlerin ardından gitmezsek yolda kalırız.

(20) Hamide Topçuoğlu, Hukuk Sosyolojisi, C. I, Sh. 337.

(21) R. Graudy, Sosyalizm ve İslâmiyet, Avcıoğlu - Tüfekçi Çevirisi.

(22) Fındıkoğlu Ziyaeddin F. Metodoloji Nazariyeleri, C. I, Sh. 69.

BAD-I SABA

M. Atilla MARAŞ

Sevgi tohumları çatlasın baharda
Kışsa mevsim
Kaskatı heykeller de üşüsün karda
Rayahasını yeşil reyhanın
Divanlardan kaçırılmış bad-ı sabalar getirsin
Bülbül seslerini gülistanın
Alıp getirsin, alıp getirsin
O kutlu çağı eski destandan

AKIL

Uyansam apansız bir gün
Güneşin doğmadığını görsem
Ey bu vaka anında
Çaresiz, yalan aklım
Bayrağı ölüm burcunda
Kimsesiz kalan aklım

DİL

Sonsuz geniş bir alanın
Bir yanı kızgın güneş
Sancak sancak gölge bir yanı
Ve aklımızda önemli bir anı
Yıldızları seyrederek uyuduğumuz yaz geceleri

KIRKSEKİZ

Şimdi bu yıldızsız gök nasıl mavi
Ne demek postacı; mektup, kuş
Bildiğimiz dünya kaybolmuş
Ah şimdi biz hangi dili konuşuyoruz?..

MİMAR

Şadırvan, güvercin, berrak sular...
İnce inanç derinliği
Minareler,
Mimberlerde mermerlerin serinliği
Ey Sinan, Ey usta eller
Ey sonsuzluğun kudsi mimarı

KEREM KAPISI ÖNÜNDE

Muharrem MURADOĞLU

Dudaklarımda ismin dolaştım sokak sokak,
İzlerin karanlığa oyulmuş altın yıldız
Her köşeyi aştıkça sordum ümitsiz, korkak
Tutup geldi elimden seni bilen bir yıldız.

Gecelermiş yoluma vehim, saçan geceler...
Kestiler hep yolumu, önüm simsiyah çember;
Ezel - ebed arası yolda bütün yolcular,
Her adımda uçurum, önde yoksa bir rehber.

Bindiğim sihirli at harf, hece, kelime;
Çöz dilimden şahlansın çöz şu kahbe zinciri
Üşüdüm gölgelerde varmak için güneşe
Yırt bütün perdeleri kır gözümde pancuru.

Ver, verki bir damlacık ölümsüzlük suyundan
Ekmeğime aş olsun, yalnızlığıma kucak
Geldim kutlu kapına yüz çevirdim oyundan
Parçalansın tepemde elimdeki oyuncak.

Beynimin her kıvrımı gebe körpe devlere
Her gün şimşir tarakla taranmakta kelbaşım
Sessiz yanan volkanım püf! dedim alevlere
Döksen bile almıyor içimdekini dışım.

Geldim boynum önümde çıkmak için divana
Sırtımda aramızı gölgeleyen perdeler
Yükledim tüm derdimi sana gelen kervana
Şayet yoksa kavuşmak Mansur, Yunus neredeler.

KIRKDOKUZ

KIVILCIMLAR'dan TÜRKİSTAN'A AĞIT

—Bir milletin âhı hep sularda dile gelir,
Bahçede inleyince bülbüle çile gelir.—

MEHMETCİK

Şu gördüğün öksüz yurt, ecdadıma vatandı.
Fakat şimdi feryatla, göz yaşıyla yıkandı.
Şu akanlar su değil, bu kıvrılan ırmakta.
Izdıraplar; alevden bir iplik bu yumakta...
Asırlarca çağılayan bu ırmak ne berraktı!
O mağrur ufuklara, bir destan gibi aktı.
En güzel bir besteydi, sürdü çağlar boyunca,
O muhteşem, muzaffer günlerimi duyunca.
Fakat şimdi pek mahzun, boynunu bükmüş bakar.
Yükselen feryatlarla, göz yaşı gibi akar.
Neden böyle akmasın! Mâtem kaplamış yurdu.
Susan minareleri, ezanları duyurdu.
Beyaz güvercinlerin sığınmış kanat sesi,
Silinmiş de; mâteme büründürmüş herkesi.

Ağıtlara bırakmış yerini yüce destan.
Taşıyla toprağıyla, ağlıyor şu Türkistan!
Unutulmuş bir kere, Şamiller'in şöhreti.
Torunları; yerdeki karıncadan iğreti.
Dünkü şahlanan kılınç, bugün yere eğilmiş.
Meğer bugünkü Arslan, eskilerden değilmiş.
Eskiler; yerden göğe, zaferlerle yağardı.
Güneşleri doğmadan kendileri doğardı.
Ufuktaki güneşe elle zincir vurulmaz!
Şimşeğe, yıldırıma sorgu - sual sorulmaz!
Şimdikiler; ateşe, göz yaşlarına mahpus
Demir zincirler değil, kendi ruhları kâbus.
Lâkin zincir ellere değil ruha vurulmuş.
Hayata, ölümlerle, alçak pusu kurulmuş.

O, kinasız duvaksız gelinlerim ağlasın!
«Gözyaşı dünyası»na gelenlerim ağlasın!
Aynalı beşiklerde bebelerim ağlasın!

Ak saçlı dedelerim, ebelerim ağlasın!
Hilâlleri kanıyla, çizenlerim ağlasın!
Destan yerine ağıt, dizenlerim ağlasın!
Dağda dolaşan ürkek ceylanlarım ağlasın!
Zinciri kıramıyan küheylanım ağlasın!
Gelmeyenlerimize; gökte bulut ağlasın!
Yeşermeyince tohum, kalpte umut ağlasın!
O, kanayan rengiyle mor güllerim ağlasın!
Gül üstünde gülmeyen bülbülerim ağlasın!
Tahta erişmeyince; zümrüt yakut ağlasın!
Yükselmeyince sesler, bâri sükût ağlasın!
Okunmayınca ezan, o minarem ağlasın!
Bu ağıtı dizerken yazan kalem ağlasın!
Ağlasın Semerkantlar!... Yarkentlerim ağlasın!
Yâr olamadığımız o kentlerim ağlasın!
Ağlasın, Türkistanım! Bütün dünya ağlasın!
Dünyalara sığmayan büyük hülya ağlasın!

«YAKIN TARİHİMİZDE SİYASİ CİNAYETLER» ÜZERİNE (*)

Yaşar ÖMEROĞLU

İdamaya giden ittihatçı Kâzım'ın son sözleri; hepinizin sonu benimkine benziyecek!.. Cidden güzel bir teşhis. Hepsinin sonu da kendisinininkine benzedi. Hepsi asılarak ölmedi ama, kendisinin ve arkadaşlarının yaptığı gibi sokak ortasında öldürüldüler. Bu benzeyişlerde suçlu kimdi? Suçu işleyenlere hesap sorulmuş muydu? Bu katiller ülkesinin cani kralı kimdi? Dönme ve tutmalarla memlekete gelenler, kısa tarihi geçmişe rağmen neden hürriyet kahramanı ve vatan kurtaran olmuşlardı? İttihad ve tarakki ne idi ve nasıl çalışmıştı? Bu düzen nasıl kurulmuştu? O günden bugüne devam eden zihniyetin bugünkü temsilcileri kimlerdir? Masumların kanları üzerine kurulan bu düzenin miras yedileri kimlerdir? Devlet-i Ebed Müddet-i kim, ne için yıkmayı tasarlamıştır? İşte bütün bunların cevaplarını kısa ve öz bir şekilde kronolojik olarak «yakın tarihimizde Siyasî cinayetleride bulmak mümkün. Sade ve akıcı üslubla olayları şimdiye kadar anlatılanlardan ayrı olarak sunuyor. Kendisini daha önceleri «Kızılma, Büyük Doğu, Voltan, Dergileri ve çeşitli gazetelerden tanıdığımız Mustafa Müftüoğlu, yakın tarihimize tuttuğu bu ışıkla büyük bir hizmeti yerine getiriyor. Bu eser şimdiye kadar yayınlanmış, tarihi gerçekleri doğru ve cesaretle söyleyen eserlerden biri.

Eseri okurken, olayların akışı beni ister istemez zamanımızla mukayese yapmaya zorladı. Masonlar tarafından kurdurulan ittihad ve Terakki Cemiyetinin, cumhuriyet öncesi devirde yaptığı namussuzluklarla, bugünkü ortam arasında fazla bir fark yok. Yine o cemiyetin uzantısı olan kuruluşlar meclis içinden, üniversite içine kadar üslenmişlerdir. Ama düzen olduğu gibi onlara çalışmaktadır. Eğer son yüzelli yılın son çeyreği bile müslümanlara çalışsaydı, yapılanların hesabını tarih önünde vermek zorunda kalırlardı.

Kitabın girişi, cemiyetin kuruluşu ve kuranlar hakkında bilgiler verilerek, okuyucu kitaba hazırlanıyor. Bu bölümde son elli yıldır büyük (!) ve kahraman (!) diye öğretilen cücelerin isimlerinin tamamını görmek mümkün. Bu cemiyetin ilk toplantısında alınan kararlara uyularak balkanların Osmanlı İmparatorluğundan ayrılarak muhtariyet verilmesi için fiilen ve fikren çalışmalar yapılır. Osmanlı düşmanı gazetelerde olanca gücüyle destekler bu düşmanlığı. Jön Türkler denilen satılık şahsiyetleri İngiliz ve Almanlar istedikleri gibi kullanırlar.

Cemiyetin çok zayıf olduğu bir zamanda içlerinden üç kişilik seçtikleri fedai gurubuyla vatanperver Şemsi Paşayı katletmeyi planlar ve yaparlar. Bundan sonra balkanlarda ittihatçılar çoğalır. Bütün bu kötülöklere karşı bir merhamet abidesi ve siyasî deha olan, II. Abdulhamid Han, susar ve

olayların akışını bekler. Bu dönemde cinayetler, nümayişler ve büyük çoğunluğu gayri müslim olan meclis münakaşaları sürer gider.

Kitabın II. bölümünde 31 Mart vakası adlı oyunun sahnelenmesi, Abdülhamid Han'ın tahtan indirilmesinde parmağı olanlar tek tek incelenir. Bu arada İngilizlerin iç ve dış oyunlarıyla kışkırtmaları neticesinde adam öldürme olayları ve adam satınalmaları, işte bu bölümde sergilenir. Vatani ni sevip şehit olmayı göze alanlar, kullanılanlar makam sevdalıları, makam için rüşvet verenleri görmek mümkün. Bütün bunlara rağmen kendisini feshirmeye gelen orduya karşı, elindeki kuvvetleri kullanmayan padişah ve Paşalar, ben Halife-i islâmım. Müslümanı müslümana kırdırman» diye niyeti ve islâma uyuşu. Netice itibariyle tutma ittihatçıların zorla hal fetvasını alışları, yıldız sarayını yağmalatışları ve bu dönemdeki işledikleri cinayetler. Bu bölümler ekundukça kini artıyor insanın, yıllarca zorla okutulmuş yalan tarihe. Üçüncü bölümde ittihatçıların birbirine düşüşleri ve öldürme olayları inceleniyor. Düzen aleyhine yazı yazanları, kendilerini tenkid edenleri ittihatçıların nasıl öldürdükleri anlatılıyor. Her öldürme olayından sonra bugün olduğu gibi hiç bir katilin bulunamayışı, bulunsa bile kendi adamlarının affedilişi, ceset kaçırma olayları ve ceseden dahi korkan düzen ve idarecilerinin durumları, ittihatçıların Almanya ve İngilizci kantalarının birbirine kıyım hareketlerin şekli, Mahmut Şevket Paşanın öldürülmesi olayı, sonunda idam sehbaları bu bölümün özelliğini yeterince yansıtır. Devletin başını yiyenlerin, başına gelenler tanıtılıyor. Talat ve Enver Paşaların durumları, maceraları ve sonları vak'alarla izah ediliyor. Bunlarla beraber daha önceleri sayısız cinayetlere adı karışan o devrin meşur katillerinin sonları bir ibret vesilesi, tarihi gerçek olarak tabiki okuyucuya sunuluyor. Bunların hepsi de siyasî cinayetler olarak tarih sayfalarında.

Birbirini tamamlayan dört bölümden oluşan bu güzide eser geniş nesiller tarafından mutlaka okunmalıdır, yıllardır mücadelesi verilen bir devletin savunucusuyum diyen herkesin okuması icab eden bir eser. Tarih tabii olarak gelecekteki durumdadır. Yıllardır bütün bu tarihi vak'aları bir arada işleyen kitaplara duyulan özlemi çıkacak cildleriyle karşılayacak durumda.

Kendisini mütavazı çalışkan ve azimli olarak tanıdığımız Mustafa Müftü oğlundan daha güçlü ve yeni eserler beklemekteyiz.

Mustafa MÜFTÜOĞLU

**(*) Yakın Tarihimizde Siyasi Cinayetler
Yağmur Yayınevi 390 sayfa 20 TL.**

ELLIÜÇ

TÜRK MİLLİYETÇİLİĞİ

VE

BATILILAŞMA

Sami MENGÜÇÖĞLU

Kitap üç bölüm halindedir. İlk bölümde: Milliyetçilik mefhumuna açıklanarak, batılama ile birlikte milli bünyede meydana gelen tahribat anlatılır. İkinci bölümde: Avrupa birliğinin temininde ortak pazarın kuruluğu, Türkiye'nin yeri ve Orta-Doğu'nun dünya siyasetindeki yeri izah edilir. Üçüncü bölümde: Türkiye'nin dış siyaseti ve müdafası ele alınır ve Nato'nun bu hususta yeri, ehemmiyeti tartışılır.

Fevzi Namlioğlu, (TÜRK MİLLİYETÇİLİĞİ ÜZERİNE) başlığı altında milliyetçilik mefhumunun batı'daki gelişmesine temas eder: «Fransız ihtilali eşitlik gayesiyle tarih sahnesine çıktı. Sınıfları kaldırmak, kölelere haklar kazandırmak istiyordu. Fakat bu kanlı hareket burjuvayı kuvvetlendirdi ve Batı'nın milliyetçiliğini hazırlayan ilk kuvilcım oldu» Tamamen toplumun menfaat ve sömürgecilik zihniyetinin dayandığı Batı milliyetçiliği, Asya'da, Afrika ve Lâtin Amerika'da karşı milliyetçi görüşleri ve antiemperyalist hareketleri doğurur.

Görüldüğü gibi, din dışı bir hukuk ve cemiyet anlayışına dayalı batı milliyetçiliği tarihi gelişimi içerisinde emperyalist bir karakter kazanmıştır.

Tanzimatla birlikte batılasmaya çalışan cemiyetimizde milliyetçilik apayrı tarihi ve içtimaî temeller üzerinde yükselir. Kur'an millet vakiasını kabul eder, fakat dil, renk ve ırk üstünlüğünü reddeder. «Milliyetçiliğimizin hedefi, Anadolu'da İslâmı yeniden hâkim kılmaktır. Milliyetçiliğimiz cihanşümul bir tebliğ ve ebediliğe yönelmiş bir îman dâvâsının ilk safhasını teşkil etmektedir.» Buna rağmen Batıcılığın tutunabilmesi Ziya Gökalp'in fikir babası olduğu Cumhuriyetle gerçekleşir ve batılı mânâda milliyetçilik tarihimiz başlar. Yapılan köklü kültür ihtilali ile dilde yabancılama ve mefhumlarda bir anarşi ortaya çıkar. Türkçülük, batının tesiri ve hazırladığı reçetelerle aydınların kafasında resmi bir ideloji haline getirilir.

Müellif, araştırmasının sonunda Türkiyedeki milliyetçileri şu şekilde tasnif eder :

- a) Batı tipi Türk milliyetçileri,
 - b) Millî kültüre, tarihe ve islâma bağlı anti - batıcı milliyetçiler.
- Batı tipi milliyetçiler de üçe ayrılır :

ELLİDÖRT

sonraki silâh ambamgosu, Türkiye'nin dünya siyasetindeki yerini yeniden tâyin etme durumuna getirmiştir.

«Türkiye iktisadî gelişmesini Ortak Pazar'a, müdafaa gücünü NATO'ya bağliyerek toplum yapısını Batıninkine benzeterek kurtuluşunu ve gelişmesini gerçekleştiremez.»

Netice :

1 — Kitap, ana mevzu olarak Batılılaşma hâdisesini ele almıştır. Batılılaşma ile mefhumlarımızın taşıdığı mânâ değişmiş bambaşka bir dünyanın kültürü hayatımıza hâkim olmuştur. Milliyetçilik denilen mefhum kelime de muhteva olarak batıda doğmuştur. Bir kültür ihtilâli ile düşünce hayatımıza sokulan bu mefhumun cazip ve yerleşmiş olması, meselelerinin çerçevesi içerisinde ele almaya —birçoklarını olduğu gibi— yazarı götürebilmiştir. Herşeye rağmen, mefhumları önce izah edip sonra lüzumuna göre hayatiyetini devam ettirmek de günün şartlarında kabul edilebilecek metodlardan biridir. Milliyetçilik mefhumunun sınıflandırılması, onun bağliılarını belirtmesi bakımından faydalı olmuştur. Batı'daki milliyetçiliğin, sömürgeci ve emperyalist bir karakteri olduğu ve «karşı milliyetçi» görüşleri hazırladığı, araştırmanın en ehemmiyetli noktalarındandır.

2 — Araştırma, Ortak Pazar'ın kuruluşunun asıl maksadının Avrupa'nın dünya hakimiyetini elde etmede, Avrupa birliğinden kuvvet olmasını işler. Halbuki Avrupa o derece «millî devlet»lere sahiptir ki, bunlar bir türlü milliyetçiliklerini bir tarafa bırakıp birliği temin edememektedirler. Bu arada, Amerika - Avrupa'nın iktisadî rekabetleri ve Türkiye'nin mânâsız bir Ortak Pazar üyeliği ele alınmakta, böylelikle Batı'nın yedeğinde şahsiyetsiz ve hedefsiz bir siyasetin takip edildiğine işaret edilmektedir. Mevzu, oldukça derin ve güzel ele alınmıştır.

3 — Araştırma, Orta Doğu'da Abdülhamid'le başlayan İslâmcılık siyasetinin Yahudiler ve (Batılılar İngiliz) tarafından baltalanmasına; petrol siyasetinin dünya politikasına olan tesirine isabetle işaret edilmektedir. Yazar, araştırmasında önce islâmî bir dış politikanın nasıl yok edildiğini arkasından NATO'ya girilerek «uydu» bir tavır içerisinde memleket müdafaaasında elimizin kolumuzun ustaca nasıl bağlandığını anlatmaktadır. Mevzu, oldukça yeni ele alınmış sayılabilir. NATO'nun faydadan ziyade zarar getirdiği açıkça ortadadır. Yazar, çıkış noktası olarak Türkiye'nin liderliğinde İslâm devletleri blokunun tesis edilmesinden büyük faydalar görmektedir.

Kitabın, bilhassa Ortak Pazar ve Dış Siyaset ve müdafaa bölümleri, kitabın önemini oldukça arttırmaktadır. Mevzuların daha geniş ele alınması fikir ve politika hayatımız için büyük fayda getirebilir.

(*) Dergâh Yayınları, Yıl : 1975.

ELLİALTI

İSTEYEN, İSTEDİĞİ GİBİ ANLASINI!

•Eğer biz onu, yabancı bir dilden Kur'an yapsaydık, muhakkak şöyle diyeceklerdi : «— Ayetleri açıklansaydı ya! Arabca yabancı dil mi? (Ey Resûlüm, onlara) de ki: «O Kur'an iman edenlere hidayet ve sıfadır. İman etmeyenlerin ise, kulaklarında bir ağırlık var. Kur'an onlara karşı bir körlük ve şübhedir. Onlar, uzak bir yerden çağrılanlar gibidir. Hakkı duymazlar ve kabul etmezler.)

(Kur'ân-ı Kerim, Fussilet sûresi, Ayet: 44)

*
**

•Bir kitaptır ki, âyetleri, Arabca bir Kur'an olmak üzere anlayacak olan bir kavme açıklanmıştır.

•(Ey Resûlüm, sana,) onlar şöyle dediler: «— Senin bizi dâvet ettiğin Kur'an'dan kalblerimiz örtüler içindedir (dediğini anlamıyoruz.) Kulaklarımız da bir ağırlık var ve bizimle senin aranda bir perde mevcuttur. O halde sen dinin üzere çalış, biz de dinimiz üzere çalışacağız.»

(Fussilet, Ayet 1-5)

*
**

•Bir ülke ki camiinde Türkçe ezan okunur,
Köylü anlar mânasını namazdaki duanın...

Bir ülke ki mektebinde Türkçe Kur'an okunur,
Küçük büyük herkes bilir buyruğunu Hüda'nın
Ey türkoğlu, işte senin orasıdır vatanın!»

Ziya Gökalp

DERGİLER ARASINDA

Mehmet MENGÜÇ

Geçen yıla bir bakarsak dergi ve haftalık gazeteler yönünden «dünya görüşümüz»e hizmet edebilecek neşir organları «yok» denecek kadar azdı. «Millî Gençlik» ve «Diriliş» aydan aya «Yeni Sanat» «Ankara Edebiyat» fasılalarla çıkıyordu. «Fikir ve Sanatta Hareket» ise belli bir süre için çıkmayacağını ilân ederek Bâbıâli'de seviyeli bir mecmua örneği vererek 110. sayıda fikir hayatımızdan çekiliyordu. «Tohum» ise uzun mâzisine rağmen «Mahir İz Özel Sayısı» dışında bir varlık gösteremiyordu. «Kubbealtı Akademi Mecmuası» da akademik seviyede yazılarla çıkıyor, aktüalitenin dışında kalıyordu.

Okuyucu sayısı bakımından büyük rakamlara ulaşabilecek bir seviyede olmamıza rağmen «Basın» sahasında geriyiz... Günlük kaleteli bir gazetemiz —itiraf edelim— yoktur! Ama mecmua ve haftalık gazeteler yönünden yeni yeni ümit pırıltıları yörölmeye başlanmıştır.

Fasılalarla çıkmasına rağmen BÜYÜK DOĞU Mecmuası koca bir neslin yetişmesine sebebiyet vermiş; ve üstad Necip Fazıl gerçek bir muallim gibi —düzen'e rağmen —mecmuasını bir mektep haline sokarak binlerce genç yetiştirmiştir. Ama bir «varlık» gibi 40 yıl aralıksız çıkmadı.. Battı, çıktı; battı çıktı.. Ya istikrarlı çıksaydı? Herhalde çok şey değişirdi Türkiye'de... Zirâ Büyük Doğu bir bağsubadelmevt»ti mecmuacılık sahasında, fikir hayatında...

Mektepleşen Büyük Doğu dışında bir dönemden sonra «Türk Yurdu» mecmuasını; «Türk Düşüncesi» «Serdengeçti»de yeri olan dergiler arasında sayabiliriz. «İslâm» «Hilâl» «İslâm Medeniyeti» «Tohum» «İslâm Düşüncesi» gibi mecmualarda belirli devrelerde boşluk doldurmuş, isim bırakmış mecmualardır. Nurettin Topçu'nun «Fikir ve Sanatta Hareket»i her an kendini yenileyen; mecmua olarak —hiç bir zaman— hadiselerin gerisinde kalmadı. İslâmın içtimaî bir düzen olarak çağa hükümler vazettiğini «İslâm Sosyalizmi» deyimiyile ifade etmesi (Bilhassa Nurettin Topçu'nun yazılarında) onu İslâmî çevrelerde bir hayli yıprattı; itibar kaybetmesine sebebiyet verdi. Halbukî «Marksist Sosyalizm»le en ufak bir alakâsı yoktu. Yabancılaşan nesillere «Sosyalizm» kelimesi câzip geliyordu, bu yüzden İslâmın cemaatçı hakikatlarını bu menfur kelimeyle ifade etmek istedi. Bir yaklaşma ümidiyle kullandı. Fakat oldukça büyük tepkiler gördü. İki taraf içinde yazık oldu. Çünkü Hareket gittikçe seviye kazanırken, kendini yenilerken, oku-

ELLİSEKİZ

yucu sayısı artmadı. Bu ifadeye kızanlar derginin gelişen havasından uzak kaldılar.

«Diriliş» İslâm düşüncesinin fikir ve sanatta «Diriliş»i hüviyetiyle çıktı. Aktualitenin dışında saf bir fikir mecmuası olarak bugüne kadar devam etti. Günlük hadiselerden ziyade bunların arkasındaki dünya görüşlerini hesaba çeken bir görünüşte kalmayı tercih etti.

«Büyük Doğu» tipinde haftalık bir gazete olarak ikinci büyük isim «Yeni İstiklâl»dir. Gerçekten 1960 sonrası hürriyet havasında «Yeni İstiklâl»in çıkışı ve verdiği mücadele küçümsenemez. «Büyük Doğu» gene çıkmış; ama fasılalarla 10-15 sayılık devrelerle... «Yeni İstiklâl» ise «Bugün» gazetesine istihâle edene kadar her hafta muntazaman çıkmak suretiyle Büyük Doğu'nun neslini gazetesiz bırakmamıştır.

Bugün gençlerimizin sayısı düne nazaran kemiyetçe artmıştır. Ya keyfiyetçe? Bunun için nesillere istikamet veren fikir kaynaklarına bakmak icap eder. Çünkü bunların kalitesi nisbetinde nesillerde kalite kazanacaktır.

Halihazırda neşir organlarımızın sayısı bir hayli kabarıktır. Sebil, Vesika, Gölge, Düşünce, Talebe, Dâvet bu kervanın yeni isimleridir. Dileriz ki bir dergi enflasyonuna yol açılmasın ve dergilerimizin keyfiyetleri de yükselsin. Aynı havada olanlar ise dağınık çalışma yerine; kuvvetlerini birleştirsinler.

Son çıkan dergileri okuyucularımıza biraz tanıtmak isteriz.

«Gölge» İslâmcı bir mücadele dergisi görünüşünde. «Vesika» 15 günlük siyasî-aktüalite mecmuası. «Vesika»nın havası diğerlerinden farklı. Çünkü siyasî ve aktüel hadiseleri değerlendiren yeğane mecmua. Böyle bir yayın organına gerçekten büyük bir ihtiyaç vardır. Şu anda kadrosunun mahdutluğu daha çevreci olmasına mânî ise de; gerek kapak başlıkları gerek yazıları ile büyük bir boşluğu doldurmuş, bir ihtiyaca cevap vermiştir. Günlük gazetelerimizin yapamadığı vazifeyi 15 günde bir hiç olmazsa «Vesika» yapsın. 15 günün siyasî, içtimaî hadiselerinin dünya görüşümüz nokta-i nazarından değerlendirilmesini yaparak. buna muhtacız. Yalnız sırası gelmişken söyleyelim: «Vesika» tenkidlerinde oldukça dikkatli olmalı. 6. sayısındaki A. Kabaklı'yı tenkid tarzı bizi şaşırttı. «Beşuş şehrenin süslediği» tarzındaki hakarete —yanlış ve yanıltıcı değerlendirme yapsa dahi— A. Kabaklı'yla muhatap olmamalıydı. İslâmî usule uygun ve «abes»ini gösteren efendice bir tenkid kanaatimizce küfür cephesiyle mücadele eden bir kalem için kâfiydi. Böylesine yalın kılıç tenkidleri yaparken muhatapların mevkiini iyi tayin edersek İslâmî Dünya Görüşüne zarar vermemiş oluruz. Bu kardeşçe ikazımızı umarız «Vesika» nâşirleri anlayışla karşılarlar.

«Sebil» yakın tarihin söylenilmeyen ve söylenilmeyen hakikatlerinin üstündeki esrar perdesini kaldıran bir haftalık gazete. O da sahasının tek yayın organı! Bu da nâşiri ve baş yazarı Kadır Mısıreğlü'nün şahsiyetinden

ELLİDOKUZ

ileri geliyor. Yakın tarihin sırlarını cesûr kalemiyle ifşâ eden kitaplarıyla tanıdığımız mücahid bir büyüğümüz. Şimdi haftalık «Sebil» gazetesiyle bu mücadeleyi sürdürüyor. Gazetesi bir ifsâlar sergisi. Ertuğrul Düzdağ II. Meşrutiyetin gözde fikir akımlarının tarihi köklerine inen araştırmalarıyla dik-kati çekerken! üstad Cemil Meriç, her zamanki mütefekkir mantığı, şiirli ve ateşten uslûbuyla «İntilejansyasıyla» denen batı haydutlarının fikri temellerini bombardıman ediyor.

«Düşünce» ve «Talebe» amatör, talebe gayretleriyle çıkan İslâmî gençliğin neşir organları... Dileğimiz bunların da bir amatör hevesle kalmayıp profesyonel güçler karşısında kuvvetlerini dağıtmayıp birleştirme-leri... Bir de batıcı hainlerin yerli düşünceyi imha siyasetinde en mühim mevkii işgal eden «Dil İhaneti»ne karşı çok hassas olmalarıdır. İslâmî kelimelere açılan haçlı seferlerine; İslâm hassasiyetinden hareket edenler kayıtsız kalamazlar.

Kubbealtı Akademi Mecmuası, edebiyat ve san'atta muhafazakar bir mecmua olarak yayınına üç ayda bir olmak üzere sürdürüyor.

«Hareket» uzun ayrılıktan sonra (Bu ayrılığı «Batılılaşma İhaneti» denen son yılların hadise kitabı ve diğer kitap yayınlarıyla hissettirmemeye çalıştı) birden Ocak - Şubat - Mart sayısı olarak Nurettin Topçu özel sayısıyla görünürdü. Rahmetli Topçu'yu her yönüyle tanımak isteyenler bu sayıyı mutlaka okumalı...

«Diriliş» Sezai Karakoç ağabeyimizin derviş sabırlarıyla çıkmaya berdevam...

Dergiler dünyasından bu kadar! Yazımızı «Vesika» dergisinde gördüğümüz Cahit Yeşilyurt'un «Denemesin»den alınmış satırlarla bitirmek isteriz. 150 yıllık bir kâbûs'tan sonra vahyin sesine kulak veren san'atkâr ruhlu genç kardeşlerimizin fikir ve san'at dünyamıza hediye ettikleri bu tip denemeler; aslında gelen soylu bir neslin müjdecisidir.

«Evreni güvercin aklığınan koparıp yarasa koyuluğuna daldıran ne? Cellat hismiyle inen bu tiranlar salgınına koyunlarını açanları, kim yürürlüğe koydu ocağımıza? Hey dünya, hey zaman, hey zulüm, biraz da biz varız şunun şurasında! Biz de varız, sıradan uysallığımızla, mahçup ve hariç bakışlarımızla, ürkütülmüş savaşçılığımızla. Biz kısıp ve gündem dışı seslerimizle, mahşeri bir günbürtünün sancısıyız, insan çiğneyip kan tüküren bu çağa karşı!.. Ah, biz ne kadar varız insan ölesiyeye çölleşirken acımasız bir terkedilmişlikle.. Biz de çırpınıyoruz delişmen bir kan çevrintisinde. Üstelik biz insan kere insanız!..

«Kadına analıktan büyük devlet, erkeğe yiğitlik ve erdemden öte süs yakıştırmazdı. Çocuklar vahyin ışık püskürtüsü evreninde, zorlu uçmalarının kanatlarını takınırlardı. Kendi içinden aydınlanan ne güzel dünyamızdı!»

ALTMİŞ

«Hayat sonsuza giden yolda uğranıp dinlenen bir ağaç gölgesi, balalarda yükselen emniyet anıtı, anlarda buharlaşan şefkat sularıydı. Tek yaratıcının önünde kul olur, kul katında dizlerimiz bükülmezdi. Eşyanın sunduğu küt akıldan daha üst bir akıl yönetirdi bizi. Taş doruklara uğuldayan vadilere bürüyen geceye, ağaran sabaha dua serinliği damlatan akıl üstü akıldı... Böylesine bir duyarlığın bağıışı olan bir bilgelikle başat kitaplar indirdik fiziğin tozdumanına batmış evren insanlarına... Evler bir birine kardeşlik duyguları gibi kenetlenir, sofralarda yoksul hakkı amansız kılışları gibi ışıldardı.

Sen gittin, ben sevinçten boşalmış dünyanın kanlı sularındayım. Gel de tut elimden. Yoksa düşebilirim insanların hizasından.»

BİR ANSİKLOPEDİ :

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANSİKLOPEDİSİ

Bugüne kadar yayınlanan bütün ansiklopedilerin bir hususiyeti vardı : Tercüme olanları... İşte İslâm Ansiklopedisi, İşte Hayat Ansiklopedisi ve Meydan - Larousse. Ancak bu Ansiklopedilere Türk yazarlar ilmi adamları tarafından ilaveler yapılırdı. Bunlar arasında yerli yazarlar tarafından yazılan kıymetli maddeler elbette vardır. Ama 150 yılın bütün «Uygarlık» şamatasına rağmen, beynelminel çapta ilim müesseselerinin kurulamaması, kendi dilini bir ilim lisanı hâline sokmaması; edebiyatta dehâ çapında (Osmanlı yadigârları hariç) isimler yetiştirememesi Batıcılığın bizi ne kadar oyaladığını gösteren mühim bir belgedir.

Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi bir özel teşebbüsün Dergâh Müessesesinin yüklendiği ağır ve mesûliyetler bir teşebbüs. Bir başlangıçtır. Çölde yeşeren bir hüsnüyetin eseridir. Hataları varsa başlangıç olmasındandır. Hazıra konmuyor, her şeyi yeni olarak kuruyor. Cinsiyetsel, ihtilâl, ansiklopedilerinin münteşir olduğu bir zamanda millî bir hüviyetle çıkıyor.

«Türk dili ve edebiyatı ansiklopedisi, devirler/isimler/terimler, adının kapsamına giren bütün konularda geniş ansiklopedik bilgi vermek gayesindedir. Eserde yer alan maddeler ve muhtevaları, bu esasla birlikte, belli bir dünya görüşü içinde ilmî olarak tesbit ve tayin olunmuştur». Ön açıklaması ile umumî efkâra takdim olunan bu ansiklopedi ilk fasikülünü Mart ayında verdi.

Birkaç isim dışında Türkiye'nin bütün edebiyatçılarını içine alan kadroyla yayınlanan Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisini kutlar, Dergâh Kitapçılık A.Ş.'ne muvaffakiyetler dileriz.

MÜCADELE SİNEMASI

Salih GÖKMEN

Önceki bölümde Millî Sinema'nın, halen bir bocalama devresindeki ülkemizin ticarî, toplumsal ve yasal kuralları içinde boğuşarak ortaya konup ayakta tutulmaya çalışılacak bir sinema anlayışı olduğunu belirtmiştik. Bu sinema türünün kullanılabilirlik süresi için kesin bir zaman vermek oldukça güçtür. Ancak az veya çok, belli bir süre sonra bu tür sinema yerini daha eylemci, daha dinamik ve gayeye daha kestirme yoldan varmayı amaçlayan bir sinemaya, Mücadele Sineması'na bırakacaktır şüphesiz. Ayrıca, bir yandan emperyalist çıkarlarını sağlama bağlamak için Ortak Pazar yoluyla ülkemizi ekonomik yönden bir kısıpaca almayı deneyen kapitalist Avrupa bloku; diğer yandan sömürdüğü topraklara son bağımsız Türk devletini de katmayı amaçlayan gerçek emperyalist Rusya'nın Türkiye'deki yardımlarını son yıllarda arttırmaları, bu Mücadele Sineması'na geçiş dönemini daha da kısaltacaktır.

Ülkemizin tüm emperyalist, kapitalist ve siyonist baskılardan kurtarılması için, bu dönemde girişilecek topyekûn karşı mücadele içinde sinema da şüphesiz kendine düşen görevi yapacaktır. Dolayısıyla bu Mücadele Sinemasının da bu mücadele ruhuna uygun olarak militan bir tavır takınması, görevini dolaylı ve soyut sembellerle değil, daha doğrudan doğruya ortaya koyması gerekecektir. İşte Mücadele Sineması tanımının meydana çıkışı ve geliştirilmesi bu sebebe dayalıdır.

Millî Sinema kendi başına bir müessese değil, bir sonraki bölümde açıklanacağı gibi, belli bir mücadele stratejisi içinde, nereden nereye gideceği, neyi hangi dozda vereceği belli bir olaydır. Millî Sinemanın kendi bölümünde sıralanan özellikleri ve görevlerinin en önemlisi, Mücadele Sineması için bir zemin ve birikim hazırlamasıdır. Yani Millî Sinema bir yandan Yeşilçam'ın ticarî, bir yandan da ülkenin yasal kuralları içinde Mücadele Sinemasına bir temel teşkil etmeye çalışacaktır. Çünkü Mücadele Sinemasının İslâmî Mücadeledeki stratejiye bağlılığı ve yüklendiği görev çok daha önemli ve ağırdır. Mücadele Sineması ticarî Yeşilçam düzeninin mekanizmasından ve kurumlarından Millî Sinemaya göre çok daha az yararlanacağı, belki de hiç faydalanmayacağı için, yapımına ancak kendi mekanizmasını kurduktan sonra başlayabileceği kesindir. O halde Mücadele Sinemasının özellikleri nelerdir? Bunları tesbitte fayda vardır:

A) Mücadele Sineması, düzen sinemasından ayrı üretim yapacak,

ALTMİŞİKİ

bugün işleyen film yapım mekanizmasının dışında çalışacaktır. Dolayısıyla ne işletmelerin yapım öncesi kredilerinden faydalanacak, ne de yapım sonrasında klâsik yapımcı-ışletmeci anlaşmaları kullanabilecektir. Bu sebeple Mücadele Sineması yapımına ancak belli bir kapitalle girilebilecektir.

B) Mücadele Sineması herşeyden önce, teknik ve sanat yönünden maddî sinema kurallarına uygunluğu ile değil de, his olarak seyirciye vereceğiyle değer kazanacağından, teknik ekibin tamamının bu hissi duygularını ve pelikülleri bu duyguyla işlemelerini gerektirecektir. Bu da ancak Millî Sinema döneminde, sinemanın akla gelebilecek her türlü teknik ve sanat dalında eleman etiştirilebilmesiyle mümkün olacaktır. Ayrıca Mücadele Sineması bir mücadelenin de sineması olduğuna göre, mücadeleyi yarıda terk edebilecek veya yavaşlatacak her türlü kişi ve durumlardan sakınılmasının gerekliliği de, sağlam eleman zantretine daha bir açıklık getirmektedir.

C) Mücadele Sinemasında gaye, tüm sinema seyircisine seslenmek değil, belli bir grup seyirciye etki edebilmektir. Bu belli grup seyirci, Millî Sinema'nın pasif seyirciyi bilinçlendirme özelliğiyle teşekkür eden veya zaten hazır olan bilinçli topluluktur. Mücadele Sineması'nın amacı, bu bilinçli topluluğu aktif, yani mücadeleye hazır tutabilmek, gerektiğinde mücadelenin içine sokabilmektir.

D) Mücadele Sineması örnekleri normal ticarî yollardan dağıtılamıyacağı için, özel bir dağıtım sistemine ihtiyaç göstermektedir. Filimlerin halka ulaşmasında aracı vazifesi görecek olan bu dağıtım ünitesinin halkalarını da milliyetçi gençlik ve halk grupları, milliyetçi dernekler, milliyetçi kişiler elinde teşkilatlanmış her türü kurum, kuruluş ve sendikalar, milliyetçi siyasi parti şubeleri, sinema ile ilgili kuruluşlar, dinî teşekküller, dernekler ve gerektiğinde bizzat din adamları v.s. gibi alternatif yollar teşkil edecektir. Bunun için de Mücadele Sineması örneklerinin standart 35 mm. lik filimlerden daha çok 16 mm. lik, hatta sesli super 8 mm. lik olmaları faydalıdır.

E) Bu filimlerde gaye sanat gösterisi veya sinema zevkini tatmin değil, seyircinin doğrudan bir saf teşkilinin temin olduğu için, bu gösterilerin kendi başlarına bir fayda sağlamıyacağı ortadadır. Gösteriler ya bir konferans veya toplantının bir bölümü olarak sunulmalı veya sadece gösteri tertiplenmişse, o zaman bu gösteriler, filmin bitiminden hemen sonra yapılacak yorum tartışmaları ile desteklenmelidir. Aksi halde seyircide istenen etkinin meydana gelmemesi veya çok geç sürede meydana gelmesi durumu olabilir.

F) Mücadele Sineması, yukarıda izah edilen muhtevayı yansıtırken, biçim olarak da elâstikiyete, bağımsız olabilme şansına sahiptir. Ne kuşamsal dramatik yapı kurallarına, ne de klâsik konu geliştirmesi usullerine

bağlı olmayabilir. Hatta tamamen belgesel bir anlatıma da dayanabilir. Önemli olan, bir takım biçim cazibeleri ile, seyirciye verilmek istenen özün gözden kaçırılmaması, biçimin muhtevayı en uygun şekilde desteklemesidir.

G) Mücadele Sineması, Millî Sinemada prensip olarak karşı olunan, ama kesin olarak da kırılmayan «star» müessesesini kullanmaz ve sinemada oyuncunun mitozlaştırılması usulüne de karşıdır.

H) Mücadele Sinemasında gerçek bir durumun gerçekliğini bozularak istenen şekilde gösterilip, yorumlanması, —eğer toplum üzerinde meydana getirilmek istenen etkiyi ters yönde etkilemeyecek ve etki etme süresini kısaltacak ise— kullanılabilir bir metoddur.

i) Millî Sinemada sadece yorumda ahlâkçılık prensibinin yeterli olmasına karşılık Mücadele Sineması, hitap edeceği seyirci dolayısıyla biçim yönünden de ahlâkçı olmak zorundadır.

İslâm Sineması :

İslâm Sineması, sinemanın bugün yapmak zorunda olduğu görevini tamamlamasından ve toplumun ideal bir düzene kavuşmasından sonra gerçekleştirilebilecek sinemanın adıdır. Dolayısıyla, bugünkü kozmopolit yaşayış şartları içinde uygulanması mümkün olmayan ve şu anda da ancak çok genel ve çok eksik özelliklerinin belirtilebileceği bir teori olmak durumundadır.

İslâm Sineması, İslâm toplumunda halkın bir takım duygularını, manevî potansiyelini devamlı ayakta tutabilmek, ideal inanış biçiminden sapmaları önlemek ve bu cemiyetin devamlılığını sağlamak; ayrıca halkın eğlence ihtiyacını giderebilmek gayesiyle hiç tavizsiz ve başka hiçbir düşünce biçiminin kısıntılarını taşımayan bir dünya meydana getirmeyi amaçlar. Bir yerde, Karagözün sinemaya modern bir uygulanış şekli veya soyut sinema anlayışı örneği olarak düşünülebilir.

Bilindiği gibi İslâm estetiğinin temeli, herşeyin değişken olduğu esasa dayanır. Bütün yaratılmış mahlûkat sürekli olarak değişir ve var olan sadece «an»lardır. Bu anlayış İslâm düşüncesi ve sanatını kalıplaştırmaktan kurtarmış, ona bir serbestlik vermiştir. Böylece İslâm'da sanat, değişken şeylerle uğraşacağı yerde, ezeli ve ebedî güzellikleri arayıp bulmayı amaçlar. Bu ezeli ve değişmez güzellik de Allah olduğuna göre İslâm sanatının temeli, ALLAH fikri etrafında çerçevenlenmiştir. İslâm düşüncesindeki bu, Allah'dan başka herşeyin değişken olduğu kaidesinin en güzel anlamladığı sanat dalı, «hat sanatı» olmuştur. Hat, aynı zamanda soyut sanat düşüncesinin de en iyi değerlendirilebildiği bir kaynaktır.

İslâm sanatında diğer bir esas da dramın bulunmayışıdır. Bütün kâinat Allah tarafından yaratıldığı ve herşeyin kaderi onun tarafından çizildiği için dram, İslâm sanatında sınırlanmıştır. Dramın, Allah'a isyana

sıta olması önlenmiştir. Zaten dram sanatının kaynağı, batı burjuvazisinin ferdiyetçiliğine dayanmaktadır.

Bu konularda ve İslâm sanatının diğer bir takım özellikleri konusunda Osman Şekerci'nin «İslâm'da Resim ve Heykelin Yeri» adlı değerli araştırmasında şu önemli hususlara temas edilmektedir :

«Hiç bir sanat kolu, İslâm dininin yarattığı düşünüşü ve duyuşu, «arabesk» denen ve yazıyı da adetâ mânâsından boşaltarak bünyesine katan mucize halinde cami, medrese ve türbelerde dolaşan çizgi ağları kadar kuvvetle ifade edemez. Bu çizgilerin ağına düşen düşünce, nerede duracağına bilmeden dolaşır durur. Hangi çizgiyi tutarsa tutsun, hangi daire ve poligonu dolaşırsa dolaşsın, onun varacağı nokta, yine aynı olan çıkış noktasıdır. Gerçekten hiç bir terkip, ne başlangıcı, ne de sonu olan arabesk kadar müslümanı Allah'a yaklaştırmaz; onda ezeliyet ve ebedilik duygusunu uyandırmaz.» (S. 83)

«Yunanlılar, metafizik ile uğraşmaya başladıkları zaman, Allah'ın varlığını ispat için estetik delil adını verdikleri, eşyanın ahengi üzerinde çok durmuşlardır. Halbuki İslâm ilâhiyatında bu cins delil yoktur. Tek bir delil vardır. «Bakî olan yalnız Allah'tır, başka herşey fanîdir.» Bunun için müslümanlara göre, Allah'ın isbatı, diğer herşeyin değişimiyledir. Dolayısıyla onlar için sanat, yaratıkların kendiliklerinden varolmadıklarını göstermeye bir vesile olacak, başka bir şey de olmayacaktır. Şu halde İslâm sanatı, bize değişimi bildirecek bir sanattır.» (S. 84)

«İslâm sanatı berrak, ruhani, yalnızca accord (uyum) güzelliğine inanmayan bir sanattır. İslâm düşüncesinin kaynağı : «Bu âlemin rüyalarına inanmamak gerekir. Çünkü bu âlemin geçici formları rüyalardan ibarettir ve silinip gidecektir.»

ÇATI

11. Sayısı Çıktı

OKUYUNUZ ve OKUTUNUZ

Haberler :

62 ÖĞRETİM ÜYESİNİN ANAYASA MAHKEMESİNİN BİR

KARARINA KARŞI BEYANNAMESİ

Bundan bir müddet evvel gazeteler şöyle bir haber veriyordu. Üniversitelerin «Örf ve Adet»lere uygun insan yetiştirmesiyle ilgili üniversiteler kanununda yer alan kaidenin «çağdaş» ilim ve teknoloji ile izâh edilemeyecek kadar «çağdışı » olduğunu ileri süren Ankara Üniversitesi Anayasa Mahkemesine başvurarak hem bu kaideyi; hem de «Anarşist eylemlere katılan kimselerin asistan olmama»sıyla ilgili kaideyi «iptâl» etmesini istemiş, Anayasa Mahkemesi de bu kaideleri iptâl etmiştir. Karara 2 aza muhalefet şevki koyarak karşı çıkmışlar, fakat oy çoğunluğu ile kararı kesinleşmiş ve resmî gazetede yayınlanmıştır.

Aradan epey zaman geçmesine rağmen, 62 üniversite öğretim üyesi gerçekten isabetli bir kararla Anayasa Mahkemesinin bu son işine karşı çıkmışlar ve bir beyannâme ile de umumî efkârı haberdâr etmişlerdir. Sayın hocalarımızdan arada bir milletin namus ve vicdanına sahip çıkan çıkışlar beklediğimizi arz ederiz. 62 imzalı beyannâmede şöyledir :

«Anayasa Mahkemesinin karar gerekçesinde çağdaş ilim ve teknoloji icapları ile örf ve adetlerin bağdaşamayacağı belirtilmektedir. Bu gerekçede bir yanlış anlama söz konusudur. Çağdaş ilim ve teknoloji ile örf ve adetler birbirinden farklı müessese ve değerlerdir. Bu iki kavramın birbiri ile çatışma halinde olmadığı ve aksine birbirini tesir altında bıraktığı ve bütünlediği de bir gerçektir. Bu gerçeğe örf ve adetlerine son derece bağlı ve aynı zamanda çağdaş ilim ve teknolojide üstün seviyeye ulaşmış Anglo-Sakson ülkeleri ile Japonya örnek olarak gösterilebilir. Örf ve adetler, kültürde, çağdaş ilimde ve teknolojide en üstün seviyeye ulaşmış birçok ülkelerin yazılı hukukunda bağlayıcı ve emredici bir hukuk normu olarak yer almıştır. İsviçre, İngiltere ve Amerika'da durum böyledir. Bilindiği gibi Atatürk inkılâplarının en ehemmiyetlisi hukuk inkılâbının temel kanunu, Türk medenî kanunudur. Bu kanun, birinci maddesinde, tatbiki gerekli normları yazılı hukuk, örf ve adetler ve hakimın yarattığı hukuk olmak üzere 3 kategoriye ayırmıştır.

Yine örf ve adetin hukuk kaldesi olduğu yolundaki bağlayıcı ve emredici hükmün Türk ticaret kanunu ile borçlar kanununda da yer aldığı bir gerçektir.

ALTMİŞALTI

Atatürk, yüksek mahkemenin gerekçesinde iltibasa mahal verebilecek, mahiyeti pek de açık olmayan ve üstelik hukuk sistemimizle de bağdaşmayan «sürekli devrim» fikri yerine, kaynaklarından birini millî örf ve adette, «anane»de bulan, muhtevası ve sınırları belli bir inkilâp anlayışına sahiptir.»

Bu bildiriye imza atan 44 profesör ve 18 doçent şunlardır :

Kaplan arıncı, Beynun Akyavaş, Kenan Akyüz, Rûçhan Arık, Adil Arıtkoğlu, Süleyman Ateş, Oktay Aslanapa, Şerif Bastav, Tahsin Banguoğlu, Danyal Bediz, Feriha Baymur, Kaya Bilgegil, Emin Bilgiç, İsmail Cerrahoğlu, Erol Cansel, Esat Coşan, Halil Cin, Orhan Düzgüneş, Mecit Doğru, Nejat Diyarbakırlı, Fikret Eren, Şükrü Elçin, Mehmet Eröz, Muharrem Ergin, Seyfullah Ediz, Kemal Eraslan, Cevat Gürsoy, Erol Güngör, Necmettin Hacıeminoğlu, Ercüment Kuran, Mehmet Kaplan, Zeynep Korkmaz, Zeki Korkusuz, Siddik Karatay, Amiran Kurtkan, İsmail Kaynak, Talat Koçyiğit, Haluk Karamagralı, Beyhan Karamagralı, İlhan Kum, İbrahim Kafesoğlu, Osman Okyar, Orhan Okay, Necati Öner, Bahattin Özel, Yaşar Önen, Selçuk Özçelik, Zeki Palalı, Paruk Sümer, Bedii N. Şehsuvaroğlu, Faruk Timurtaş, Abdullah Türkoğlu, Orhan Türkdoğan, Şahabettin Tekindağ, Tunca Toskay, Ahmet Edip Uysal, Cengiz Uluçay, İsmail Yalçınlar, Talip Yücel, İbrahim Yargın, Turan Yazgan, Sabahattin Zaim.

MTTB GENEL SEKRETERİ DEĞİŞTİRİLDİ

MTTB 53. Genel Kongresinden sonra seçilen Genel Sekreter Sami Şener, Yönetim Kurulunun 1 Şubat 1976 toplantısında değiştirilerek yerine Kasım Yapıcı tayin edilmiştir.

1. CILDİN FİHRİSTİ

- Aslan Sezayi / Çizgiler / Şiir, Sayı 1, Sh. 33.
Asya Arif Nihat / Na't, Sayı 3, Sh. 23.
Atabek İsmail / Sularmı Uyanmış / Şiir, Sayı 4, Sh. 36.
Atabek İsmail / Kalbim Med Cezir / Şiir, Sayı 6-7, Sh. 53.
Atabek İsmail / Vahiy İnmişse Göklerden / Şiir, Sayı 10, Sh. 38.
Beyoğlu İbrahim Mete / Kıbrıs Üzerine Sosyo-Ekonomik Bir Deneme,
Sayı 1, Sh. 27.
Beyoğlu İbrahim Mete / Enflasyon ve Getirdikleri, Sayı 2, Sh. 45.
Beyoğlu İbrahim Mete / Emek Meselesi, Sayı 4, Sh. 21.
Beyoğlu İbrahim Mete / Otomatik Sanayii Üzerine, Sayı 6-7, Sh. 66.
Beyoğlu İbrahim Mete / İslâmın Afrikada İlerleyişi ve Ötesi, Sayı 11, S.22
Boztoprak Galip / Durali Yılmazın Hikâyeleri, Sayı 5, Sh. 47.
Bulaç Ali / Mevlâna Sınıfsız Bir Toplum Adamıdır, Sayı 3, Sh. 35.
Bulaç Ali / Tarihte Sınıf Kavgalarına İslâmî Bir Yaklaşım, Sayı 5, Sh. 14.
Bulaç Ali / Batı Toplumunda Lâikliği Doğuran Sosyal ve Ekonomik Şart-
lar, Sayı 6-7, Sh. 14.
Bulaç Ali / Doğu İslâm Toplumunda Lâiklik, Sayı 8-9, Sh. 38.
Bulaç Ali / Marksizm ve Din İlişisine Giriş, Sayı 11, Sh. 26.
Bulaç Ali / Marksist Toplumlara İktisâdî Bir Yaklaşım, Sayı 12, Sh. 7.
Büyükbey Âdil / Mutluluk / Şiir, Sayı 2, Sh. 29.
C. Sessiz Film / Şiir, Sayı 1, Sh. 36.
Callud / Kaynağımız Kurandır, Konferans, Sayı 3, Sh. 12.
Debbaoğlu Ahmed / Batı İktisadî Üzerine, Sayı 6-7, Sh. 73.
Debbaoğlu Ahmed / Amerikan Yardımı, Sayı 8-9, Sh. 17.
Debbaoğlu Ahmed / Nureddin Hoca İçin, Sayı 8-9, Sh. 61.
Değirmenci Ahmed / Güneş Donanması, Sayı 6-7, Sh. 82.
Değirmenci Ahmed / Ayna ve Zaman, Sayı 10, Sh. 21.
Demircan Ali Rıza / İmanı Korumak, Sayı 6-7, Sh. 10.
Dere Yunus / Son Hâdiseler ve Üniversite, Sayı 1, Sh. 11.
Doğan Avni / Bir Gün Doğuyor / Şiir, Sayı 8-9, Sh. 56.
Doğru Âdil / Dünden Bugüne M.T.T.B., Sayı 1, Sh. 13.
Dürdağ M. Ertuğrul / Akiften Gençliğe, Sayı 10, Sh. 9.
Ecevit Rüştü / Sesler, Sayı 4, Sh. 37.
Ecevit Rüştü / 60. Yılında M.T.T.B., Sayı 10, Sh. 45.
Ecevit Rüştü / Aziz Milletim, Sayı 11, Sh. 2.

ALTMİŞSEKİZ

- Ecevit Rüştü / Çanakkale, Sayı 12, Sh. 5.
Erdem Remzi / Mevlâna ve Düşündürdükleri, Sayı 2, Sh. 42.
Eryarsoy M. Beşir / Kuran Açısından Millet ve Milliyetçilik, Sayı 8-9, Sh. 26.
Eş Selâhaddin / İslâm Dünyası Maddî Organlarında Tesis Etmelidir, Sayı 8-9, Sh. 23.
Eş Selâhaddin / Entellektüel Namussuzluğu ve Kadın, Sayı 10, Sh. 5.
Fraudu Tanıyormusunuz / Sayı 10, Sh. 20.
Ghanaam Ali / Basra Körfezi ve Batı Emperyalizmi, Sayı 5, Sh. 21.
Gökmen Salih / Tv, Gençlik ve Sinema Üçlüsü, Sayı 1, Sh. 44.
Gökmen Salih / Sinema Terazisi, Sayı 2, Sh. 35.
Gökmen Salih / Millî Sinema Muhasebesi, Sayı 4, Sh. 42.
Gökmen Salih / Millî Sinema Kritiği, Sayı 11, Sh. 46.
Gökmen Salih / Mücadele Sineması Sayı 12, Sh. 61.
Göze Ergun / İçki ve Lâiklik, Sayı 3, Sh. 18.
Gül Abdullah / Rus - Çin Menfaat Çatışması, Sayı 11, Sh. 13.
Hasannebioğlu Ü. Cumali / Üçyüzaltmışıç İsyanı / Şiir, Sayı 67, Sh. 51.
İsen Mustafa / Eski İnsanımızda Dünya ve Ötedünya Telâkkisi, Sayı 8-9, Sh. 58.
İz Mâhir / Hilâfetin Lağvı, Sayı 10, Sh. 35.
Kahraman Sayid Ali / Bir Tarih Kitabı Metâyic'ül Vukuat, Sayı 6-7, S. 77
Kalyoncu / Bir Mutluluk Savaşı «Hicret» Kitap I, Sayı 5, Sh. 50.
Karaağaçlı Cemal / Biz Müslümanlar ve İslâm Dâvâsı, Sayı 10, Sh. 42.
Karatepe Şükrü - Exupey Üzerine, Sayı 2, Sh. 19.
Karatepe Şükrü / İbn Haldun'un Siyasî Düşüncesi, Sayı 12, Sh. 37.
Karayel Yaşar / Bu Gidiş Nereye, Sayı 2, Sh. 9.
Karayel Yaşar / Yarıya İndirilen Bayrak, Sayı 2, Sh. 10.
Karayel Yaşar / İsyandan Amentüye, Sayı 6-7, Sh. 81.
Kalelioğlu Turan / Tercüme Mevdudiden, Sayı 1, Sh. 47.
Kalelioğlu Turan / Aynaların Evi, Sayı 2, Sh. 10.
Kaymaz Rifki / Özleyiş / Şiir,
Kaymaz Rifki / Medeniyetimiz ve Halk Sanatımız, Sayı 6-7, Sh. 79.
Kemal Abdülaziz / Müslümanlar Haklarına Sahip Çıkıyor, Sayı 4, Sh. 7.
Kısakürek N. Fazıl / Röportaj (Kıbrıs Üzerine), Sayı 1, Sh. 17.
Kısakürek N. Fazıl / Sanatlarda Cemiyeti Bulabilmek, Sayı 4, Sh. 33.
Kısakürek N. Fazıl / Gençlik, Sayı 6-7, Sh. 8.
Küçükağa Ömer / Bekleyen / Şiir, Sayı 5, Sh. 36.
Maraş M. Atila / Şiir, Sayı 12, Sh. 47.
Mehmetcik / Şiir, Sayı 12, Sh. 49.
Memduhoğlu Ahmet / Zulmün Muhtevası ve Emperyalizm, Sayı 1, Sh. 39.
Memduhoğlu Ahmet / Bozuk Devlet Düzenine Karşı Eyleme Kalkan Şehir, Sayı 2, Sh. 31.

- Memduhoğlu Ahmet / Şariat Aktüel Mesele Oluyor, Sayı 3, Sh. 29.
Memduhoğlu Ahmet / Kaynaklara Yönelme Mecburiyeti, Sayı 4, Sh. 29.
Memduhoğlu Ahmet / Mülkiyet Nedir, Sayı 5, Sh. 30.
Memduhoğlu Ahmet / Mülkiyet Nedir, Sayı 6-7, Sh. 60.
Mengüçoğlu Sami / İçtimaî Hayatımıza Bir Bakış, Sayı 1, Sh. 37.
Mengüçoğlu Sami / Kitleler Psikolojisi Üzerine (Kitap Tahlili), Sayı 1, Sh. 47.
Mengüçoğlu Sami / Kültürün Macerası, Sayı 6-7, Sh. 20.
Mengüçoğlu Sami / Kitap Tahlili, Sayı 12, Sh. 53.
Mete Ömer Lütfi / Can Çekişmek / Şiir, Sayı 1, Sh. 33.
Mete Ömer Lütfi / Hesap / Şiir, Sayı 2, Sh. 28.
Mete Ömer Lütfi / Beyanname / Şiir, Sayı 5, Sh. 40.
Mete Ömer Lütfi / Tufan Aşkı / Şiir, Sayı 10, Sh. 22.
Mevdudî / Batı Medeniyetinin Ortak Kaynağı Materyalizm, Sayı 1, Sh. 47.
Murad Âdil / Bir Memleketin Basını İhânet İçinde Olursa, Sayı 11, Sh. 18.
Muratoğlu Muharrem / Şiir Sayı 12, Sh. 48.
M.T.T.B. Sinema Kulübü / Müstehcen Neşriyat, Sayı 10, Sh. 47.
Muzafferoğlu Murat / Nüfus Meselesi, Sayı 3, Sh. 51.
Muzafferoğlu Murat / Nüfus Hareketleri, Sayı 6-7, Sh. 55.
Müftüoğlu Mustafa / Bir Tarihçi Gözünde Kıbrıs, Sayı 1, Sh. 21.
Mengüç Mehmet / Ömerin Çocukluğu Çerçevesinde İnsanımız, Sayı 1, Sh. 35.
Mengüç Mehmet / Kadın Üzerine Düşünceler, Sayı 2, Sh. 17.
Mengüç Mehmet / Edebiyat Geleneği / K. Tahlili, Sayı 4, Sh. 45.
Mengüç Mehmet / Ben Roman Yazmak İstemiyorum, Sayı 5, Sh. 41.
Mengüç Mehmet / Türk Kültürü ve Milliyetçilik, Sayı 8-9, Sh. 69.
Mengüç Mehmet / Tebliğ, Sayı 11, Sh. 20.
Mengüç Mehmet / Soruşturma / Kitap Tahlili, Sayı 11, Sh. 37.
Mengüç Mehmet / Sakarov Ne Diyor?.. Sayı 12, Sh. 25.
Mengüç Mehmet / Dergiler Arasında, Sayı 12, Sh. 57.
Millî Gençlik / Yeniden Çıkarken / Aralık 1974, Sayı 1, Sh. 4.
Millî Gençlik / Başyazı / Bir İman Medeniyetinden Batılılaşmaya. Sayı 1, Sh. 5.
Millî Gençlik / Yaşyazı / Bir İman Medeniyetinden Batılılaşmaya (III). Sayı 2, Sh. 5.
Millî Gençlik / Başyazı / Yarıda Kalan Ümit mi? Sayı 3, Sh. 4.
Millî Gençlik / Son Hâdiseleri Nasıl Değerlendirdiler, Sayı 4, Sh. 6.
Millî Gençlik / Cemil Meriçle Konuşma, Sayı 4, Sh. 13.
Millî Gençlik / 31 Mart Dedikleri, Sayı 5, Sh. 4.
Millî Gençlik / İbrahim Hakkı Konyalıyla Konuşma.
Millî Gençlik / Modern Donkişotluk, Sayı 6-7, Sh. 5.
Millî Gençlik / Semiha Ayverdi ile Konuşma, Sayı 6-7, Sh. 24.

YETMİŞ

- Memduhoğlu Ahmet / Şeriat Aktüel Mesele Oluyor, Sayı 3, Sh. 29.
Memduhoğlu Ahmet / Kaynaklara Yönelme Mecburiyeti, Sayı 4, Sh.
Memduhoğlu Ahmet / Mülkiyet Nedir, Sayı 5, Sh. 30.
Memduhoğlu Ahmet / Mülkiyet Nedir, Sayı 6-7, Sh. 60.
Mengüçoğlu Sami / İçtimaî Hayatımıza Bir Bakış, Sayı 1, Sh. 37.
Mengüçoğlu Sami / Kitleler Psikolojisi Üzerine (Kitap Tahlili),
Sh. 47.
Mengüçoğlu Sami / Kültürün Macerası, Sayı 6-7, Sh. 20.
Mergüçoğlu Sami / Kitap Tahlili, Sayı 12, Sh. 53.
Mete Ömer Lütfi / Can Çekişmek / Şiir, Sayı 1, Sh. 33.
Mete Ömer Lütfi / Hesap / Şiir, Sayı 2, Sh. 28.
Mete Ömer Lütfi / Beyanname / Şiir, Sayı 5, Sh. 40.
Mete Ömer Lütfi / Tufan Aşkı / Şiir, Sayı 10, Sh. 22.
Mevdudî / Batı Medeniyetinin Ortak Kaynağı Materyalizm, Sayı 1, Sh.
Murad Âdil / Bir Memleketin Basını İhânet İçinde Olursa, Sayı 11, Sh.
Muratoğlu Muharrem / Şiir Sayı 12, Sh. 48.
M.T.T.B. Sinema Kulübü / Müstehcen Neşriyat, Sayı 10, Sh. 47.
Muzafferoğlu Murat / Nüfus Meselesi, Sayı 3, Sh. 51.
Muzafferoğlu Murat / Nüfus Hareketleri, Sayı 6-7, Sh. 55.
Müftüoğlu Mustafa / Bir Tarihçi Gözünde Kıbrıs, Sayı 1, Sh. 21.
Mengüç Mehmet / Ömerin Çocukluğu Çerçevesinde İnsanımız, Sayı
Sh. 35.
Mengüç Mehmet / Kadın Üzerine Düşünceler, Sayı 2, Sh. 17.
Mengüç Mehmet / Edebiyat Geleneği / K. Tahlili, Sayı 4, Sh. 45.
Mengüç Mehmet / Ben Roman Yazmak İstemiyorum, Sayı 5, Sh. 41.
Mengüç Mehmet / Türk Kültürü ve Milliyetçilik, Sayı 8-9, Sh. 69.
Mengüç Mehmet / Tebliğ, Sayı 11, Sh. 20.
Mengüç Mehmet / Soruşturma / Kitap Tahlili, Sayı 11, Sh. 37.
Mengüç Mehmet / Sakarov Ne Diyor?.. Sayı 12, Sh. 25.
Mengüç Mehmet / Dergiler Arasında, Sayı 12, Sh. 57.
Millî Gençlik / Yeniden Çıkarken / Aralık 1974, Sayı 1, Sh. 4.
Millî Gençlik / Başyazı / Bir İman Medeniyetinden Batılılaşmaya,
yı 1, Sh. 5.
Millî Gençlik / Yaşyazı / Bir İman Medeniyetinden Batılılaşmaya
Sayı 2, Sh. 5.
Millî Gençlik / Başyazı / Yarıda Kalan Ümit mi? Sayı 3, Sh. 4.
Millî Gençlik / Son Hâdiseleri Nasıl Değerlendirdiler, Sayı 4, Sh. 6.
Millî Gençlik / Cemil Meriçle Konuşma, Sayı 4, Sh. 13.
Millî Gençlik / 31 Mart Dedikleri, Sayı 5, Sh. 4.
Millî Gençlik / İbrahim Hakkı Konyalıyla Konuşma,
Millî Gençlik / Modern Donkişotluk, Sayı 6-7, Sh. 5.
Millî Gençlik / Semiha Ayverdi ile Konuşma, Sayı 6-7, Sh. 24.

YETMİŞ

- Milli Gençlik / Görünür Kavgada Yerimiz, Sayı 8-9, Sh. 5.
Milli Gençlik / Doç. Dr. Turan Yazgan ile Konuşma, Sayı 8-9, Sh. 44.
Milli Gençlik / (Kadın) İdeoloji Örgüsünden, Sayı 10, Sh. 3.
Milli Gençlik / Mustafa Cemiloğlu Şehid Oldu, Sayı 11, Sh. 12.
Milli Gençlik / Okuyucularla Hasbihal... Sayı 12, Sh. 2.
Milli Gençlik / Profesör Ömer Faruk Akün ile Konuşma, Sayı 12, Sh. 11.
Nar Ali / Sürekli Fiil, Sayı 10, Sh. 23.
Ömeroğlu Yaşar / Gece / Şiir, Sayı 1, Sh. 31.
Ömeroğlu Yaşar / Sevinç / Şiir, Sayı 2, Sh. 27.
Ömeroğlu Yaşar / Gerçekler ve Şiirimiz, Sayı 2, Sh. 31.
Ömeroğlu Yaşar / Kitap Tahlili, Sayı 12, Sh. 51.
Özbay Ömer / Kan Şiiri, Sayı 5, Sh. 37.
Özbay Ömer / Bir Umud Yeykinmesi Kanderyası Dirilmelere / Şiir, Sayı 6-7, Sh. 49.
Özbay Ömer / Bir Böyle Susmak / Şiir, Sayı 8-9, Sh. 53.
Özbay Ömer / Gün Olur / Şiir, Sayı 8-9, Sh. 54.
Özbay Ömer / Ant / Şiir, Sayı 10, Sh. 40.
Özbay Ömer / Ey Avcı / Şiir, Sayı 11, Sh. 32.
Özger M. Sıtkı / Gasbedilen Haklar, Sayı 11, Sh. 4.
Özmen Abid / Gerçekler ve Gençliğimiz, Sayı 1, Sh. 4.
Özmen Abid / Anarşi Oyunları, Sayı 4, Sh. 5.
Pehlivanlı İshak / Kitap, Sayı 1, Sh. 43.
Pehlivanlı İshak / Had, Sayı 4, Sh. 38.
Sayı Ali / Osmanlı Vakıfları Üzerine Bir Tahlil Denemesi, Sayı 10, Sh. 28.
Sayı Ali / Osmanlı Vakıfları Üzerine Bir Tahlil Denemesi, Sayı 11, Sh. 39.
Saylan Cankut / Demokrasinin Yeni Yüzü, Sayı 3, Sh. 19.
Saylan Cankut / Demokrasiden Başka Birşey, Sayı 4, Sh. 11.
Saylan Cankut / Devlet İdaresinde Şekil ve Mânâ, Sayı 5, Sh. 12.
Sezer İsmail Hakkı / İstanbul için Övünmeli mi, Dövünmeli mi, Sayı 4, Sh. 40.
Şener Yılmaz / Faiz Nedir ve İktisadî Hayata Etkileri Nelerdir, Sayı 3, Sh. 44.
Ş. A. / Kaddafinin Görüşleri (Kitap Tahlili), Sayı 5, Sh. 48.
Tarlan Ali Nihat / Mevlâna, Sayı 3, Sh. 38.
Tevfik Rıza / Abdülhamid'in Ruhaniyetinden İstımdat, Sayı 5, Sh. 51.
Tozlu Rıza / Yeni Fetih Beldesine / Şiir, Sayı 1, Sh. 25.
Tümay Mesut / Gençlik Köprüsü, Sayı 8-9, Sh. 65.
Uğurlu Fatih / Karikatür (Haricliyemiz), Sayı 8-9, Sh. 10.
Uğurlu Fatih / Karikatür (Franko Öldü), Sayı 10, Sh. 16.
Uğurlu Fatih / Karikatür Sayı 12, Sh. 24.
Uğurlu Fatih / Karikatür Sayı 12, Sh. 36.
Ulus Hasan Fehmi / Görüntü / Şiir, Sayı 5, Sh. 39.

Ulus Hasan Fehmi / Yansımalar / Şiir, Sayı 11, Sh. 36.

Uymur İsmail / Yaşamak / Şiir, Sayı 2, Sh. 30.

Uymur İsmail / Umut / Şiir, Sayı 4, Sh. 36.

Yelikan Murad / İsrâf Ekonomisi (Kitap Tahlili), Sayı 6-7, Sh. 85.

www.mttb.com.tr

MİLLÎ TÜRK TALEBE BİRLİĞİ
Eğitim Müdürlüğü

ÜNİVERSİTEYE

ÜNİVERSİTE ADAYI,
YÜKSEK PUAN
ALMAK İSTİYORSAN
EĞİTİM
MÜDÜRLÜĞÜMÜZÜN
ÖĞRETİM ÜYELERİ
DENETİMİNDEKİ
YETENEK EĞİTİMİNİ
TAKİP ETMELİSİN.

hazırlık
FEN ve YETENEK

Kursları

1- Nisan	Gece
22-Nisan	Gündüz
5- Mayıs	
17- Mayıs	
1- Haziran	
10-Haziran	

Gündüz

DEVRELERİ

Mür.: M.T.T.B. Eğitim Müdürlüğü
CAĞALOĞLU - İSTANBUL

Tel: 26 69 24